



T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

[Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı]

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

ERGENLERİN EBEVEYNE BAĞLANMA STİLLERİ İLE SOSYAL GÖRÜNÜŞ
KAYGISI VE SOSYAL DIŞLANMA DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ

Emirhan AKTAŞ

Danışman
Prof. Dr. Erdal HAMARTA

Konya 2020

ÖN SÖZ (TEŞEKKÜR)

Bu araştırmada ergenlerin ebeveyne bağlanma stilleri ile sosyal görünüş kaygısı ve sosyal dışlanma düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Lisans eğitimimden bu yana akademik hayata girmemde bana yol gösteren, bu süreçte karşılaştığım sorunlarda bana her zaman destek olan, yoğun çalışma takvimine rağmen tezime zaman ayırarak eksiklerimi görmemi sağlayan ve her anlamda örnek aldığım değerli hocam ve danışmanım Prof. Dr. Erdal Hamarta'ya teşekkür ederim.

Lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca desteklerini her zaman hissettiğim, gerek akademik hayatta gerekse sosyal hayatta kendilerinden çok şey öğrendiğim değerli hocalarım Prof. Dr. Coşkun Arslan'a ve Prof. Dr. Selahattin Avşaroğlu'na ve Doç. Dr. S. Barbaros Yalçın'a teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca desteklerini benden esirgemeyen, bu süreçte tecrübeleriyle bana destek olan değerli hocalarım Dr. Öğretim Üyesi Önder Baltacı ve Arş. Gör. Hayri Koç'a teşekkür ederim.

Yüksek lisans tezimde kullandığım ölçeklerin öğrenciler tarafından doldurulmasında Psikolojik Danışman Yusuf Karameşe başta olmak üzere bana yardımcı olan meslektaşlarıma ve lise öğrencilerine teşekkür ederim.

Son olarak bana olan inançlarından ve desteklerinden ötürü kıymetli dostlarıma, bugünlere gelmemi borçlu olduğum, hayatımda her zaman desteklerini hissettiğim başta annem ve babam olmak üzere canım aileme çok teşekkür ederim.

Emirhan AKTAŞ

KONYA-2020

Anneme ve Babama...

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ (TEŞEKKÜR).....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TEZ KABUL	v
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU.....	vi
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ.....	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	x
BÖLÜM 1	1
1.GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Araştırmanın Amacı	5
1.2.1 Alt Amaçlar.....	6
1.3 Araştırmanın Önemi.....	6
1.4 Sayıtlar	8
1.5 Sınırlılıklar	8
1.6 Tanımlar	8
BÖLÜM 2.....	9
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	9
2.1 Ebeveyne Bağlanma ile İlgili Kuramsal Görüşler	9
2.1.1 Bağlanma Kuramı	9
2.1.2 Ebeveyne Bağlanma.....	13
2.1.2 Ergenlikte Bağlanma.....	15
2.2 Sosyal Görünüş Kaygısı ile İlgili Kurumsal Görüşler	16
2.2.1 Sosyal Görünüş Kaygısı.....	16
2.3 Sosyal Dışlanma (Ostrasizm) ile İlgili Kurumsal Görüşler	18
2.3.1 Sosyal Dışlanma.....	18
2.3.2 Sosyal Dışlanmayı Açıklayan Görüşler	19
2.3.2.1 Sosyal Acı Kuramı	19
2.3.2.2 Sosyal İzleme Sistemi ve Sosyometre Kuramı	20
2.3.2.3 Bilişsel Yıkım ve Benlik Düzenleme Bozulma Modeli.....	20
2.3.2.4 Gereksinim Tehdidi Modeli	21
2.4 Yapılan İlgili Araştırmalar	22

2.4.1 Ebeveyne (Anne Babaya) Bağlanma İle İlgili Araştırmalar	22
2.4.2 Sosyal Görünüş Kaygısı ile İlgili Yapılan Araştırmalar	29
2.4.3 Sosyal Dışlanma İle İlgili Yapılan Araştırmalar.....	35
2.4.4 Bağlanma Stilleri ile Sosyal Görünüş Kaygısı Arasındaki İlişkiyi İnceleyen Araştırmalar	40
BÖLÜM 3	43
3. YÖNTEM	43
3.1 Araştırmanın Modeli	43
3.2 Araştırmanın Çalışma Grubu	43
3.3 Veri Toplama Araçları	45
3.3.1 Kişisel Bilgi Formu.....	45
3.3.2 Ebeveyne Bağlanma Envanteri-Kısa Formu.....	46
3.3.3 Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği	46
3.3.4 Ergenler İçin Ostrasizm (Sosyal Dışlanma) Ölçeği	47
3.4 Verilerin Toplanması	48
3.5 Verilerin Analizi.....	48
BÖLÜM 4	50
4. BULGULAR.....	50
BÖLÜM 5	81
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	81
5.1 Tartışma.....	81
5.2 Sonuçlar.....	104
5.3 Öneriler	107
GENELLEŞTİRİLMİŞ TÜRKÇE ÖZET.....	109
KAYNAKÇA.....	110
EKLER.....	123
Ek 1: Kişisel Bilgi Formu	123
Ek 2: Ebeveyne Bağlanma Envanteri-Kısa Formu (Anne Formu)	124
Ek 3: Ebeveyne Bağlanma Envanteri-Kısa Formu (Baba Formu)	124
Ek 4: Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği	125
Ek 5: Ergenler İçin Ostrasizm (Sosyal Dışlanma) Ölçeği	125
Ek 6: Araştırma ve Ölçek İzinleri	126
ÖZGEÇMİŞ	128

TEZ KABUL

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Emirhan AKTAŞ tarafından hazırlanan *Ergenlerin Ebeveyne Bağlanma Stilleri ile Sosyal Görünüş Kaygısı ve Sosyal Dışlanma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* başlıklı tez tarafımızdan amaç, kapsam ve kalite yönünden değerlendirilmiş olup, 20/07/2020 tarihinde Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı *Yüksek Lisans Tezi* olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri		
	Unvanı Adı Soyadı	İmza
Danışman	Prof. Dr. Erdal HAMARTA	
Üye	Doç. Dr. S. Barbaros YALÇIN	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Seher AKDENİZ	

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Ergenlerin Ebeveyne Bağlanma Stilleri ile Sosyal Görünüş Kaygısı ve Sosyal Dışlanma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi başlıklı tez çalışmamın İç Kapak, Özetler, Ekler ve Ana Bölümlerden (Giriş, Alan Yazın, Yöntem, Bulgular, Tartışma, Sonuçlar ve Öneriler) oluşan toplam 140 sayfalık kısmına ilişkin, 21/07/2020 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%23** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez kabul sayfası hariç,
2. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç,
3. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç,
4. Önsöz hariç,
5. İçindekiler hariç,
6. Singeler ve kısaltmalar hariç,
7. Kaynakça hariç
8. Özgeçmiş hariç,
9. Alıntılar dâhil,
10. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

21/07/2020

Emirhan AKTAŞ



Prof. Dr. Erdal HAMARTA

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynakça listesine eklendiğini beyan ederim.

21/07/2020

Emirhan AKTAŞ

ÖZET

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ERGENLERİN EBEVEYNE BAĞLANMA STİLLERİ İLE SOSYAL GÖRÜNÜŞ KAYGISI VE
SOSYAL DIŞLANMA DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Emirhan AKTAŞ

Bu araştırmada, ergenlerin ebeveyne bağlanma stilleri ile sosyal görünüş kaygısı ve sosyal dışlanma düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 eğitim öğretim döneminde Konya ili merkez ilçelerinden seçilen liselerde öğrenim gören ergenler oluşturmaktadır. Katılımcıların kişisel bilgilerini belirlemek amacıyla "Kişisel Bilgi Formu", ebeveyne bağlanma stillerini ortaya koymak için "Ebeveyne Bağlanma Envanteri Kısa Formu", sosyal görünüş kaygılarını belirlemek amacıyla "Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği", sosyal dışlanma düzeylerini belirlemek amacıyla "Ergenler İçin Ostrasizm (Sosyal Dışlanma) Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı, ilgili değişkenlerin sosyo-demografik bilgiler açısından incelenmesi için Anova Testi, T Testi, Mann Whitney-U Testi, Kruskal Wallis-H Testi ve ilgili değişkenler arasındaki yordayıcı ilişkileri belirlemek amacıyla regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre anneye bağlanma stilleri ile sosyal görünüş kaygısı arasında negatif yönde orta düzeyde, babaya bağlanma stilleri ile sosyal görünüş kaygısı arasında negatif yönde düşük düzeyde, ebeveyne bağlanma stilleri ile sosyal dışlanma düzeyleri arasında negatif yönde düşük düzeyde, sosyal görünüş kaygısı ile sosyal dışlanma düzeyleri arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişkiler ortaya çıkmıştır. Anneye bağlanma stillerinin sadece anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı, babaya bağlanma stillerinin sadece cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı, sosyal görünüş kaygısı düzeylerinin sınıf düzeyi, aylık gelir, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar dahilinde tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyne bağlanma stilleri, sosyal görünüş kaygısı, sosyal dışlanma.

ABSTRACT

DEPARTMENT OF EDUCATIONAL SCIENCES

PSYCHOLOGICAL COUNSELING AND GUIDANCE PROGRAM

MASTER THESIS

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN ADOLESCENTS' PARENTING
ATTACHMENT STYLES AND SOCIAL APPEARANCE ANXIETY AND SOCIAL EXCLUSION

Emirhan AKTAŞ

In this study, the relationship between adolescents' parent attachment styles, social appearance anxiety, and social exclusion levels was examined. Some of the central districts of Konya are for adolescents studying in high schools during the 2019-2020 academic year. "Personal Information Form" to determine , " Inventory Parent Attachment Short Form " to reveal parent attachment styles, "Social Appearance Anxiety Scale" in order to determine social appearance anxieties, "Ostracism for Adolescents (Social Exclusion) Scale" was used to determine social exclusion levels. Pearson Moments Product Correlation Coefficient, Anova Test, T Test, Mann Whitney-U Test, Kruskal Wallis-H Test and other variables were used to reveal the relationship between variables in the analysis of the data. According to the results of the research, negative design can be averaged between parent attachment styles and social appearance anxiety, between parent attachment styles and social exclusion values. Differentiate according to the variables of monthly income, educational status of mother and other educational status. Discussions and suggestions are included within the results obtained.

Keywords: Parent attachment styles, social appearance anxiety, social exclusion.

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Sosyo-demografik bilgilerin dağılımı	43
Tablo 2. Değişkenlere İlişkin Çarpıklık-Basıklık Değerleri	49
Tablo 3. Ergenlerin Cinsiyet Değişkeni Açısından Anneye Bağlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik T Testi Sonuçları.....	50
Tablo 4. Ergenlerin Cinsiyet Değişkeni Açısından Babaya Bağlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik T Testi Sonuçları.....	50
Tablo 5. Ergenlerin Cinsiyet Değişkeni Açısından Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarının İncelenmesine Yönelik T Testi Sonuçları.....	51
Tablo 6. Ergenlerin Cinsiyet Değişkeni Açısından Ergenlerde Sosyal Dışlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik T Testi Sonuçları.....	52
Tablo 7. Ergenlerin Cinsiyet Değişkeni Açısından Ergenlerde Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutu Dışlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik T Testi Sonuçları.....	52
Tablo 8. Ergenlerin Cinsiyet Değişkeni Açısından Ergenlerde Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutu Önemsenneme Puanlarının İncelenmesine Yönelik Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	53
Tablo 9. Ergenlerin Sınıf Düzeyleri ile Anneye Bağlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları.....	53
Tablo 10. Ergenlerin Sınıf Düzeyleri ile Babaya Bağlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları.....	54
Tablo 11. Ergenlerin Sınıf Düzeyleri ile Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları.....	55
Tablo 12. Ergenlerin Sınıf Düzeyleri ile Ergenlerde Sosyal Dışlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları.....	56
Tablo 13. Ergenlerin Sınıf Düzeyleri ile Ergenlerde Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutu Önemsenneme Puanlarının İncelenmesine Yönelik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	56
Tablo 14. Ergenlerin Sınıf Düzeyleri ile Ergenlerde Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutu Dışlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları.....	57
Tablo 15. Ergenlerin Ailelerinin Aylık Geliri ile Anneye Bağlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları.....	58
Tablo 16. Ergenlerin Ailelerinin Aylık Geliri ile Babaya Bağlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları.....	58

Tablo 17. Ergenlerin Ailelerinin Aylık Geliri ile Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları.....	59
Tablo 18. Ergenlerin Ailelerinin Aylık Geliri ile Ergenlerde Sosyal Dışlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları.....	60
Tablo 19. Ergenlerin Ailelerinin Aylık Geliri ile Ergenlerde Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutu Önemsensememe Puanlarının İncelenmesine Yönelik Kruskal Wallis-H Testi Testi Sonuçları.....	61
Tablo 20. Ergenlerin Ailelerinin Aylık Geliri ile Ergenlerde Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutu Dışlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları.....	62
Tablo 21. Ergenlerin Annelerinin Eğitim Durumları ile Anneye Bağlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları.....	63
Tablo 22. Ergenlerin Annelerinin Eğitim Durumları ile Babaya Bağlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları.....	64
Tablo 23. Ergenlerin Annelerinin Eğitim Durumları ile Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları.....	65
Tablo 24. Ergenlerin Annelerinin Eğitim Durumları ile Sosyal Dışlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları.....	66
Tablo 25. Ergenlerin Annelerinin Eğitim Durumları ile Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutu Önemsensememe Puanlarının İncelenmesine Yönelik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	67
Tablo 26. Ergenlerin Annelerinin Eğitim Durumları ile Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutu Dışlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları.....	68
Tablo 27. Ergenlerin Babalarının Eğitim Durumları ile Anneye Bağlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları.....	69
Tablo 28. Ergenlerin Babalarının Eğitim Durumları ile Babaya Bağlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları.....	70
Tablo 29. Ergenlerin Babalarının Eğitim Durumları ile Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları.....	71
Tablo 30. Ergenlerin Babalarının Eğitim Durumları ile Sosyal Dışlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları.....	72
Tablo 31. Ergenlerin Babalarının Eğitim Durumları ile Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutu Önemsensememe Puanlarının İncelenmesine Yönelik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	73
Tablo 32. Ergenlerin Babalarının Eğitim Durumları ile Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutu Dışlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları.....	74

Tablo 33. Ergenlerin Sürekli Değişkenlere İlişkin Puan Ortalamaları.....	75
Tablo 34. Ergenlerin Anneye Bağlanma, Babaya Bağlanma, Sosyal Görünüş Kaygısı, Sosyal Dışlanma, Ergenler İçin Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutları Önemsenneme ve Dışlanma Puanlarının Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Korelasyon Testi.....	76
Tablo 35. Ergenlerin Ebeveyne Bağlanma Düzeylerinin Sosyal Görünüş Kaygısı Düzeylerini Yordanmasına Yönelik Regresyon Analizi.....	78
Tablo 36. Ergenlerin Ebeveyne Bağlanma Düzeylerinin Sosyal Dışlanma Düzeylerini Yordanmasına Yönelik Regresyon Analizi.....	78
Tablo 37. Ergenlerin Ebeveyne Bağlanma Düzeylerinin Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutlarından Önemsenneme Düzeylerini Yordanmasına Yönelik Regresyon Analizi.....	79
Tablo 38. Ergenlerin Ebeveyne Bağlanma Düzeylerinin Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutlarından Dışlanma Düzeylerini Yordanmasına Yönelik Regresyon Analizi.....	80

BÖLÜM 1

1.GİRİŞ

1.1 Problem Durumu

İnsanlar dünyaya geldiğinde bakıma ihtiyaç duyarlar. Genellikle anne ve babasının desteğiyle bu ihtiyaçlarını karşılayan insanlar, ebeveynleriyle ilk sosyal ilişkilerini kurma ve bu ilişkilerde edindiklerini hayat boyu kullanma eğilimindedir. Bu eğilimler insanların yaşamsal becerilerinin gelişimine destek olur.

Ebeveynleriyle kurulan ilişkiler bebeklerin ihtiyaçlarının karşılanarak hayatta kalabilmelerinin yanında anne ile kurulan duygusal bir yakınlığı da ifade etmektedir. Bu durum bebeklerin, annelerine karşı fiziksel ve duygusal yakınlık kurarak güvenli bir temel inşa ettikleri ve çevreyi keşfetme süreçlerinde çevreden gelebilecek olası tehlikelere karşı sığınabilecekleri sağlam bir sığınak aradıkları yakınlık ilişkisini içerir (Sümer ve Güngör, 1999).

Bebeğin ilk bakıcısı genellikle anne olduğundan, bebekler doğum sonrasında biyolojik bir etkiyle hareket ederek annesiyle ilk yakınlık ilişkilerini geliştirirler. Emme, arama, ağlama gibi davranışlarla kendini gösteren bu ilk sosyal ilişkilerin bebeğin gelecekteki sosyal ilişkilerini etkileyip etkilemediği sorusu bağlanmaya ilişkin araştırmaların yapılmasını teşvik etmiştir. Çünkü bireylerin doğumdan itibaren kurdukları bu yakınlık ilişkileri de bebeğin annesinden algıladığı tepkilerle bağlanma davranışı geliştirmesini sağlar. (Sosyal, Bodur, İşeri ve Şenol, 2005).

Bağlanma, bir çocuğun birine bağlanması, onun belli durumlarda özellikle korktuğu, hasta ya da yorgun olduğunda belli bir figürle yakınlık araması ve iletişim kurması anlamına gelir. Bağlanma davranışı ise, bağlanma figürü ile yakınlığı destekleyen davranış anlamına gelmektedir. Bağlanmanın üç temel işlevi ise; insan için dünyayı keşfederken geri dönülebilecek güvenli bir liman olma, fiziksel ihtiyaçlarını karşılama ve hayata dair bir güvenlik duygusu geliştirebilmektir (Bowlby, 2018).

Bağlanma davranışının oluşumundaki ilk nokta bebeğin bağlanma figürüne karşı algıladığı yakınlık, hissettiği özen ve ihtiyaçlarının uygun şekilde karşılanıp karşılanmadığıdır. Eğer bebek tarafından bağlanma figürü yakın, özenli ve ihtiyaçları

karşıl原因 kişi olarak algılanırsa bağlanma figürüne karşı güven hissettiğinde bebek kendini de güvende hissetmeye başlar. Bunların aksine bebek, bağlanma figürü tarafından yakın, özenli ve ihtiyaçlarını karşılayan kişi olarak algılanmazsa içerisinde bulunduğu ortama karşı güvenin azaldığı, kaygı ve üzüntü hissettiği bir durumu yaşar (Fraley ve Spieker, 2003).

Bağlanma figürünün verdiği tepkilerden etkilenerek ortaya çıkan bağlanma davranışının temelinde içsel çalışma modelleri vardır. İçsel çalışma modelleri, çocukların anneleriyle kurdukları ilk sosyal ilişkilerin içselleştirilmesi ve bu ilişkilerin çocukların gelecekte kuracakları sosyal ilişkilerde bir model olmasını sağlar. Yani çocuklar gelecekte kuracakları sosyal ilişkilerde başkalarını bağlanma figüründen yola çıkarak, kendini ise bağlanma figürünün tepkilerinden çıkardığı sonuçlarla algılama eğilimi gösterecektir (Bowlby, 2018).

İçsel çalışma modellerinin etkisiyle oluşan ve gelecekteki sosyal ilişkilerde kullanılabilen bağlanma davranışının ilk deneysel çalışmalarını yapan Ainsworth ve diğerlerine (1978) göre bebeklerin güvenli, kaçınan ve kaygılı/ kararsız şekilde bağlanma örüntüsü kurdukları görülmüştür. Buna göre güvenli bağlanan bebeklerin ailelerinin, kaçınan ve kararsız şekilde bağlanan bebeklerin ailelerine kıyasla bebeklerinin ihtiyaçlarını daha duyarlı şekilde karşılayan ulaşılabilir aileler olduğu ifade edilmiştir. (Akt. Hazan ve Shaver, 1994).

Bununla birlikte bağlanma, oluşumu açısından her ne kadar hayatın ilk beş yılını içerse de gelişimsel bir yapıya da sahiptir. Bu ilk beş yılın etkisiyle oluşan içsel çalışma modelleri bebeklikten çocukluğa, çocukluktan ergenliğe, ergenlikten yetişkinliğe ve daha sonra yetişkinlikten yaşlılığa aktarılır. Bu durum bağlanmanın gelişimsel bir yönü olduğunu göstermektedir (Ammanti, Vanljendoorn, Speranza ve Tambelli, 2000).

Gelişimsel açıdan ele alındığında bebeklik ve çocukluk dönemini tamamlayan bireyin varacağı yer ergenlik dönemidir. Ergenlik dönemi, bireyin 10-13 yaşlarından başlayarak biyolojik, bilişsel, fiziksel ve sosyo-duygusal açıdan değişiklikler yaşadığı ve çocukluktan yetişkinliğe geçtiği gelişimsel dönem olarak tanımlanmaktadır (Santrock, 2017). Bu dönemdeki gelişim çok yönlülük arz ettiği için gelişim psikologlarınca farklı gelişim alanları açısından ele alınmıştır. Bu gelişim alanlarından biri de sosyal gelişimdir. Ergenlikte sosyal gelişim, bireyin yaşadığı topluma uyum

sağlayabilmesini ve o toplumca kabul edilmesini sağlayacak şekilde davranışlar göstermeyi öğrenmesini ifade eder (Kulaksızoğlu, 2018).

Ergenlik döneminde bağlanma davranışı, yeterlilikleri artan ergenlerde daha az gözlemlenir. Bu dönemde ergenler geçmişte kurdukları bağlanma örüntülerini daha çok arkadaşlarına yöneltirler. Bu durum anne babaya bağlanmanın olmadığı anlamına gelmemekle birlikte anne ve babaya bağlanma bu dönemde sürekli bir fiziksel yakınlıktan ziyade ihtiyaç duyulduğunda oluşan paylaşımlarla ortaya çıkar. Bu da göstermektedir ki ergenlik dönemi öncesinde güvenli bağlanma gerçekleştiren bireyler ergenlik çağında hem bu bağlanma şeklini arkadaşlarına hem de ihtiyaç duyduklarında anne ve babalarına yönelteceklerdir. Bu durumda ergenlik döneminin arkadaş ve ebeveyn ilişkilerini etkileyeceği düşünülmektedir. (Allen ve Land, 1999 Akt. Karakuş, 2012).

Bireyin yaşamı boyunca etkilerini hissettiren bağlanma kuramı ayrıca kaygının anlaşılmasında kuramsal ve araştırmalara dayalı önemli bilgiler sunmaktadır (Dilmaç, Hamarta ve Arslan, 2009). Bowlby (2018)'e göre yetişkin anksiyetesinin kökeni çocukluk yaşantılarına dayanmakta ve kaygının anlaşılmasında bağlanma süreçleri önemli yer tutmaktadır. Bu bağlamda ele aldığımızda sosyal kaygının bir türü olan sosyal görünüş kaygısının bağlanma ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Sosyal görünüş kaygısı, kişilerin fiziksel görünüşlerinin, diğer bireyler tarafından değerlendirilmesi esnasında yaşadıkları kaygı ve gerginlik durumu olarak tanımlanmaktadır (Hart, Leary, Rejeski, 1989). Ancak bu kaygılar bireylerin yalnızca vücutlarının şekinden dolayı oluşan kaygılar değildir. Yani boylarının uzunluğu, kiloları, yüzlerinin şekli gibi sebeplerle ortaya çıkan kaygıları da içine alan daha genel ve bütüncül bir kaygıdır (Hart, Flora, Palyo, Fresco, Holle, Heimberg, 2008). Sosyal görünüş kaygısı bireyin bedenini nasıl algıladığıyla yani beden imajı algısı ile direkt ilişkilidir (Cash ve Fleming, 2002).

Beden imajı ise kişinin bedenine ilişkin duygu ve düşüncelerini içeren algılamalardan oluşur (Cash, 1989). Olumlu beden imajı, kişilerin kendi bedensel özellikleri barışık olmaları iken olumsuz beden imajı bedensel özelliklerden ötürü rahatsızlık duymaları olarak ifade edilebilir. Sosyal görünüş kaygısı da bireylerin olumsuz beden imajına sahip olmalarının bir sonucu olarak ifade edilebilir (Doğan, 2010).

Beden imajının gelişimine baktığımız zaman ergenlik döneminin özellikle içerisinde yeni ve hızlı gelişen fiziksel değişiklikleri barındırmasından ötürü kritik bir dönem olduğu fark edilmektedir (Ekşi, Arıcan ve Yaman, 2016). Bu dönemde ergenler vücutlarındaki değişiklikleri önce tanıyacak daha sonrada kabul edeceklerdir. Tüm bunlar yaşanırken ergenler psikososyal gelişimleri ele alındığında bu dönemde yeni arkadaşlıklar geliştirme ve yeni arkadaş gruplarına dâhil olma eğilimindedirler. Böyle bir ortamda var olmak için ergenler bedensel açıdan da çekici olma ve beğenilme ihtiyacı içerisinde olabilirler. Bu bağlamda ergenlerin bedensel olarak buldukları ortamlarda kabul edildiklerini ve onaylandıklarını hissetmeleri geliştirecekleri ilişkiler açısından önem arz etmektedir. Bu durum ergenleri sosyal görünüşleri açısından daha duyarlı ve daha hassas hale getirebilmektedir (Özcan, Subaşı, Budak, Çelik, Gürel, Yıldız, 2013).

Bunun yanında sosyal dışlanmanın da kaygının önemli bir nedeni olabileceğini ifade edilmektedir. Bu bakış açısına göre evrimsel açıdan bakıldığında insanların hayatta kalabilmeleri için grup halinde hareket etmeleri ve olası bir yaşam tehdidi ile grup halinde mücadele etmeleri gerekli olmuştur. Bu nedenle bir gruba ait olma birey için yaşamsal öneme sahiptir. Grupların bireyi dışlamasının ise üç temel nedeni vardır. Grupların bireyleri dışlamasının ilk nedeni, bireylerin grubun hayatta kalmasına ve grup içerisinde refahın gelişmesine katkı sağlamamasıdır. İkinci neden, bireylerin yaşadıkları grubun kural ve sözleşmelerine uymaması, bunu sürdürmesi ve grubun varlığını tehlikeye atmasıdır. Böyle bir durumla karşı karşıya kalan kişiler suçluluk hissedecektir ve bu durumda kaygı yaşamlarına neden olacaktır. Bu suçluluktan ve getirdiği kaygıdan korunmanın yolu ise grubun ahlaki değerlerini paylaşmak ve grup içinde uyumlu olmaktır. Üçüncü neden, bireylerin çekici olmamalarıdır. Fiziksel çirkinlik ve hoş olmayan kişilik özellikleri bir insanı etkileşim kurmak açısından daha az çekici yapabilir. Buradaki çekici olmama durumu bireyin beden imajı, olumsuz değerlendirme korkusu ve sosyal görünüş kaygısı gibi kaygı yaratıcı durumlarla karşı karşıya kalmasına neden olabilir. Bu durumlar ergenler için sosyal ortamlara kabul edilme veya sosyal dışlanma (ostrasizm) ile sonuçlanabilir (Baumeister ve Tice, 1990).

Ergenlerin olumlu ilişkiler kurmasını ya da temel deneyimlerinden biri olan gruba ait olma isteğini engelleyen en önemli faktörlerden biri sosyal reddedilme ya da sosyal dışlanma (ostrasizm) yaşamasıdır (Stout, 2009). Sosyal dışlanma (ostrasizm),

‘‘bireyin bir başkası veya bir grup tarafından dışlanma, önemsenmeme veya yok sayılması durumudur’’ (Williams ve Nida, 2011: 71). Gerçek ya da olası bir dışlanma durumu; ait olma ihtiyacı, olumlu bir benlik değerine sahip olma ihtiyacı, kontrol ihtiyacı ve anlamlı varoluş ihtiyacı olmak üzere dört temel insan ihtiyacı için de tehdit oluşturmaktadır. Tehdit edilen ihtiyacın türü, dışlanmanın grup üyeliği statüsünün tekrar kazanılmasına ya da yeni ilişkiler kurmaya yönelik olumlu sosyal davranışlara mı, yoksa olumsuz sosyal davranışlara mı yol açacağını belirlemede önemli bir rol oynar (Kaya, 2012).

Sosyal dışlanmanın kişiler üstündeki etkileri hakkında en kapsamlı model olan Williams’ın (2007) geliştirdiği gereksinim tehdidi modeli ise dışlanmanın fiziksel ya da sözel değişimlere göre dört temel gereksinimi tehdit edebilecek, kişilere özgü bir davranışçı modeldir. Bu modele göre dışlanmanın tehdit ettiği ihtiyaçlar: aidiyet ihtiyacı; benlik saygısı ihtiyacı, bireyin sosyal çevresi üzerinde kontrolü algılama ihtiyacı ve dikkat çekme ihtiyacıdır.

Akranları tarafından sosyal dışlanma yaşayan ergenlerin stres düzeylerinin, sosyal kaygılarının, patolojik yalnızlık ve depresyon düzeylerinin arttığı; benlik saygılarının ve prososyal davranışlarının azaldığı birçok çalışma sonucu ortaya konulmuştur (Sarıçam, 2018). Bu bağlamda ergenlerin ebeveynlerine bağlanma stillerinin, ergenlerin sosyal uyum sağlamalarında, sağlıklı yakın ilişkiler geliştirmelerinde, olumlu benlik algısına sahip olmalarında kısacası kendini ve çevresini sağlıklı şekilde değerlendirebilmelerinde önemli bir yeri olduğu için psikolojik ve sosyal olarak ergenleri olumsuz etkileyebilen sosyal görünüş kaygısı ve sosyal dışlanmanın ebeveyne bağlanma açısından incelenmesinin ergenlerin yaşayabileceği sorunlara yönelik oluşturulan önleyici çalışmalara ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle bu çalışmada ergenlerin ebeveyne bağlanma stilleri ile sosyal görünüş kaygısı ve sosyal dışlanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı ergenlerin ebeveyne bağlanma stilleri ile sosyal görünüş kaygısı ve sosyal dışlanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

1.2.1 Alt Amaçlar

1. Ergenlerin ebeveyne bağlanma stilleri, sosyal görünüş kaygısı düzeyleri ve sosyal dışlanma düzeyleri sosyo-demografik değişkenlere göre (cinsiyet, sınıf düzeyi, ailenin aylık geliri, anne ve baba eğitim durumu) anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
2. Ergenlerin ebeveyne bağlanma düzeyleri ile sosyal görünüş kaygısı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Ergenlerin ebeveyne bağlanma düzeyleri ile sosyal dışlanma düzeyleri ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Ergenlerin sosyal görünüş kaygısı düzeyleri ile sosyal dışlanma düzeyleri ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. Ergenlerin ebeveyne bağlanma düzeyleri, sosyal görünüş kaygısı ve sosyal dışlanma düzeyleri arasında yordayıcı ilişkiler var mıdır?

1.3 Araştırmanın Önemi

Ergenlik dönemi, fiziksel, psikolojik ve sosyal olarak hızlı değişikliklerin yaşandığı bir dönemdir (Parlaz, Tekgül, Karademir, ve Öngel, 2012). Ergenler yaşadıkları bu değişikliklerin etkisiyle beden imgelerine ilişkin sorun yaşayabilirler. Bu dönemde ergenlerin arkadaşlarıyla kurmuş olduğu ilişkilerin öneminin artması ve kendi benliklerine odaklanmaları, onları sosyal çevreye karşı daha duyarlı hale getirebilir. Yaşadıkları bu duyarlılıklar neticesinde beden imajları onlar için daha önemli hale gelebilir (Özcan, Subaşı, Budak, Çelik, Gürel ve Yıldız, 2013). Örneğin erkeklerde sakal ve bıyıkların çıkmaya başlaması, kadınlarda göğüslerin ve kalçaların büyümesi ya da her iki cinsiyette de yüzde sivilcelerin çıkması bireyin kendisinin başkalarınca güzel veya yakışıklı olarak algılanıp algılanmamasının düşünülmesine ve dolayısıyla sosyal görünüş kaygısının ortaya çıkmasına sebebiyet verebilir (Yorulmaz ve Kurutçu, 2019). Bu durum ise ergenlik döneminde kimlik oluşum sürecinde olan ergenleri olumsuz etkileyebilir. Çünkü sağlıklı bir beden algısına sahip olmak sağlıklı kimlik gelişimi için önemli görülmektedir (Balkaya ve Ceyhan, 2007). Aksi halde ergenler sosyal görünüş kaygılarını çözümleyemeyerek sağlıklı bir kimlik oluşturamayabilirler. Bu durum da ergenlerin sadece içerisinde buldukları dönemi değil hayatlarının tümünü

etkileyebilir. Örneğin bu dönemde sosyal görünüş kaygısı nedeniyle benlik saygısı azalan, kendini ifade etmekte zorlanan, yeterince sosyalleşemeyen ergenler çevrelerine uyum sağlamakta zorluk yaşayabilirler (Pehlivan, 2017). Bunun neticesinde ise yetişkinlik döneminde de bu döneme bağlı sorunlar yaşayabilirler. Yaşadıkları sosyal görünüş kaygıları ergenlerin sosyal çevrelerini sınıflandırmak için de bir araç haline alabilir. Örneğin güzel kızlar, yakışıklı erkekler, uzunlar, kısalar, gözlüklüler gibi fiziksel özelliklere dayalı sınıflandırmalar ergenler tarafından bu dönemde yapılabilmektedir. Bu gibi sınıflandırmalar ve bu sınıflandırmaları temel alan şaka ya da hakaretler ergenlerin sosyal ortamlara girmelerini engelleyebilir ya da sosyal dışlanma yaşamalarına sebebiyet verebilir.

Tüm bu sorunların yaşanması ergenlerin kendi arkadaş ilişkilerinde sorun yaşamalarına neden olabilir. Yine bu durum ergenlerin sosyal ve psikolojik uyumlarını olumsuz etkileyebilir. Ergenlik döneminde bir kez dışlanmaya maruz kalan ergen sosyal açıdan yeterince destek görmediği için yaşadığı sosyal problemleri çözmekte güçlük çeken bir insan haline alabilir (Arslan, 2009). Yine bu dönemde dışlanan veya dışlanmayla baş edemeyen ergenlerin benlik saygısı düşebilir (Kavaklı, 2019). Benlik saygısı düşük olan ergenler ise yakın ilişki kurmanın önemli olduğu yetişkinlik döneminde bu döneme bağlı sorunlar yaşayabilirler (Hamarta, 2004). Tüm bu bireysel sorunlar ergenlik döneminde yani ilk başladığı dönemde önleyici şekilde ele alınamazsa bireyin yetişkinlik dönemini etkileyebilir ve dolayısıyla bir aile kurduğunda aile yapısını da etkileyebilir, bu durum da toplumsal yapıyı olumsuz etkileyebilir. Güvenli aile ortamı bir bireyin yetişmesi için en önemli unsurlardan biri olarak görülmektedir. Ancak ruh sağlığı açısından sorunlar yaşayan yetişkinlerin kurmuş oldukları aile yapıları risk faktörleri içerebilmektedir (Savi Çakar, 2018).

Bunun yanında ebeveyn bağlanma stilleri, sosyal görünüş kaygısı ve sosyal dışlanma daha önce herhangi bir çalışmada ele alınmadığı için ve ergenler üzerinde de ilk defa böyle bir çalışma yapılacağı için araştırma ayrı bir öneme de sahiptir. Bu araştırmanın ergen örneklemindeki bulguları okul psikolojik danışmanlarının sosyal görünüş kaygısı ve sosyal dışlanma için okulda yapacakları çalışmalara, Aile Sosyal Destek Programı kapsamında Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nda çalışan psikolojik danışmanların yine bu konuda hazırlayacağı önleyici çalışmalara katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu durum çalışmanın toplum ruh sağlığı açısından da önemini ifade etmektedir. Bu bağlamda ele alındığında ergen örnekleminde sosyal

görünüş kaygısı, sosyal dışlanma ve ebeveyne bağlanmaya dayalı bir araştırmanın yapılmasının literatüre ve rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin sahadaki uygulamalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4 Sayıtlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin kendilerine uygulanan ölçekleri, içtenlikle ve objektif olarak yanıtladığı varsayılmıştır.

1.5 Sınırlılıklar

1. Bu araştırma Konya ili merkez ilçelerinde yer alan ve örneklem kısmında belirtilen liselerde 2019-2020 eğitim ve öğretim yılında eğitim gören öğrencilerden toplanan verilerle sınırlıdır.
2. Araştırmadaki ebeveyne bağlanma stilleri, sosyal görünüş kaygısı ve sosyal dışlanma düzeyleri çalışmada kullanılan ölçeklerin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

Bağlanma: Bağlanma, bir çocuğun birine bağlanması, onun belli durumlarda özellikle korktuğu, hasta ya da yorgun olduğunda belli bir figürle yakınlık araması ve iletişim kurması anlamına gelir (Bowlby, 2018).

Sosyal Görünüş Kaygısı: Kişilerin fiziksel görünüşlerinin, diğer bireyler tarafından değerlendirilmesi esnasında yaşadıkları kaygı ve gerginlik durumu olarak tanımlanmaktadır (Hart, Leary, Rejeski, 1989).

Sosyal Dışlanma (Ostrasizm): Bireyin bir başkası veya bir grup tarafından dışlanma, önemsenmeme veya yok sayılması durumudur (Williams ve Nida, 2011: 71).

BÖLÜM 2

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri ile ilgili kuramsal temeller, yurt içi ve yurt dışında yapılan araştırmalar ve bu araştırmaların sonuçlarıyla ilgili bilgiler verilmiştir.

2.1 Ebeveyne Bağlanma ile İlgili Kuramsal Görüşler

2.1.1 Bağlanma Kuramı

Bağlanma kuramı, küçük çocukların annelerinden ayrıldıklarında, bir yabancı ile sınırlı bir ortamda karşılaştıklarında ve bu olaylardan sonra ebeveyn çocuk ilişkisinde gelişen tepkilerin incelenmesiyle oluşturulmaya başlanmıştır. Tarihsel olarak bakıldığında kuram, nesne ilişkileri kuramı geleneğinden gelmesinin yanında evrim kuramı, etoloji, kontrol kuramı ve bilişsel psikoloji kuramıyla etkileşim kurarak bugünkü halini almıştır (Bowlby, 2014).

Bowlby (2018)'in bağlanma teorisi erken dönem olaylarını ele alırken yetişkinlerle ilgilenen psikanalitik yaklaşımın aksine bizzat erken dönem olaylarını yaşayan çocuğa odaklanır ve yaşanan olumsuzlukların gelecekte hangi psikolojik sorunlara yol açacağı öngörülme çalışmaktadır. Odağının temelinde ise ilk bakıcı- anne ile çocuk arasındaki ilişki yatmaktadır. Bu teoriye göre bağlanma, bir çocuğun birine bağlanması, onun belli durumlarda özellikle korktuğu, hasta ya da yorgun olduğunda belli bir figürle yakınlık araması ve iletişim kurması anlamına gelir. Bağlanma davranışı ise, bağlanma figürü ile yakınlığı destekleyen davranış anlamına gelmektedir (Bowlby, 2018).

Bağlanma davranışı, bireyin dünyayla kendinden daha iyi başa çıkabildiğini düşündüğü ve iyi tanıdığı bir bireye karşı yakınlık elde ettiği ve bunu korumak için çabaladığı bir davranış biçimidir. Bu davranış en çok kişi hasta, yorgun ya da korkmuş olduğu zaman belirgin hale gelir. Erken çocuklukta görülmeye başlayıp hayat boyu devam eden bağlanma sürecinde bağlanma figürünün ulaşılabilir ve cevap vermeye hazır olması bebeğe onunla kurduğu ilişkide güven hissettirecek ve ilişkinin değerli olduğunu fark ettirecektir. (Bowlby, 2014).

Bowlby (2018) bağlanma davranışının insan hayatında hayati bir rolü olduğunu ve beşikten mezara kadar devam ettiğini ifade etmektedir. Bağlanma davranışına yol açan altı tepki vardır. Bunlar ağlama, gülümseme, izleme, yapışma, emme ve bağırmadır. Bağlanma davranışının gelişimini açıklamak için ise kullanılan iki temel kıstas vardır: İlki anne yanından ayrıldığında bebeğin ağlaması ve izlemesi ikincisi ise anne döndüğünde bebeğin onu karşılaması ve yakınlaşmasıdır. Bu durum genel olarak bağlanan çocuğun annenin varlığına ve yokluğuna verdiği farklı tepkileri içerir. Annesiyle beraber olan çocuk kendini daha çok güvende hisseder ve etrafı daha kolay keşfe çıkar. Ancak annenin yokluğu çocuğu ürkek ve kaygılı bir duruma sokar (Bowlby, 2018).

İnsanlardaki bağlanma davranışının gözlemlenebilen gelişimi doğumdan bir ay sonra başlar. Bebekler doğumdan sonra bir ya da birkaç ay içerisinde çevresinden gelen uyarıcılarla harekete geçerek sosyal tepki oluştururlar. Daha sonra çeşitli uyarıcılara yönelerek sosyal olarak bir tepki geliştirme eğiliminde olurlar. Bu süreçte bebeğin farklı yüzleri ayırt edebilmesi ve buna maruz kalması bağlanma davranışı için önemli bir rol oynar. Süreçte geliştirilen sosyal tepkilerle bağlanmanın gelişimi bebek 1 yaşına gelinceye kadar devam eder. Bu ilk yıl bağlanmanın kolaylıkla gerçekleştirilmesini sağladığı için hassas bir dönem olarak ele alınır. Bu hassas evre bebeğin doğumundan yaklaşık altı haftadan önce başlamaz. Yaklaşık dokuz aydan sonra bebeklerin yabancı figürlere ilk dokuz aya nazaran daha güçlü bir korkma tepkisi verdikleri görülür. Bu tür korkma tepkilerinin sık sık ve yoğun şekilde gerçekleşmesi bağlanmanın ilk yılın sonunda ve sonrasında daha zor gerçekleşmesine neden olur. Bu 1 yıl içerisinde bebek bir bağlanma figürüne bağlanmıştır. Bu süreçten sonra bebek o figürü kendine diğer insanlardan daha yakın görmekte ve ondan ayrılmaya ilişkin daha çok tepki göstermektedir (Yıldız Bıçakçı, 2015).

Bunun yanında bağlanma davranışının gelişimi 4 temel evrede ele alınmıştır. Birinci evrede bebek annesini bir başka kişiden kokusal ya da işitsel uyarıcılar aracılığıyla ancak ayırt edebilir. Doğumdan başlayarak sekiz veya on iki haftaya kadar devam eden bu evrede bebek etrafındaki kişilere yönelerek, göz hareketlerini izleyerek, bir nesneye ulaşarak ve kavrayarak, gülümseyerek ve bebeleme yaparak tepki verir. Bu evredeki bir bebek, bir ses duyma ya da bir yüz görme ile ağlamasını sonlandırabilir. Yaklaşık altıncı aya kadar devam eden ikinci evrede bebek daha belirgin olarak anne figürüne yönelir. Yaklaşık yedinci aydan başlayarak üçüncü yıl boyunca süren üçüncü

evrede bebek insanları daha iyi ayırt eder ve verdiği tepki repertuarı genişler. Bu genişleme kendini annenin gitmesi ve geri gelmesindeki davranışlarda görülür. Yabancılara temkinli yaklaşmaya başlayan bebek bu etkileşimlerde korku ya da geri çekilme tepkileri verebilir. Dördüncü ve son evrede çocuk annesinin duygu ve güdülerini kabul eder görünmektedir. Anneyi kendinden ayrı hareket eden bağımsız bir varlık olarak algılar ancak annesinin kendisinden neden uzaklaştığını ya da yaklaştığını tam olarak idrak edemez (Bowlby, 2018).

Bu şekilde oluşan bağlanma ilişkilerinin içselleştirilmesi bebeklere gelecekte kuracakları sosyal ilişkilerde bir model sağlar. Bağlanmanın bebeklik yıllarında gelişerek yetişkinliğe aktarılmasını sağlayan ise içsel çalışma modelleridir. (Bowlby, 2014). Main, Kaplan, ve Cassidy (1985), içsel çalışma modellerini bağlanma ile ilgili deneyimler, duygular ve düşünceler yoluyla bilinçli ya da bilinçsiz şekilde oluşan bilgilerin işlendiği ve organize edildiği bir dizi kurallar bütünü olarak tanımlamıştır. İçsel çalışma modellerini iki önemli öge oluşturur. Birincisi, bağlanma figürünün çocuğun ihtiyaçlarına ilişkin uygun tepki verip vermemesi; ikincisi ise çocuğun bağlanma figürü karşısında kendini ne kadar iyi ve değerli olarak algıladığıdır. Yani çocuklar gelecekte kuracakları sosyal ilişkilerde başkalarını bağlanma figüründen yola çıkarak, kendini ise bağlanma figürünün tepkilerinden hareketle çıkardığı sonuçlarla algılama eğilimi gösterecektir (Bowlby, 2018).

Çocuğun kişilerarası ilişkiler aracılığıyla elde ettiği içsel çalışma modelleri, çocuğun bebeklikte bağlanma figürü tarafından maruz kaldığı ilişki tarzına göre çeşitlilik gösterebilir. Bağlanma figürü bebeğin çevreyi bağımsız olarak keşfetme ihtiyacı olduğunu anlar ve bu keşif sürecinde ona konfor ve koruma sağlarsa bebeğin kendini değerli hissettiği ve güven duyduğu bir içsel çalışma modeli geliştirmesi muhtemeldir. Bunun aksine bağlanma figürü bebeğin çevreyi bağımsız olarak keşfetme ihtiyacı olduğunu sık sık fark etmez ve bebek bunu deneyimlerken konfor ve koruma sağlamazsa çocuğunu kendini değersiz ve yetersiz bir içsel çalışma modeli geliştirmesi muhtemeldir. Bu durum çocukların bağlanma figürlerinin muhtemel davranışlarını tahmin ederek buna göre yanıtlar oluşturmasına da neden olur. Bu durum bebeklerin bağlanma figürlerinden aldıkları tepkilerinin sonuçlarının ne kadar büyük olabileceğini ortaya koymaktadır (Bretherton, 1992). Bununla birlikte bağlanma, oluşumu açısından her ne kadar hayatın ilk beş yılını içerse de gelişimsel bir yapıya da sahiptir. Bu ilk beş yılın etkisiyle oluşan içsel çalışma modelleri bebeklikten çocukluğa, çocukluktan

ergenliğe, ergenlikten yetişkinliğe ve daha sonra yetişkinlikten yaşlılığa aktarılır (Ammanti, Vanljendoorn, Speranza ve Tambelli, 2000).

Bağlanmanın sınıflandırılmasını içeren ilk çalışmalardan biri Ainsworth ve diğerlerinin (1978) yapmış olduğu “Yabancı Oda Deneyi” adlı çalışmadır. 12-18 aylık bebeklerin annelerinin yanından ayrıldıktan sonra ve tekrar yanlarına geldikten sonra verdikleri tepkilere odaklanan bu çalışma bebeklerin 3 tür bağlanma davranışı sergilediklerini ve bunların güvenli, kaçınan ve kaygılı/ kararsız şekilde bağlanma olduğunu ortaya koymuştur. Bu araştırmaya göre güvenli şekilde bağlanan bebekler anneleri odadan ayrıldıktan sonra huzursuzluk yaşamış, anneleri döndüğünde ise sakinleşerek çevreyi keşfetmeye devam etmişlerdir. Kaygılı/kararsız şekilde bağlanan bebekler anneleri odadan ayrıldıktan sonra huzursuzluk yaşamış anneleri geri geldiğinde ise huzursuzlukları önemli bir süre yatışmamış, annelerine sarılmalarına rağmen ağlamaya ve öfkeli şekilde davranmaya devam etmişlerdir. Kaçınan şekilde bağlanan bebekler ise annelerinin kendi yanlarından ayrıldıklarında büyük bir tepki göstermemiş döndüğünde de bu duruma tepkisiz kalarak anneleriyle herhangi bir temas kurmamaya çalışmışlardır (Akt. Hazan ve Shaver, 1994).

Güvenli bağlanma geliştiren bireyler, kendileri için olumsuz ve korkutucu bir olay yaşadıklarında ebeveynlerinin ulaşılabilir ve kendilerine yardım etmek için hazır olduklarından emindir. Bu bireyler dünyayı keşfetme konusunda kendilerini cesur hissederler. Güvenli bağlanma, erken çocukluk döneminde ebeveynlerin ulaşılabilir, destekçi, çocuğun sinyallerini anlayıp tepki veren, çocuğunu koruyan ve ihtiyaçlarına karşı duyarlı olan sevgi dolu davranışlarının ürünüdür. Kaygılı/kararsız bağlanma geliştiren bireyler kendileri için olumsuz ve korkutucu bir olay yaşadıklarında ebeveynlerinin ulaşılabilir ve kendilerine yardım etmek için hazır olduklarından emin değildirlere. Bu belirsizlik nedeniyle ayrılık kaygısı yaşamaya ve insanların onları sürekli terk edeceklerini düşünmeye yatkındırlar. Kaygılı kararsız bağlanma, erken çocukluk döneminde ebeveynlerin bazı durumlarda ulaşılabilir bazı durumlarda ulaşamaz olduğu ve terk etme tehdidinde bulunan davranışların ürünüdür. Kaçınan bağlanma geliştiren ise bireyler tıpkı kaygılı kararsız bağlananlar gibi kendileri için olumsuz ve korkutucu bir olay yaşadıklarında ebeveynlerinin ulaşılabilir ve kendilerine yardım etmek için hazır olduklarından emin değildirlere ancak onların aksine böyle bir durumda ebeveynlerince azarlanacaklarını düşünürler. Bu nedenle bu şekilde bağlanan bireyler kimsenin sevgi ve ilgisine ihtiyaçları olmadan yaşamaya çalışırlar. Bu amaçla

kendilerini yeterli hale getirmek için verdikleri çaba narsistik eğilim göstermelerine neden olabilmektedir. Kaçınan bağlanma, erken çocukluk döneminde ebeveynlerin sevgi ve ilgi bekleyen çocuklarını sürekli azarlamalarının ürünüdür (Bowlby, 2014). Ebeveyn-bebek etkileşiminin ürünü olan bağlanma davranışını daha iyi anlamak için ebeveyne bağlanmayı incelemek faydalı olacaktır.

2.1.2 Ebeveyne Bağlanma

Çocuğun fiziksel ve psikolojik gelişimi büyük ölçüde ebeveyn-çocuk ilişkisinden etkilenir (Bornstein, 2002). Ebeveynliğin temel bir özelliği çocuk için güvenli bir dayanak olmaktır. Güvenli dayanak olan anne ve baba, çocuk için hayatta bir güvenlik üssüdür. Çocuk bu güvenli üsten çıkarak dünyayı keşfetmeye başlar. Çocuk bu keşiften döndüğünde güvenlik üssü tarafından iyi karşılanacağını, keşif sırasında yaşadığı bir olumsuzluktan ötürü kendisinin rahatlatılacağını bilirse rahatlıkla keşif yapabilecek ve geriye dönebilecektir. Bu bağlamda ebeveynlerin yapması gereken dünyayı keşfe çıkan çocuğa ulaşılabilir olduğunu hissettirmek, onu bu yolculukta cesaretlendirmek ve gerekli olduğu zaman devreye girmektir. Çocuk ve ergenlerin yaşları ilerledikçe bu güvenlik üssünden daha uzaklara gittikleri ve yeni keşifler yaptıkları görülür. Bu keşif sürecinde çocuk ve ergenlerin ebeveynlerinden yardım istediklerinde onların cevap vermeye hazır olduklarını bilmeleri, keşif boyunca yaşadıkları olayları daha doğal karşılaşmalarına katkı sağlar (Bowlby, 2014).

Bebeğin dünyaya gelmeden önce annesinin karnında olması, doğduktan sonra yaşamsal ihtiyaçlarını annesinin karşılıyor olması nedeniyle bağlanma, bebek ve anne arasında gelişen ve devam ettirilen bir etkileşim örüntüsüdür. (Karakaş ve Şahin Dağlı, 2019). Bağlanmanın doğum öncesinde oluştuğunun keşfedilmesi ve bebeklik döneminde bağlanmayı etkilemesi anne ve bebek ilişkisini bağlanma açısından ayrıca önemli kılmaktadır (Dereli Yılmaz, 2013). Çünkü bebeğin annesiyle geliştirmiş olduğu bağlanma şekli gelecekte kuracağı sosyal ilişkiler için merkezi bir öneme sahiptir (Rabson ve Moss, 1970). Örneğin annesine güvenli şekilde bağlanan çocuklar, kaygılı ve kaçınan şekilde bağlanana göre daha olumlu bir benlik algısına sahip olmaktadır. Bu durum kaygılı ve kaçınan şekilde bağlanan bireyleri hayatta daha savunmasız kılmaktadır (Cassidy, 1988).

Annelerin annelik tutumları da çocuklarının bağlanma stillerini, benlik gelişimlerini ve kurdukları yakın ilişkilerin kalitesini etkilemektedir. Anneleri tarafından yüksek düzeyde kabul ve ilgi gören bireyler daha çok güvenli bağlanma stillerine sahipken sıkı denetim ve kontrolle karşılaşan bireylerin daha çok güvensiz bağlanma stillerine sahiptirler (Sümer ve Güngör, 1999)

Babaya bağlanmanın da anneye olduğu gibi çocuk-baba etkileşimini bir sonucu olduğu düşünülmektedir. Main ve Weston (1981 Akt. Bowlby,2014) çalışmaları göstermektedir ki babaya bağlanma şekli anneye bağlanma şekline benzerlik gösterebilirken farklılık da gösterebilmektedir. Örneğin çocuklar anneye güvenli bağlanan çocuklar babaya güvensiz, babaya güvenli bağlanan çocuklar anneye güvensiz, her iki ebeveyne güvenli bağlanma gerçekleştirebilirler. Her iki ebeveyne güvenli bağlanan çocuklar daha çok özgüvenli ve becerikli olurken her iki ebeveyne güvensiz bağlanan çocuklar daha az özgüvenli ve daha az becerikli, sadece bir ebeveyne güvenli bağlananlar ise özgüven ve beceri açısından orta kısımda yer almaktadır.

Ebeveyne bağlanmaya, ebeveynlerin kendi anne babalarına bağlanma stilleri de etki edebilmektedir. Erken çocukluk döneminde güvensiz ya da kaygılı bağlanma gösteren kişilerin ebeveyn olduklarında güvenli bağlananlara kıyasla kendi çocuklarından daha fazla bakım bekleyerek onları kaygılı, suçlu ve fobik hale getirebilme riskleri vardır (Bowlby, 2014). Main ve Goldwyn (194) ebeveynlerin, çocukluklarına davranış şekillerinin kendi ebeveynlerinin davranışlarına benzerlik gösterdiğini ve ebeveynlerin bağlanma stilleri ile kendi bebeklerinin bağlanma biçimleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu bulmuşlardır. Bu durum kuşaklararası bağlanma örüntülerinin birbirinden etkilenmesine neden olur (Shaver, Mikulincer, Gross, Stern ve Cassidy, 2016; Arıcan, 2019). Bağlanma şekilleri bir kez oluştuktan sonra anne babanın çocuğa karşı tutumları değişmedikçe kolaylıkla değişmez ancak tutumların değişmesi bağlanma şeklini de değiştirebilmektedir (Bowlby, 2014). Güvensiz bağlanmaya neden olan anne baba tutumları değişmezse kuşaktan kuşağa aktarılan güvensiz bağlanma zincirleri oluşturabilir. İnsanın yeniden doğuşu olarak da adlandırılan ergenlik döneminde bağlanmayı ele almak bu kısır döngüyü kırmak adına faydalı olabilir.

2.1.2 Ergenlikte Bağlanma

Bağlanma kuramı, insanın var olan ve bebeklik döneminden başlayarak yaşam boyu devam eden belirli bireylere yakın duygusal bağlar geliştirme eğilimiyle ilgilidir. Yapılan araştırmalar bebeklik ve çocuklukta koruma, rahatlatma ve destek verme davranışlarında bulunan ebeveynlerle (veya ebeveyn yerine geçenlerle) kurulan bağların ergenlik ve yetişkinlikte devam etmesine rağmen heteroseksüel nitelikli yeni bağlarla birbirlerini tamamladığını ortaya koymaktadır. Bağlanma ilişkilerinin temelinde kişinin kendini koruması yani hayatta kalma işlevi vardır. Bağlanma davranışını sağlayan bu duygusal yakınlık bebeklikte anne bebek arasındaki sözel olmayan tepkilerle başlar, konuşmayla tamamlanarak hayat boyu kurduğumuz yakın ilişkilerde kendini hissettirir (Bowlby, 2014).

Bireyin bağlanma davranışı yaşam boyu devam etmektedir. Ergenlik ve yetişkinlik dönemi bağlanma davranışının sıklıkla aile dışından kişilere veya grup ya da topluluklara yöneldiği bir dönemdir. Yetişkinlikte görülen bağlanma davranışı açık şekilde çocuklukta bağlanmanın bir devamıdır. Bu devamlılık ergenin bağlanma davranışının başka kişilere yönelmesine kolaylık sağlamaktadır (Bowlby, 2018).

Bağlanma perspektifinden bakıldığında, ergenlik bir geçiş dönemidir. Bu dönemin başlangıcında ergen, birincil bağlanma figürlerinin bakımına daha az bağımlı hale gelmek için muazzam çabalar göstermeye başlıyor. On yıldan biraz fazla bir süre sonra, geç ergenlikte, kişinin kendi yavrularına bir bağlanma figürü olma olasılığı tamamen ortaya çıkmıştır. Daha ziyade, ergen ebeveynlerden bakım alıcı olmaktan potansiyel bir bakıcı olmaya kadar geliştiğinden, bu dönem belirli duygusal, bilişsel ve davranışsal sistemlerde derin bir dönüşüm dönemidir (Allen ve Land, 1999).

Bağlanma davranışı şartlara bağlı olarak yaşam boyu birçok kişiye yönelik olabilir ancak kalıcı bağlanma belirli kişilerle gerçekleştirilebilen sınırlı bir davranıştır. Bir çocuk kalıcı ve geçici bağlanma gösterdiği kişileri fark edemezse yaşam boyu dengesizlikler yaşayabilir. Ergenlerde ve yetişkinlerde bağlanma davranışı erken çocukluk dönemine göre daha az yoğunudur ve daha az çaba gerektirir ancak bir insanın sıkıntılı bir durum karşısında beklediği ilgi ve sevgiyi acil olarak talep etmesi doğal bir durumdur (Bowlby, 2014).

Ergenlik dönemine gelindiğinde ebeveyne bağlanmada değişiklikler olduğu görülür. Bazı ergenler karşı cinse duydukları arzularında etkisiyle ebeveynlerinden ayrılırlar. Bazı ergenler ebeveynlerine yoğun şekilde bağlanmaya devam ederler. Bazı ergenler ise başkalarına bağlanma noktasında isteksiz ve ya başarısızdırlar. Tüm bunların yanında ebeveynlerine bağlanmaya devam ederken başkalarına bağlanmayı değerli bulan ergenlerde mevcuttur (Bowlby, 2018).

Çocuk ya da ergenin bağlanma figürü tarafından terk edileceği algısına sahip olması kaygı ve korkunun yanında - özellikler ergenlerde- öfke de doğuracaktır. Bağlanma figürünü yanında tutmak için oluşan bu öfke rahatlıkla işlevsiz hale gelebilir. Ergenlik döneminde yaşanan davranışsal sorunların temelinde bu işlevsiz öfke olabilir. Ergenlik çağına gelmesine rağmen halen ebeveynleri ile normalin üstünde bir yakın ilişki sürdüren ergenlerin sosyal ilişki kurmakta ve bu ilişkileri yürütmekte zorluk yaşadığı görülebilir. Bu tür bir olay bağlanma açısından incelendiğinde sorunun kaynağının kaygılı bağlanma gerçekleştiren annenin çocuğunu bağlanma figürü haline getirmesi olduğu fark edilebilir. Burada durum çocuğun sosyal hayattaki kırılganlığından çok çocuk ebeveyn ilişkisinin tersine dönmüş olmasından kaynaklanmaktadır. Ebeveynlerinden gerekli ilgi, sevgi ve desteği alamamış ergenlerin daha az neşeli, yakın sosyal ilişkileri zorlanan ve olumsuz durumlar karşısında kırılgan olmaları muhtemeldir (Bowlby, 2014). Bu nedenle ergenlik döneminde sosyal ilişkilerle ilgisi olan sosyal görünüş kaygısı ve sosyal dışlanma ile ebeveyne bağlanma durumu arasındaki ilişkiyi incelemek değerli görülmektedir.

2.2 Sosyal Görünüş Kaygısı ile İlgili Kurumsal Görüşler

2.2.1 Sosyal Görünüş Kaygısı

Kaygı bozukluğunun bir alt boyutu olan sosyal kaygı bozukluğu, bireyin sosyal ortamlarda başkalarının gözlerinin sürekli kendi üzerinde olduğunu düşünmesine neden olan ya da sadece tanıdık olmayan kişilerle karşılaştığında hissettiği mantıklı olmayan, sürekli bir korku olarak tanımlanmaktadır. Sosyal ilişkilerin önemli hale geldiği ergenlik dönemi, sosyal kaygı bozukluğunun başlamasına elverişli bir dönemdir. (Kring, Johnson, Davidson ve Neale, 2017)

Sosyal kaygının bir alt türü olan sosyal görünüş kaygısı ise, bireyin görünüşünün başkalarının nasıl değerlendirildiğine ilişkin duyduğu kaygı olarak tanımlanabilir. Ancak bu kaygı bireyin yalnızca vücudunun şeklinden dolayı oluşan kaygı değildir. Yani boylarının uzunluğu, kiloları, yüzlerinin şekli gibi sebeplerle ortaya çıkan kaygıları da içine alan daha genel ve bütüncül bir kaygıdır (Hart, Flora, Palyo, Fresco, Holle ve Heimberg, 2008).

Görünüş kaygısı bireyin bedenini nasıl algıladığıyla yani beden imajı algısı ile ilişkilidir (Cash ve Fleming, 2002). Sosyal görünüş kaygısının tanımlanma sürecinde ele alınan diğer kavramlar sosyal fizik kaygısı ve beden imajıdır. Sosyal fizik kaygısı, kişilerin fiziksel görünüşlerinin, diğer bireyler tarafından değerlendirilmesi esnasında yaşadıkları kaygı ve gerginlik durumu olarak tanımlanmaktadır (Hart, Leary, Rejeski, 1989: 96). Sosyal fizik kaygısı, kişinin vücut şekli ve yapısı (örneğin kas şekli ve vücut oranları) hakkındaki endişelere odaklanır ve saç, yüz özellikleri veya cilt gibi görünümün diğer yönlerini dikkate almaz (Levinson ve Rodebaugh, 2011).

Beden imajı ise kişinin bedenine ilişkin duygu ve düşüncelerini içeren algılamalardan oluşur (Cash, 1989). Olumlu beden imajı, kişilerin kendi bedensel özellikleri barışık olmaları iken olumsuz beden imajı bedensel özelliklerden ötürü rahatsızlık duymak olarak ifade edilebilir. Sosyal görünüş kaygısı da bireylerin olumsuz beden imajına sahip olmalarının bir sonucu olarak ifade edilebilir (Doğan, 2010). Beden imajının gelişimine baktığımız zaman ergenlik döneminin özellikle içerisinde yeni ve hızlı gelişen fiziksel değişiklikleri barındırmasından ötürü kritik bir dönem olduğu fark edilmektedir (Ekşi, Arıcan ve Yaman, 2016).

Peterson ve Taylor (1980) ergenlerin bedenlerine yönelik algılarının üç faktörden etkilendiğini ifade etmiştir. Ergenler ilk olarak kendilerindeki fiziksel değişikliklere ailelerinin ve çevresindekilerin nasıl tepki vereceklerini merak ederler. İkinci olarak ergenler yaşadıkları değişimlerin beden imajlarına etki edeceklerini inanırlar. Üçüncü olarak ise çekicilikle ilgili kültürel standartları beden algılarına etki eder. Bu üç faktörden yola çıkılarak yapılan değerlendirme olumu ya da olumsuz beden algısını oluşturur (Akt. Siyez, 2013)

Bu dönemde ergenler vücutlarındaki değişiklikleri önce tanıyacak daha sonrada kabul edeceklerdir. Tüm bunlar yaşanırken ergenler psikososyal gelişimleri ele alındığında bu dönemde yeni arkadaşlıklar geliştirme ve yeni arkadaş gruplarına dahil

olma dönemindedirler. O ortamda var olmak için ergenler bedensel açıdan da çekici olma ve beğenilme ihtiyacı içerisinde olabilirler. Bu bağlamda ergenlerin bedensel olarak buldukları ortamlarda kabul edildiklerini ve onaylandıklarını hissetmeleri geliştirecekleri ilişkiler açısından önem arz etmektedir. Bu durum ergenleri sosyal görünüşleri açısından daha duyarlı ve daha hassas hale getirebilmektedir (Özcan, Subaşı, Budak, Çelik, Gürel ve Yıldız, 2013).

Ergenlerin birçoğu ergenlik döneminin getirmiş olduğu değişimlerden ötürü bedenlerine karşı memnuniyetsizlik yaşarlar. Bu durum ergenlerin olumsuz beden algısı geliştirmelerine neden olabilir. Olumsuz beden algısına bağlı olarak gelişebilen memnuniyetsizlikler ergenlik döneminde sıklıkla görülen hayali seyirci durumunun etkisiyle artış gösterebilir. Başkalarının sürekli kendisini izlediğini düşünerek ve beden algısını olumsuz değerlendirerek sosyal görünüş kaygısı yaşayan ergenler gelecekte de bu duruma bağlı olarak sorun yaşayabilir (Çelik, Turan ve Arıcı, 2014).

2.3 Sosyal Dışlanma (Ostrasizm) ile İlgili Kurumsal Görüşler

2.3.1 Sosyal Dışlanma

Bir grubun parçası olmak insanın sosyal bir varlık olmasının bir sonucudur. Grup içerisinde kalarak belirli yaşamsal ihtiyaçlarını gideren insan zaman zaman kendini grubun dışında bulabilir, sosyal dışlanmaya maruz kalabilir. Sosyal dışlanma (ostrasizm), okul öncesi dönem çocuklardan yaşlılara kadar herkesin hayat içerisinde karşı karşıya kalabileceği bir durumdur (Williams, Bernieri, Faulkner, Gada-Jain, Grahe, 2000).

Ergenlerin olumlu ilişkiler kurmasını ya da temel deneyimlerinden biri olan gruba ait olma isteğini engelleyen en önemli faktörlerden biri sosyal reddedilme ya da dışlanma (ostrasizm) yaşamasıdır (Stout, 2009). Sosyal dışlanma (ostrasizm), *“bireyin bir başkası veya bir grup tarafından dışlanma, önemsenmeme veya yok sayılması durumudur”* (Williams ve Nida, 2011).

Ergenler arasındaki sosyal ilişkilerin önemi, sosyal ilişkilerde eksikliği olanları ve olmayanları inceleyerek vurgulanmaktadır. Başkalarıyla yeterli seviyede ilişki kuran ergenlere kıyasla, dışlanmış ergenler depresyon, yalnızlık ve yetersizlik duygusunu anlamlı şekilde daha çok yaşamaktadırlar (Witvliet, Brendgen, Van Lier, Koot ve Vitaro, 2010). Ergenler içerisinde buldukları dönemde en çok arkadaşlarının

görüşlerini kabul etme eğilimindedirler. Eğitim almak amacıyla sürekli beraber olan ergenlerin kurmuş oldukları arkadaş ilişkileri benlik saygıları ve aidiyet duygusunun devamı için önem arz eder. Yetişkinlikte kullanılan birçok becerinin arkadaş ilişkilerinde var edildiği bu dönemde akranların birbirlerine benzeme istekleri, oluşturdukları arkadaş gruplarına dahil olmak için belirli standartlar koyulmasına neden olabilmektedir. Bu standartlara uymayan ergenler ise gruptan dışlanabilmektedir. Dolayısıyla kendi gelişimi için akranlarına ihtiyaç duyan ergenler sosyal dışlanmayla karşı karşıya kalabilmektedir (Yavuz Güler ve Çakmak, 2019)

Sosyal dışlanma ile ilgili yapılan araştırmalar sosyal dışlanma yaşayan ergenlerin gelişimi için gerekli olan önemli psikolojik ve sosyal kaynaklardan mahrum kaldıklarını göstermektedir (Gilman, Carter-Sowell, DeWall, Adams, Carboni, 2013). Örneğin, Güler ve Demirli (2017) ergenlerde sosyal dışlanma ile benlik saygısı arasında negatif bir ilişkinin olduğunu ifade etmiştir. Kavaklı (2019) ise psikolojik dışlanma ve sosyal dışlanma kavramları arasındaki farklılığı incelediği çalışmada sosyal dışlanmanın benlik değeri ve genel aidiyet ile negatif yönde, yalnızlık ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Sosyal dışlanmaya maruz kalan bireylerin verdiği tepkiler, dışlananların belirli ihtiyaçlarına, kendi bireysel farklılıklarına ve kimin neden ve nasıl dışlandıklarına ilişkin değerlendirmelerine bağlı olarak farklılaşmaktadır (Williams, 2007).

2.3.2 Sosyal Dışlanmayı Açıklayan Görüşler

Sosyal dışlanma, sosyal acı kuramı, sosyal izleme sistemi ve sosyometre kuramı, bilişsel yıkım ve benlik düzenleme bozulma modeli ve gereksinim tehdidi modeli ile açıklanmaktadır.

2.3.2.1 Sosyal Acı Kuramı

Sosyal dışlanmayı açıklayan kuramlara baktığımızda, sosyal acı kuramının sosyal dışlanmayı, sosyal acı kavramıyla açıkladığı görülmektedir. MacDonald ve Leary (2005) sosyal acıyı, bireyin ilişkide bulunduğu kişiler ve gruplara tarafından dışlanması sonucunda sergilediği duygusal bir tepki olarak tanımlamıştır. Bu kurama göre dışlanma karşısında verilen tepkileri düzenleyen fizyolojik mekanizmaların temelinde bedenin acı sistemi (pain system) yatmakta, sosyal dışlanma deneyimi bireyde sosyal acı duygusuna yol açmakta ve bu acı duygusu ise bir taraftan dışlanma tehdidine tepki verilmesini

sağlarken, diğler taraftan bir tür ceza işlevini yerine getirerek bireye tehdit oluşturan faktörden artık kaçınması gerektiğini öğretmektedir (MacDonald ve Leary, 2005).

2.3.2.2 Sosyal İzleme Sistemi ve Sosyometre Kuramı

Pickett ve Gardner (2005)'a göre Sosyal izleme sistemi ve Leary, Tambor, Terdal ve Downs'a (1995) göre sosyometre kuramı gerçek veya olası bir dışlanma tehdidinin duygulanımda yol açtığı değışimleri, ait olma ihtiyacı çerçevesinde açıklamaktadır. Dışlanma karşısında verilen tepkilerin ait olma ihtiyacı ile ilişkili olduğu görüşü, tüm dışlanmayı açıklamaya yönelik kuramlarda yer almaktadır. Ancak, sosyal izleme sistemi ve sosyometre yaklaşımlarında bu ihtiyaç dışlanmanın açıklanması konusunun odak noktasını oluşturmaktadır (Akt. Büyükcebeci, 2017).

Leary, Tambor, Terdal ve Downs'a (1995) göre sosyometre kuramı gerçek veya olası bir dışlanma ya da reddedilme tehdidinin bireyin kabul edilme ve ait olma gibi ihtiyaçlarının karşılanmasına tehdit oluşturarak benlik saygısının azalmasına yol açtığını ifade etmektedir. Bu kurama göre bireyin benlik saygısını sürdürmesi sosyal olarak etkileşimde olmasıyla mümkündür. Bireyin sosyal bir ortamda dışlanması ile hayatta var olduğunu hissetmesi arasında anlamlı ve ters yönde ilişkilerin olduğunu gösteren bu kurama göre dışlanma ya da dışlanma tehdidi arttıkça bireyin benlik saygısı ve dolayısıyla benlik değeri azalmaktadır.

2.3.2.3 Bilişsel Yıkım ve Benlik Düzenleme Bozulma Modeli

Bilişsel yıkım ve benlik düzenlemesinin bozulması modeli ise, sosyal dışlanmanın etkisinin ağır bir aracın darbesine çok benzediğini ve intihar girişimlerinden önce gelen düz bir evre gibi, bilişsel yapılaşmanın geçici bir durumuna neden olduğunu öne sürmektedir. Bu açıklama, özellikle sosyal olarak dışlanan bireylerin ruh hali üzerinde hiçbir etki göstermediğinde sunulmuştur. Bilişsel bozukluğun bu açıklamasının tutarlılığı, sosyal dışlanmanın bireylerin kendilerini düzenlemeye yönelik becerilerini etkilemesidir; bu, dürtüsel eylemlerden kaçınmak için gerekli olan bilişsel / motivasyon kaynaklarını kullanma ve hedonik fedakârlığa girişme yeteneklerini engeller (Williams, 2007).

2.3.2.4 Gereksinim Tehdidi Modeli

Sosyal dışlanmanın kişiler üstündeki etkileri hakkında en kapsamlı model Williams'ın (2007) geliştirdiği bu "Gereksinim Tehdidi Modelidir". Bu modelin geliştirilmesi için yapılan araştırmalarda dışlanmanın iki önemli sonucu olduğu ifade edilmiştir. Bunlardan ilki dışlanmanın fiziksel acıya benzer bir sosyal acı yarattığıdır. İkincisi ise dışlanma nedeniyle oluşan acıya verilen tepkinin kaba ve mantıksız olduğudur. İkinci sonuç bireyin yaşadığı dışlanmanın pek farkında olmadığını göstermektedir ancak dışlanmaya karşı verilen bu ilk tepki son derece önemlidir (Williams, 2007)

Gereksinim Tehdidi Model'i dışlanma davranışına maruz kalma zamanı ve sıklığı açısından üç aşamaya ayrılır: Acil (veya refleksif), başa çıkma (veya yansıtma) ve uzun vadeli (veya boyun eğme). İlk aşama olan acil aşamasında dışlanma acı ve dört temel ihtiyaç için bir tehdit olarak hissedilir. Bu ihtiyaçlar: aidiyet, benlik saygısı, kontrol ve anlamlı varoluştur. Aidiyet ve benlik saygısı, sosyal bağlantıların sürdürülmesi ve geliştirilmesi ile ilişkili ihtiyaçlardır; sosyal bağlantılara bakılmaksızın kontrol ve anlamlı varoluş elde edilebilir. Sosyal dışlanmada da öfke ve üzüntü artar. Bağlamsal faktörlerin ve bireysel farklılıkların hedefin acil acı ve sıkıntı deneyimi üzerinde çok az etkisi vardır. İkinci aşama olan baş etme aşamasında, dışlanmış bireyler dışlama deneyiminin anlamı ve alaka düzeyi üzerine düşünürler, neden böyle oldu sorusuna cevap ararlar. Bunun yanında tehdit altındaki ihtiyaçlarını nasıl karşılayacaklarını düşünür ve harekete geçerler. Bu aşamada, bağlamsal faktörler ve bireysel farklılıklar önemli bir rol oynar ve başa çıkma arzusunu güçlendirebilir veya en aza indirebilir. Dışlanma durumu son aşamaya yani uzun vadede devam eden aşamaya geldiyse bireyin başa çıkma kaynakları azalabilir, çaresizlik ve değersizlik duyguları artabilir bunun sonucunda da depresyon gibi olumsuz psikolojik süreçlerin yaşanabilir. Bu modele göre dışlanmanın erken tespiti, etkilenen bireyin ona başarılı bir şekilde cevap verebilme şansını en üst düzeye çıkarır. İnsanların uzun bir süre boyunca dışlanma yaşaması, bir tür toplumsal ölümdür. Bununla birlikte, kısa vadede, bir kişinin böyle bir tehdide karşı koymasının birkaç yolu vardır: gruptaki yerini güvence altına almaya çalışarak, kaybedilen kontrolü yeniden kazanmaya çalışarak veya gruba geri dönerek dışlanmakta kurtulabilir (Williams ve Nida, 2011).

2.4 Yapılan İlgili Araştırmalar

2.4.1 Ebeveyne (Anne Babaya) Bağlanma İle İlgili Araştırmalar

Papini ve Roggman (1992), ergenlerin algılanan ebeveyne bağlanma düzeyleri ile yeterlik, depresyon ve anksiyete düzeyleri arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırmacıların 12 yaşında olan 47 ergenle üç farklı zamanda (6. sınıfın sonunda, 7.sınıfın ilk döneminde ve sonunda) ölçüm yaparak gerçekleştirdikleri bu çalışmanın sonuçlarında ebeveyne bağlanma ile özellikle ergenin ortaokul düzeyine geçişi sırasında yeterlik düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğunu; ergenlerin ebeveyne bağlanma puanları ile depresyon ve anksiyete düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğunu ifade etmişlerdir. Bu araştırma ergenlerin geçiş dönemlerinde ebeveyne bağlanmanın yeterlik, depresyon ve anksiyete düzeylerini önemli düzeyde etkileyebileceğini ifade etmektedir.

Torres-Gomez, Alonso-Arbiol ve Gallarin (2018), evlat edinilmiş ve evlat edinilmemiş ergenlerin ebeveyne bağlanma düzeylerini saldırganlık düzeylerine kıyasla incelemiştir. 101'i evlat edinilmemiş, 80'i evlat edinilmiş, 81'i ise bir klinikten destek almış 14-18 yaş aralığında bulunan 261 ergen ile yapılan bu çalışmada ebeveyne bağlanma ve saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Ancak klinik desteği almış ergenlerin ebeveyne güvenli bağlanma düzeylerinin diğer iki gruptan daha az, saldırganlık düzeylerinin ise diğer iki gruptan daha fazla olduğu ifade edilmiştir.

Freeman ve Brown (2001), ergenlerin ebeveyne ve akranlarına bağlanma düzeylerinin kişisel bağlanma stilleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir. Lise 11. ve 12. sınıfa devam eden 99 öğrenci ile yapılan bu çalışmada katılımcılar öncelikle birincil bağlanma figürlerini aday göstererek ebeveynlerinden ve en iyi erkek-kız arkadaşlarından aldıkları bağlanma desteğini derecelendirmişlerdir. Romantik bir ilişkiye sahip olan ergenlerin annelerinden algıladıkları bağlanma desteğini daha az olarak ifade etmelerine rağmen araştırmadaki ergenlerin tümü birincil bağlanma figürü olarak ebeveynlerinden birini seçmişlerdir. Buna rağmen kaygılı bağlanma stiline sahip erkek ergenler birincil bağlanma figürü olarak erkek/kız arkadaşlarını, yakın arkadaşlarını ve kaygılı kaçınan bağlanan ergenlerin yaklaşık üçte birini seçtikleri ifade edilmiştir.

Asyriati (2019), ergenlerin problemleri internet kullanımları ve ebeveyne bağlanma düzeylerini literatür taraması yöntemiyle incelemiştir. Bu çalışma 2015-2019 yılları arasında ergenlerde ebeveyne bağlanma ve problemleri internet kullanımı arasındaki ilişkiyi inceleyen ve örneklemini toplam 72.275 ergenin oluşturduğu 25 makalenin verilerinden yararlanılarak gerçekleştirilmiştir. Literatür taraması Google Akademik veri tabanı ve çeşitli bilimsel dergiler kullanılarak yapılmıştır. Bu makalenin sonuçlarına bakıldığında problemleri internet kullanımını açıklayan en etkili değişkenlerden birinin ebeveyne bağlanma olduğunu, ebeveyne bağlanma düzeylerinin azaldıkça problemleri internet kullanımının arttığını belirtmektedir.

Nada-Raja, Mcgee ve Stanton (1992), 935 ergenle gerçekleştirdikleri araştırmalarında ergenlerin algılanan ebeveyne ve akrana bağlanma düzeyleri ile psikolojik iyi oluşlarını incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında kadınların algılanan akrana bağlanma, anksiyete ve depresyon puanlarının erkeklere göre anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum kadınların psikolojik iyi oluşu ile de ilişkisel olarak anlamlıdır. Ayrıca ebeveyne bağlanma düzeyleri ile psikolojik iyi oluşları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Araştırmaya katılan ergenlerin algılanan ebeveyne bağlanma puanları düştükçe psikolojik iyi oluş puanları da düşmüştür. Araştırmacılar bu bulguların, ebeveynlere algılanan yüksek bağlanmanın, ergenlik döneminde psikolojik iyi olma ile ilişkili kritik bir değişken olabileceğini belirtmişlerdir.

Markiewicz, Doyle ve Brendgen (2001), geçmişte anneleri ile çalıştıkları 69 ergen ve bu ergenlerin arkadaşlarından olan 69 ergen olmak üzere 138 ergenin arkadaşlık kalitesini, annelerinin kişilerarası ilişkileri, ebeveyne ve arkadaşlarını bağlanma düzeyleri ve sosyal davranışları açısından incelemiştir. Ergenlerin arkadaşlık kalitesi ve en yakın arkadaşları ile gözlenen duygusal ifadelerinin annelerinin kişilerarası ilişkilerinden, özellikle de evlilik ve sosyal ilişki kalitesi raporlarından tahmin edildiğini belirtmişlerdir. Ayrıca çalışmadaki iki modelden biri olan bağlanma kuramı modeliyle uyumlu olarak, ergenlerin algıladıkları evlilik kalitesi anne, baba ve arkadaşına güvenli bağlanma düzeylerini öngörmektedir. Bunun yanında arkadaşına güvenli bağlanmanın en iyi arkadaşlık kalitesini öngördüğünü ancak arkadaşına duygusal davranışı öngörmediğini ifade etmişlerdir.

Lee (2008), ortaokula ve liseye devam eden 3449 Koreli ergenle gerçekleştirdiği araştırmasında ergenlerin ebeveyne, öğretmenlerine ve arkadaşlarına bağlanma düzeyleri ile suçluluk düzeylerini incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında erkeklerin ebeveyne bağlanma puanlarının en yüksek erkek ortaokul öğrencilerinde; arkadaşına bağlanma puanlarının ise en yüksek erkek lise öğrencilerinde görüldüğü ifade edilmiştir. Kızlar da ise hem ortaokuldaki hem de lisedeki kız öğrencilerin en yüksek bağlanma puanlarının ebeveyne bağlanma puanlarından aldıkları görülmüştür. Son olarak ebeveyne ve öğretmene bağlanma puanları, suçluluk düzeyleri ile negatif yönde anlamlı bir ilişkiye sahipken arkadaşına bağlanma puanları pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu belirtilmiştir.

Kutlu (2009) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında beden imajının gelişimi ve sağlıklı beden ağırlığının korunmasında yemeye ilgili tutumlar, temel inançlar ve ebeveyne bağlanmanın rolünü incelemiştir. Çalışmanın örneklemini 273 kadın katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmanın bulguları obezitesi olan kişilerin daha patolojik ebeveyne bağlanma örüntülerine sahip oldukları, işlevsel olmayan şemalara inançlarının daha fazla olduğu ve beden imajlarına ilişkin algılarının daha olumsuz olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Akbay (2015) yapmış olduğu doktora tez çalışmasında üniversite öğrencilerinde anne babaya bağlanma ile romantik yakınlık ve otantik benlik arasındaki ilişkilerde bağlanma stillerinin aracı rolünü incelemiştir. Araştırmanın bulgularına bakıldığında anneye bağlanmanın bağlanma stilleri üzerinde etkisi olmakla birlikte, babaya bağlanmanın bağlanma stilleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte, romantik yakınlık üzerinde babaya bağlanmanın ve kaygılı bağlanma stiline etkisi görülürken; otantik benlik üzerinde babaya bağlanma ve her iki bağlanma stiline de doğrudan etkisinin olduğu görülmektedir. Son olarak anneye bağlanma, romantik yakınlığa kaygılı bağlanma stili aracılığı ile etki ederken; otantik benliğe hem kaçınan hem de kaygılı bağlanma stilleri aracılığı ile etki etmektedir.

Havaçeliği (2013) hazırlamış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında partner ilişkilerinde ilişki bağımlılığının ebeveyn bağlanma stilleri ve madde kullanımı ile ilişkisini incelemiştir. Araştırmanın bulgularına bakıldığında ilişki bağımlılarının istismar karşısındaki tutumu ile saplantılı ve kaygılı/kararsız bağlananların da istismar karşısındaki tutumu benzer olduğu, kaygılı/kararsız bağlanma stiline erkeklerde

kadınlara göre daha yaygın görüldüğü ve erkeklerin ilişki bağımlılığı puan ortalamalarının da kadınlara göre daha yüksek olduğu, ilişki bağımlılığı arttıkça saplantılı bağlanma stilinin yaygınlığının arttığı, bağımlılık puanı düşük olan bireylerin güvenli bağlanma stiline sahip olduğu, bununla beraber kaçınan ya da kayıtsız bağlananların bağımlılık puanının da düşük olduğu ifade edilmiştir.

İslamoğlu (2018) hazırlamış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında ergenlik döneminde bağlanma kavramının anne ve çocuk arasındaki ilişkiye etkilerinin incelemiştir. 350 lise öğrencisiyle gerçekleştirilen çalışmanın bulgularına bakıldığında çocukların anneye bağlanma düzeyinin, anneleri ile aralarındaki iletişimi ve güveni artırırken, yabancılaşmayı azalttığı belirlenmiştir.

Balışık Kaya (2019) hazırlamış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında liseli ergenlerin ebeveyne bağlanma stilleri, empati düzeyleri ve saldırgan davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 253 ergen ile gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında liseli ergenlerin, ebeveyne bağlanma stilleri, empati düzeyleri ve saldırgan davranışları alt ölçek puanları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. İlgili çalışmada anneye güvenen ergenlerin babaya da güvendikleri, anneye güvenen ergenlerin baba ile iletişimlerinin de olumlu yönde etkilendiği, temel bağlanma nesnesi olan anneye yabancılaşan ergen bireylerin babaya da yabancılaştıklarını, anneye güvenen, anne ile iletişimi olumlu olan ve anneye bağlanan ergen bireylerin babalarına da bağlandıklarını, annesine güvenen, anne ile iletişimi olumlu, anneye bağlanan ergen bireylerin empatik eğilimlerinin de fazla olduğu, ergenlerde fiziksel saldırganlığın artmasına bağlı olarak anneye ve babaya olan yabancılaşmanın arttığı, öfke duyan ergenlerde empatik eğilim düzeyinin az olduğu ve anne ile babaya daha fazla yabancılaştıkları ifade edilmektedir.

Doğruyol (2018) hazırlamış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında algılanan anne-baba tutumu ve ebeveyne bağlanma ile akran ilişkileri arasındaki ilişkide benlik saygısının aracılık rolünü incelemiştir. 12-18 yaş aralığında 399 öğrenci ile gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında anneye bağlanma ile akran bağıllık arasında benlik saygısının kısmi aracılık rolü olduğu ve benlik saygısının baba kabul/ilgi/sevgi tutumu ile akran bağıllığı arasındaki ilişkiye kısmi aracılık yaptığı, ebeveyne bağlanmanın, benlik saygısını anlamlı bir biçimde yordadığı görülmektedir.

Arıcan (2019) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında kuşaklar arası bağlanma stillerinin algılanan evlilik çatışması ve duygusal güvenlik açısından değerlendirilmesini ele almıştır. 18-26 yaş aralığında 201 öğrenci ve bu öğrencilerin anne babası olan 201 kişiyle gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında algılanan evlilik çatışmasının ebeveyne bağlanma ve duygusal güvenlik alt boyutları ile ilişkili olduğu ve genç yetişkinlerin kaygı bağlanma boyutunun ebeveynlerine bağlanma ve ebeveynlerinin kendi ebeveynlerine bağlanma puanları bakımından anlamlı düzeyde açıklandığı görülmüştür.

Şahin (2019) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında üniversite öğrencilerinin ebeveynlerine bağlanma örüntüleri ile çocukluk çağı olumsuz deneyim yaşama durumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 600 üniversite öğrencisiyle gerçekleştirilen bu çalışmanın bulguları incelendiğinde sağlıklı bağlanan öğrencilerin; fiziksel istismara uğramayan, duygusal istismar ve ihmal yaşamayan, fiziksel ya da tıbbi ihmal yaşamayan, aile içi şiddet yaşamayan, ayrılmış/boşanmış ebeveyne sahip olmayan, ailesinde depresif ya da intihara meyilli birey olmayan, ailesinde alkol problemi olmayan suça karışmış ya da hapsedilmiş hane üyesine sahip olmayan öğrenciler olduğu görülmüştür.

Topçu (2019) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında yatılı bölge ortaokullarında öğrenim gören ergenlerin ebeveyne, akrana ve okula bağlanma düzeylerinin incelenmiştir. 268 ergenle gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında ergenlerin anneye, babaya, akrana ve okula bağlanma düzeylerinin demografik niteliklerden; yaşa, sınıf düzeyine, anne babanın birlikteliğine, yatılı ya da gündüzlü olup olmamaya, yatılı kalma süresine, yatılı kalma sebebine, yatılı okula gelme isteğine, ailenin ziyaret etme sıklığına göre farklılık gösterdiği ancak cinsiyete göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Ayrıca yatılı bölge ortaokullarında öğrenim gören ergenlerin anneye, babaya, akrana ve okula bağlanma puanları arasındaki ilişkiler incelendiğinde anneye bağlanma ile babaya bağlanma arasında pozitif, benzer şekilde akrana ve okula bağlanma arasında pozitif anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur.

Gümüštepe (2019) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında çocukların bağlanma kaygısı ile bağlanma kaçınmasının okula bağlanma ve akran ilişkilerine etkisinin incelemiştir. 528 lise 1.sınıfa giden öğrenci ile gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında çocukların bağlanma biçimlerinin anne baba eğitim

durumundan etkilendiği görülmektedir.. Araştırma sonucunda, çocuklarda bağlanma kaygısı ile bağlanma kaçınmasının arttıkça okula bağlanma durumunun ve akran ilişkilerinin olumsuz yönde etkilendiği görülmektedir.

Mutlu Demir (2018) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında lise ğrencilerinin anne baba ilişkileri ve bağlanma durumları arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. 423 lise öğrencisiyle gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında anne genç ilişkileri puanları ve akran bağlanma puanları arasında orta düzeyde, pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu, baba genç ilişkileri puanları ve akran bağlanma puanları arasında ise orta düzeyde, pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Anne baba bağlanma leğinden alınan puanlar ile anne-genç ilişkileri leğinden alınan puanlar arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilirken; baba genç ilişkileri ve anne baba bağlanma leği toplam puanları arasında ise orta düzeyde, pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Atik (2013) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında liseli ergenlerde bağlanma stilleri ve psikolojik sağamlık düzeyleri arasındaki ilişkide öz-yansıtma ve içgörünün rolünü incelemiştir. 568 lise öğrencisiyle gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında bağlanma ile sağamlık arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu ve bağlanmanın sağamlık üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu bulunmuştur. z-yansıtma ve içgörünün bağlanma ve sağamlık arasında ara değişken rolü oynamadığı bulunmuştur.

Uluman (2011) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında lise ğrencilerinde bağlanma biçimleri ve kuraldışı davranışlar arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 16-20 yaş grubundan 454 ğrenci ile gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında öğrencilerin kural dışı davranışları ve anne babalarına bağlanma durumları arasında negatif yönde ilişki olduğu; anne babaya olumlu bağlanma durumunda artma oldukça kuraldışı davranışların görülme sıklığında azalma olduğu belirlendi.

Yıldız (2014) yapmış olduğu doktora tez çalışmasında ergenlerde anne-babaya bağlanma ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide duygu düzenleme ve baş etme yöntemlerinin çoklu aracılık rolünü incelemiştir. 697 lise ğrencisi ile gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında ergenlerin hem anneye ve hem de babaya bağlanmaları ile öznel iyi oluşları arasındaki ilişkide; duygu düzenlemenin içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme alt boyutunun ve baş etme değişkeninin problem çözme alt

boyutunun aracılık etkisi istatistiksel açıdan önemli bulunmuştur. Bunların dışında kalan duygu düzenlemenin, içsel işlevsel duygu düzenleme, dışsal işlevsel olmayan duygu düzenleme ve dışsal işlevsel duygu düzenleme ile baş etmenin, yardım arama, bilişsel kaçınma ve davranışsal kaçınma alt boyutlarının ise istatistiksel açıdan önemli bir aracılık etkisi bulunmamıştır.

Özdemir (2016) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında ergenlik döneminde bağlanma, özerklik ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkileri incelenmiştir. Ortaokul ve liselere devam eden 346 öğrenci ile gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında anne babaya güvenli bağlanmanın ve özerkliğin öznel iyi oluş üzerindeki doğrudan etkilerinin, ayrıca anne babaya güvenli bağlanmanın öznel iyi oluş üzerindeki dolaylı etkisinin (kısmi aracılık etkisinin) anlamlı olduğu görülmüştür.

Giray Sözen (2016) yapmış olduğu doktora tez çalışmasında suça sürüklenmiş ergenlerin çocukluk çağı ruhsal travmaları ve anne-babaya bağlanma düzeylerini incelemiştir. 15-18 yaş arası suça sürüklenmiş 150 erkek ergen ile suç işlememiş ve ailesi yanında yaşayan 50 erkek ergenin dahil olduğu bu çalışmanın bulgularına bakıldığında suça sürüklenmiş ergenlerde karşılaştırma grubuna göre daha fazla çocukluk çağı ruhsal travmaların yaşandığını ve ana-babaya bağlanma düzeyinin karşılaştırma grubundan daha düşük olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca çeşitli demografik özelliklerle çocukluk çağı travmaları ve ana-babaya bağlanma arasında ilişkiler bulunmuş, baba bağlanma düzeyinde çocukluk çağı travmalarında daha belirleyici olduğu görülmüştür.

Akyıldız (2017) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında liseli ergenlerde bağlanma düzeyleri ile duygusal zekâ arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. 14-18 yaş arasındaki 120 kişi ile gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında anneye ve babaya bağlanma biçimi ve duygusal zekânın, cinsiyet, yaş, gelir seviyesi, kardeş sayısı, anne-baba birlikteliği, anne-baba eğitim durumu ve doğumdan itibaren bakımı üstlenen kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Anneye ve babaya bağlanma düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde ise bu iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişkiye göre katılımcıların annelerine olan bağlılığı arttığında babalarına olan bağlılığı da artarken, annelerine olan bağlılığı azaldığında babalarına olan bağlılığının da azaldığı söylenebilir. Anne-babaya bağlanma düzeyleri ve duygusal zekâ arasındaki ilişki

incelendiğinde ise istatistiksel olarak bu değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

2.4.2 Sosyal Görünüş Kaygısı ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Mastro, Zimmer-Gembeck, Webb, Farrell ve Waters (2016), 10-13 yaş aralığında bulunan 387 genç ergenin sosyal görünüş kaygısı ve vücut dismorfik semptomlarını sosyal problemler, benlik algısı ve ek hastalıklar açısından incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında 35 ergenin (%89'u kız) sosyal görünüş kaygısını seviyesi yüksek olarak ölçüldüğü, bu ergenlerin sosyal işlevsellik, öz yeterlilik ve reddetme duyarlılığı puanlarının diğer akranlarından anlamlı şekilde düşük seviyede olduğu, diğer akranlarına göre daha fazla depresyon ve sosyal kaygı yaşadıkları görülmüştür.

Dakanalis, Carra, Calogero, Zanetti, Volpata, Riva, Clerici ve Cispresso (2015), sosyal görünüş kaygısı ölçeğinin İtalyan ergenlerde geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yapmış ayrıca yeme bozuklukları ve bazı değişkenler ile sosyal görünüş kaygısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 11-18 yaş aralığında bulunan 1995 ergenle yapılan bu çalışmanın sonuçlarına göre sosyal görünüş kaygısının tek faktörlü bir yapısının olduğu, İtalyan ergenlerde kullanımı için geçerli ve güvenilir olduğu ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanlarının, beden imajı, görünüş ile alay edilme durumu, yeme bozuklukları, depresyon, sosyal kaygı, kaçınma ve sıkıntı puanları ile ilişkili olduğu ifade edilmiştir.

Cash, Theriault ve Annis (2004), kişilerarası ilişkilerde beden imajını yetişkinlikte bağlanma, yakınlaşma korkusu ve sosyal kaygı açısından incelemiştir. 103'ü erkek, 125'i kadın olmak üzere 228 üniversite öğrencisiyle gerçekleştirilen araştırmanın sonuçlarına bakıldığında her iki cinsiyetten katılımcıların beden imajı değerlendirme puanlarıyla sosyal değerlendirme kaygısı puanları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu belirtilmiştir. Yani her iki cinsiyet içinde olumsuz beden imgesi puanları arttıkça güvenli bağlanma puanları düşmektedir. Öte yandan sadece kadınların yakınlık korkusu puanları beden imajı değerlendirme puanlarıyla anlamlı olarak ilişkili bulunmuştur.

Özcan ve arkadaşları (2013) araştırmalarında, ergenlik ve genç yetişkinlik dönemindeki kadınlarda benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı, depresyon ve anksiyete ilişkisini incelemiştir. Araştırmaya 176 kadın katılım sağlamıştır kadınların yaş

aralığı 12-24 olmuştur. Araştırma sonucunda depresyon belirti şiddetinin sosyal kaygı düzeyi ve benlik saygısı üzerinde olumsuz etkisinin olduğu bulunmuştur. Diğer bir bulgu ise ekonomik zorlukların sosyal görünüş kaygısını arttırdığı yönündedir. Bunun yanında sosyal kaygı düzeyi ile benlik saygısının birbirleri arasında ilişkili olduğu saptanmıştır.

Kılıç (2015) çalışmasında üniversite öğrencilerinde sosyal görünüş kaygısı, benlik saygısı ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Elde edilen bulgularda sosyal görünüş kaygısı ve benlik saygısı arasında $r=-0,52$ 'lik korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Bu sonuca göre benlik saygısı arttıkça sosyal görünüş kaygısı azalacak veya benlik saygısı azaldıkça sosyal görünüş kaygısı artacaktır. İlgili sonuçlar genç yetişkinlerde dış görünüş algısının önemli olması ve bunun kendilik değerine de etkili olduğu ile açıklanmıştır.

Demiröz (2017) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında kadın üniversite öğrencilerinin cinsel nesneleştirilmenin sosyal görünüş kaygısı ve risk alma davranışları ilişkisinde bağlanma stillerinin aracı rolünü incelemiştir. Çalışma 708 gönüllü kadın üniversite öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular cinsel nesneleştirilmenin sosyal görünüş kaygısı ile ilişkisinde bağlanma stillerinin aracı rolünün olmadığını göstermiştir.

Doğan (2009) yapmış olduğu doktora tez çalışmasında bilişsel ve kendini değerlendirme süreçlerini sosyal anksiyete açısından incelenmiştir. 18-34 yaş arasından 781 kişi ile gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında sosyal anksiyete ve alt boyutları olan sosyal korku, sosyal kaçınma, performans korku, performans kaçınma, sosyal etkileşim korku, sosyal etkileşim kaçınma ile olumsuz değerlendirilme korkusu, sınırlılık şemaları, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar, öz-eleştiri ve sosyal görünüş kaygısı ile pozitif yönde, benlik saygısı ile ise negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı korelasyonlar bulunmuştur.

Şahin (2012) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında bazı değişkenlere göre ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin benlik saygıları ve sosyal görünüş kaygıları arasındaki ilişkileri incelemiştir. 2222 öğrenci ile gerçekleştirilen bu araştırmanın bulgularına bakıldığında benlik saygısı ile sosyal görünüş kaygısı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu, benlik saygısı yükseldikçe sosyal görünüş kaygısının azaldığı bulunmuştur.

Seki (2014) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ve öznel iyi oluşlarını sahip oldukları değerler açısından incelemiştir. 600 lise öğrenci ile gerçekleştirilen bu araştırmanın bulgularına bakıldığında sorumluluk, dostluk/arkadaşlık, saygı, dürüstlük, hoşgörü alt boyutu ile ergenlerin sosyal görünüşü kaygıları arasında negatif yönü anlamlı ilişki bulunmuştur. Sosyal görünüş kaygıları ile öznel iyi oluş ölçeğinin tüm alt boyutları (aile ilişkilerinde doyum, önemli kişilerle ilişkilerde doyum, yaşam doyumunu, olumlu duygular) arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

Şirin (2015) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında ergenlerin vücut kitle indeksi ile sosyal görünüş kaygı düzeyleri ve benlik saygısı arasındaki ilişkileri incelemiştir. 270 ergen ile gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında benlik saygısı yüksek olan ergenlerin sosyal görünüş kaygı düzeylerinin istatistiksel düzeyde anlamlı ölçüde düşük olduğu görülmektedir. Ergenlerin beden algıları ile vücut kitle indeksi ölçülerek belirlenen gerçek beden yapıları arasında istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık olduğu bulundu. Ergenlerin sosyal görünüş kaygı düzeyleri ve benlik saygısı ile vücut kitle indeksi arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmazken beden algıları ve benlik saygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görüldü. Sonuç olarak ergenlerde vücut kitle indeksi ile sosyal görünüş kaygı düzeyi ve benlik saygısı arasında ilişki saptanmazken, benlik saygısı yüksek olan ergenlerin sosyal görünüş kaygı düzeyleri düşük olduğu ifade edilmektedir.

Gül (2016) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında ergenlerde sosyal görünüş kaygısı ve sosyal karşılaştırmanın fonksiyonel olmayan tutum ve bilişsel çarpıtmalarla ilişkisini incelemiştir. 319 lise öğrencisiyle gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında ergenlik dönemindeki bireylerin fonksiyonel olmayan tutumları arttıkça bilişsel çarpıtmalarının da arttığı, bu artışın sosyal görünüş kaygılarını da arttırdığı görülmektedir. Ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ile kişilerarası ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaları arasında pozitif yönde ilişki bulunmaktadır. Özellikle ergenlerin sosyal görünüş kaygılarının kişilerarası ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalarının alt boyutlarından olan yakınlıktan kaçınma düzeyi ve gerçekçi olmayan ilişki beklentisi düzeyi ile arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki vardır. Yani ergenlerin yakınlıktan kaçınma düzeyleri ve gerçekçi olmayan ilişki beklentisi düzeyleri yüksek ise sosyal görünüş kaygıları da artmaktadır.

Altun Dinç (2016) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında lise öğrencilerinin sosyal görünüş kaygılarını çeşitli değişkenlere göre incelemiştir. 505 lise öğrencisiyle gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında lise öğrencilerin sosyal görünüş kaygısı düzeyleriyle anne-eğitim düzeyi, anne-baba tutumları, okul başarısı, yaşamının büyük bir kısmını geçirdiği yer, fiziksel görünüş değerlendirmeleri, öz-güven, düzenli spor yapma değişkenleri arasında ilişkili olduğu bulunmuştur.

Özkan (2016) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında ergenlerde sosyal görünüş kaygısı ile duygusal yeme arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 14-20 yaş arasında olan 1409 lise öğrencisiyle gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında sosyal görünüş kaygısı puanı arttıkça Hollanda yeme davranışı anketi toplam puanlarının da arttığı görülmüştür. Fiziki görünümünden memnun olmayan bireylerin puanlarının sosyal görünüş kaygısı ile Hollanda yeme davranışı anketi toplam puanlarını ve alt boyutlarını anlamlı düzeyde etkilediği belirtilmektedir. Sosyal görünüş kaygısı, beden kitle indeksi, kilodan memnuniyet, fiziksel görünüşünden memnuniyet, yaş, intihar düşüncesi ile Hollanda yeme davranışı anketi duygusal yeme davranışı arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan regresyon analizinin istatistiksel olarak anlamlı bulunduğu ifade edilmiştir.

Uzun (2017) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında ergenlerde sosyal görünüş kaygısının umutsuzluk düzeyi ve kilo özellikleri arasındaki ilişkileri incelemiştir. Farklı tür liselerde eğitim gören 1411 öğrenci ile gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında ergenlerin beden kitle indeksi ile sosyal görünüş kaygısı arasında, sosyal görünüş kaygısı ve umutsuzluk toplam puanları ve alt boyutları arasında ve beden kitle indeksi ile sosyal görünüş kaygısı ve umutsuzluk düzeyleri arasında da anlamlı ilişkilerin bulunduğu ifade edilmektedir.

Usta (2017) yapmış olduğu doktora tez çalışmasında kabul ve kararlılık terapisi yönelimli psiko-eğitim programının ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ve kabul ve eyleme geçme düzeylerine etkisini incelemiştir. 12 kız 12 erkek toplam 24 lise öğrencisiyle gerçekleştirilen bu deneysel çalışmanın bulgularına bakıldığında "kabul ve kararlılık terapisi yönelimli psiko-eğitim programının" ergenlerin sosyal görünüş kaygı düzeylerini azaltmada, kabul ve eyleme geçme düzeylerini artırmada anlamlı düzeyde etkili olduğu ve bu etkinin izleme ölçümlerinde de değişmediği görülmüştür.

Doğru (2018) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında ergenlerde sosyal görünüş kaygısının benlik saygısı ve otomatik düşünceler üzerine etkisini incelemiştir. 173 lise öğrencisiyle gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında öğrencilerin sosyal görünüş kaygısı ölçeğinden aldıkları puanlar arttıkça öğrencilerin benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanların düşmekte olduğu, otomatik düşünceler ve anksiyete ölçeklerinden aldıkları puanların ise artmakta olduğu görölmektedir.

Alımcı (2018) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında ortaokul öğrencilerinin akran zorbalığı ve sosyal görünüş kaygıları ile kendine saygıları arasındaki ilişkileri incelenmiştir. 428 ortaokul öğrencisiyle gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında akran zorbalığı izole edilme davranışına maruz bırakılma ve sosyal görünüş kaygısı ile kendine saygı arasında anlamlı ilişkiler olduğu görölmektedir. Aynı zamanda sosyal görünüş kaygısı ve kendine saygı arasında anlamlı fakat ters yönlü bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin sosyal görünüş kaygıları arttıkça, kendilerine saygılarının düşmekte olduğu bulunmuştur. Sonuç olarak sosyal görünüş kaygısı ve akran zorbalığı alt boyutları bireyin kendine saygısı ile ilişkili olduğu ifade edilmektedir.

Şahin (2018) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında ortaöğretim kurumlarına devam eden 14-18 yaş arası ergenlerin anne baba tutumları ve öz anlayışlarının sosyal görünüş kaygılarına etkisini incelemiştir. Farklı liselerden 465 öğrenciyle gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında sosyal görünüş kaygısı ölçeğinden elde edilen puanlar ve algılanan anne baba davranışları envanterinin amaçlara ulaşmada yardımcı olma alt boyutundan elde edilen puanlar arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edildiği belirtilmektedir. Sosyal görünüş kaygısı ölçeğinden elde edilen puanlar ve öz anlayış ölçeğinden elde edilen puanlar arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görölmektedir.

Meral (2018) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında üniversite öğrencilerinde sosyal görünüş kaygısı ile algılanan sosyal destek arasındaki ilişkileri incelemiştir. 150 öğrenci ile gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında öğrencilerin kiloları arttıkça sosyal görünüş kaygılarının arttığı, aile yanında yaşamayan öğrencilerin aile yanında yaşayan öğrencilere, dış görünüşünü beğenmeyen ve kısmen beğenen öğrencilerin dış görünüşünü beğenen öğrencilere, çevresinin kendisini

beğenmediğini ya da kısmen beğendiğini düşünen öğrencilerin, çevresinin kendisini beğendiğini düşünen öğrencilere, ailelerinden ve arkadaşlarından yeterince destek görmediğini düşünen öğrencilerin, aile ve arkadaşlarından yeterince destek gördüğünü düşünen öğrencilere göre sosyal görünüş kaygıları daha yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin algıladıkları aile ve toplam sosyal destek puanları düştükçe sosyal görünüş kaygılarının arttığı ifade edilmiştir.

Ökten (2019) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında lise öğrencilerinde sosyal görünüş kaygısı ve utangaçlık arasındaki ilişkide benlik saygısının aracılık rolünü Şırnak il örneğinde incelemiştir. 213 lise öğrencisi ile gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında sosyal görünüş kaygısı ile utangaçlık arasında pozitif ve orta düzeyde; görünüş kaygısı ile benlik saygısı arasında negatif ve orta düzeyde son olarak utangaçlık ile benlik saygısı arasında negatif ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ifade edilmiştir. Sosyal görünüş kaygısının benlik saygısını ve utangaçlığı anlamlı düzeyde yordadığı ve sosyal görünüş kaygısı ve benlik saygısının utangaçlığı yordamada anlamlı olduğu görülmüştür. Sosyal görünüş kaygısını utangaçlığı yordamadaki parametre katsayısı benlik saygısının yer aldığı modelde düşmüş ve bu sonuç benlik saygısının aracılık etkisini göstermiştir. Yapılan analizler sonucunda sosyal görünüş kaygısının utangaçlığı yordamasında benlik saygısının anlamlı düzeyde kısmi bir aracılık etkisine sahip olduğu görülmüştür.

Ebem (2019) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında lise öğrencilerinin sosyal görünüş kaygı düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmiştir. 822 lise öğrencisiyle gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal görünüş kaygı düzeylerinin cinsiyete, aile gelir durumuna, haftalık spor yapma süresine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı ifade edilmiştir. Öğrencilerin yaşları bir puan arttıkça sosyal görünüş kaygısı düzeyleri de ters oranda $-.010$ puan düşüş olduğu gözlenmektedir. Spor yaptıklarını ifade eden öğrencilerin sosyal görünüş kaygı düzeylerinin spor yapmadıklarını ifade eden öğrencilerden düşük olduğu sonucu bulunmuştur.

Senna (2019) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında ortaöğretim öğrencilerinin fiziksel aktiviteye yönelimlerinin, sosyal görünüş kaygısı ve öz-yeterlikleri arasındaki ilişkileri incelenmiştir. 1072 lise öğrencisiyle gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında lise öğrencilerinin sosyal görünüş kaygı

düzeylerinin düşük olduğu ve orta düzeyde öz-yeterliğe sahip oldukları belirtilmiştir. Bunun yanında fiziksel aktivite egzersiz davranışları ile öz-yeterlik ölçeğinin alt boyutları ve geneli arasında pozitif yönde; sosyal görünüş kaygısı ile ise negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Yani bulgulara göre fiziksel aktivite egzersiz davranışları arttıkça öz-yeterlik artmakta, sosyal görünüş kaygısı ise azalmaktadır.

Topal (2019) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında ön ergenlerde sosyal görünüş kaygısı, benlik saygısı ve otomatik düşüncelerin sosyal kaygıyı yordamadaki rolünü incelemiştir. 11-14 yaş arasında 1195 öğrenci ile gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında sosyal görünüş kaygısı ve otomatik düşüncelerin sosyal kaygıyı anlamlı düzeyde yordadığı ve toplam varyansın %51'ini açıkladığı görülmektedir. Cinsiyete göre bakıldığında otomatik düşünceler ve sosyal kaygı puanlarında anlamlı farklılık olduğu ve kızların otomatik düşünce ve sosyal kaygı puanlarının erkeklere göre yüksek olduğu ifade edilmiştir. Levinson ve Rodebaugh (2011), sosyal görünüş kaygısı ölçeğinin faktör yapısını ve geçerliliğini ve bazı değişkenlerle ilişkisini iki farklı çalışmayla incelemişleridir. Çalışmanın sonucunda sosyal görünüş kaygısı ölçeğinin tek faktörlü bir yapıdan oluştuğu ifade edilmiştir. Bunun yanında araştırmacılar sosyal görünüş kaygısı puanlarının, olumsuz değerlendirilme korkusu, nevrozizm, sosyal etkileşim kaygısı ve olumsuz duygulanım puanları ile orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkisinin olduğunu; dışadönüklük puanları ile ise düşük düzeyde negatif yönde anlamlı bir ilişkisinin olduğunu ifade etmişlerdir.

2.4.3 Sosyal Dışlanma İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Leets ve Sunwolf (2005), ergenlerde sosyal dışlanma hakkında gerçekleştirdiği çalışmasında ‘‘bir başkasını dışlamak ne zaman adil olur?’’ sorusuna yanıt aramıştır. 682’i ergenle yapılan bu çalışmada ergenlerin bir başkasını hangi nedenlerle dışlayabileceği ortaya koyulmuştur. Ergenlere göre bir başkasını dışlamak için, kişinin itici olması, cezalandırmayı hak ediyor olması, tehlikeli biri olması, gruba sadakatsizlik etmesi, grup standartlarına göre niteliksiz olması ve asla gruba kabul edilmeye uygun olmaması gibi nedenler sosyal dışlanmayı adil kılmaktadır.

Pharo (2011), deneysel biçimde hazırlamış olduğu doktora tez çalışmasında ergenlerde ve genç yetişkinlerde sosyal dışlanmanın (ostrasizm) davranışsal ve

psikolojik sorunlara etkisini incelemiştir. Üç aşamalı şekilde gerçekleşen çalışmanın ilk deneyinde ergenlerin ve genç yetişkinlerin sosyal dışlanma düzeyleri ile bir grupta lider olarak belirlenen katılımcıların kontrol sağlama eğilimlerini incelemiştir. İkinci deneyde genç yetişkinlerin sosyal dışlanma düzeyleri ile risk alma davranışları arasındaki ilişki incelenmiştir. Üçüncü deneyde ise yine genç yetişkinlerin sosyal dışlanma düzeyleri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın ilk deneyinde benlik saygılarının düşük olmasının en büyük nedenini sosyal dışlanmaya maruz kalmaları olarak gören bireylerin liderliğe daha çok aday olmak istedikleri görülmüştür. Bu durum sosyal dışlanmaya maruz kalarak benlik saygısında sorun yaşayan bireylerin benlik saygılarını artırmak amacıyla kullandıkları bir yöntem olabileceği üzerinde durulmuştur. İkinci deneyin sonuçlarına bakıldığında sosyal dışlanmaya maruz kalan bireylerin internet tabanlı bir risk alma görevinde diğer katılımcılara göre risk alma davranışlarının düşük olarak bulgulandığı görülmektedir. Üçüncü deneyin sonuçlarına bakıldığında ise diğer araştırmaların aksine sosyal dışlanma ile saldırganlık arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı belirtilmiştir. Araştırmanın literatürden farklılık gösteren bir diğer sonucu ise bireylerin kendilerine yabancı olan kişilerce sosyal dışlanma yaşamaları ile yakın arkadaşları tarafından sosyal dışlanmayla karşılaşmaları arasında farkın bulunmamış olmasıdır.

Karremans, Heslenfeld, Van Dillen ve Van Lange (2011), sosyal dışlanmayı ölçmek amacıyla oynanan top atma oyunu sırasında katılımcıların güvenli bağlanma ilişkilerinin yaşadıkları nörofizyolojik ağrıyı ve stresle ilgili sosyal dışlanma tepkilerini azaltıp azaltmayacağını fMRI yöntemiyle incelemiştir. 19-33 yaş aralığından bulunan 15 katılımcı ile yapılan araştırmanın sonuçlarına bakıldığında sosyal dışlanmanın beynin sosyal sıkıntıları düzenlediği bölgelerinde aktivasyona neden olduğunu ve güvenli bağlanan bireylerin kaygılı bağlanan bireylere göre bu bölgelerindeki aktivasyonun azaldığı ifade edilmiştir. Bunun yanında bağlanma figürünün psikolojik varlığının sosyal dışlanmanın neden olduğu beyin aktivasyonunu zayıflattığı araştırmanın önemli sonuçlarından biridir. Bu sonuçlardan yola çıkarak araştırmacılar güvenli bağlanmanın sosyal olaylarla gelişen stresle başa çıkmada kişiye yardımcı olabileceğini ileri sürmüştür.

Maxwell, Spielmann, Joel ve MacDonald (2013) yapmış oldukları çalışmalarında sosyal dışlanmayı bağlanma teorisiyle ele alarak incelemiştir. Bu çalışmadan yola çıkarak araştırmacılar bağlanma teorisinin, bireylerin sosyal

dışlanmaya karşı verdikleri tepkileri anlamlandırmak için kullanılabilir faydalı bir çerçeve olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Bağlanma teorisi açısından bakıldığında sosyal dışlanmanın, bireyi kabul eden bağlanma figüründen rahatlık aramaya yönlendirdiğini ileri süren araştırmacılar bağlanma teorisi ile ilgili yapılan çoğu deneysel çalışmanın bireylerin bağlanma figürlerinden beledikleri tepkiyi alamadıklarında olumsuz duygular hissetmesini sosyal dışlanma yaşayan bireyin durumuna benzetmişlerdir.

Wöfler ve Scheithauer (2013) çocuklarda ve ergenlerde sosyal dışlanmayı (ostrasizm) incelemişlerdir. Çalışmalarını iki farklı deneyle gerçekleştirilen araştırmacılar ilk deneyde dördüncü ve sekizinci sınıfta eğitim gören toplam 93 öğrencinin sosyal dışlanma deneyimlerini ölçmek amacıyla sanal top atma oyununa dahil etmişlerdir. İlk deneyin sonuçları sosyal dışlanmanın çocuklarda ve ergenlerde olumsuz duygular yaşamalarına ve yaşadıkları olayı gelecekteki sosyal olaylar için hafızalarında seçici bir yer edindiklerini belirtmişlerdir. Araştırmanın ikinci deneyinde ise dördüncü ve dokuzuncu sınıfta eğitim gören toplam 97 öğrenci sanal top atma oyununa dahil edilerek davranışsal tepkileri ölçülmüştür. İkinci deneyin sonuçlarına bakıldığında kaçınma sergileyen öğrenciler ile anti sosyal reaksiyonlar sergileyen öğrenciler arasında beklendiği gibi psikolojik farklılıkların olduğu görülmektedir. Araştırmacılar bu durumu çocukların ve ergenlerin daha fazla saldırganlık algılamalarını ılımlştırabilecek ilk kanıtlar olarak görmektedir.

Will, van Lier, Crone ve Güroğlu (2015), 12-15 yaş aralığında bulunan 19 ergeni sanal top oyununa dahil ederek onların sosyal dışlanmaya dair öznel ve nöral yanıtlarını incelemiştir. Daha önce sosyal dışlanma öyküsü olan ve olmayan ergenlerin iki ayrı grupta incelendiği araştırmanın sonuçlarında daha önce sosyal dışlanma öyküsü olan ergenlerin, sosyal dışlanma öyküsü olmayan ergenlere göre dorsal anterior singulat kortekste daha yüksek aktivasyon tespit edildiği gösterilmektedir. Bu bulgulardan yola çıkarak çocukluk çağındaki kronik akran reddinin ergenlik döneminde sosyal dışlanmaya karşı artan sinirsel tepkilerle ilişkili olduğu ve çocuklukta gerçekleşen akran reddinin zamanla bireyin ruh sağlığına zarar verebileceği ifade edilmiştir.

Yılmaz Anatca (2010) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında sosyal dışlanmanın saldırgan davranışlar üzerindeki etkisini deneysel olarak incelemiştir. Araştırma lisans öğrencisi olan 40 erkek ve 40 kadından oluşmaktadır. Araştırmanın

sonuçları birlikte değerlendirildiğinde sosyal dışlanmanın saldırgan davranışlara yol açtığı sonucuna varılmıştır.

Büyükcebeci (2017) yapmış olduğu doktora tez çalışmasında ergenlerin sosyal dışlanma, yalnızlık ve okul öznel iyi oluşu arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırmaya yaşları 14 ile 18 arasında değişen toplam 601 gönüllü lise öğrencisi katılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular ergenlerin sosyal dışlanma, yalnızlık ve empatik eğilim durumlarının okul öznel iyi oluşunu etkileyebileceği şeklindedir.

Öztosun (2018) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında ergenlerde algılanan sosyal destek ve sosyal dışlanma deneyimlerinin internet bağımlılığını yordayıcılığını incelemiştir. 767 ortaokul ve lise öğrencisiyle gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında algılanan sosyal destek ve ergenlerde sosyal dışlanma deneyimlerinin internet bağımlılığını anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. Araştırmada arkadaştan algılanan sosyal destek ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Sınıflar arasında internet bağımlılığı düzeylerinin anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüş, internet kullanım sıklığı ile internet bağımlılığı ilişkili görülmemiştir. Eğitim düzeyi açısından; internet bağımlılığı ve sosyal dışlanma deneyimlerinin anlamlı düzeyde arttığı, sosyal destek algısının da azaldığı saptanmıştır. Ailenin ortalama geliri ile algılanan sosyal destek, sosyal dışlanma deneyim ve internet bağımlılığı arasında anlamlı ilişki görülmemiştir.

Gür (2019) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında boşanmış ve evli ebeveynlere sahip ergenlerin siber zorbalık sosyal dışlanma ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkileri incelenmiştir. 342 ergenle gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında ebeveynleri boşanmış bireylerin siber zorbalık ve sosyal dışlanma düzeylerinin, ebeveynleri evli olan ergenlere oranla anlamlı şekilde daha yüksek olduğu görülmüştür. Ergenlerin siber mağduriyet düzeylerinin, sosyal dışlanmanın görmezden gelinme ve dışlanma alt boyutlarından anlamlı şekilde düşük düzeyde etkilendiği ancak umutsuzluk düzeylerinden etkilenmediği görülmektedir. Ayrıca ergenlerin siber zorbalık düzeylerinin, sosyal dışlanmanın görmezden gelinme alt boyutundan anlamlı şekilde düşük düzeyde etkilendiği ancak sosyal dışlanmanın dışlanma alt boyutu ve umutsuzluk düzeylerinden etkilenmediği görülmektedir.

Işık (2019) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında ergenlerde psikolojik sağlamlığı sosyal dışlanma, sosyal kaygı, cinsiyet ve sınıf düzeyi açısından

incelenmiştir. 7, 8, 9, 10 ve 11. sınıfına devam eden gönüllü 521 öğrenci ile gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında sosyal dışlanmanın alt boyutlarının her ikisiyle (görmezden gelinme, dışlanma) ve sosyal kaygı ile psikolojik sağlamlık arasında negatif yönde, anlamlı ilişkilerin olduğu görülmüştür. Çoklu regresyon analizi sonucunda görmezden gelinme, dışlanma ve sosyal kaygı değişkenlerinin, psikolojik sağlamlığın anlamlı birer yordayıcısı oldukları tespit edilmiştir.

Yüçetürk (2018) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında lise öğrencilerinde sosyal dışlanmanın akran ilişkileri ve mükemmeliyetçilik ile ilişkiyi incelemiştir. 150 öğrenci ile gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında lise öğrencilerinde sosyal dışlanma ile toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçilik arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Buna ek olarak lise öğrencilerinde sosyal dışlanma ile akran ilişkileri, bağlılık, güven ve özdeşim ve kendini açma arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirtilmiştir. Bununla beraber lise öğrencilerinde akran ilişkileri ile toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçilik arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirtilmiştir.

Özyazıcı (2018) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında ortaöğretim öğrencilerinde sosyal dışlanmayı arkadaşlık kalitesi ve sahte kimlik açısından incelemiştir. 510 lise öğrencisi ile gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında sosyal dışlanma değişkeninin alt boyutu olan önemsenmeme boyutunu, sahte benlik ve kabul değişkenlerinin, sosyal dışlanma değişkeninin diğer alt boyutu olan dışlanma boyutunu yakınlık ve kabul değişkenlerinin anlamlı şekilde yordadığı görülmektedir. Arkadaşlık kalitesinin ise sosyal dışlanmanın alt boyutu olan dışlanmayı ise anlamlı şekilde yordadığı görülmüştür. Araştırmada bağımsız değişkenlerin etkilerini bakıldığında cinsiyet değişkeninin sosyal dışlanma ve sahte kimlik değişkenlerine göre anlamlı şekilde farklılık göstermediği; ancak arkadaşlık kalitesi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirtilmiştir.

Çiçek (2019) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında ön ergenlik döneminde psikolojik dışlanma, bağlanma ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiler incelenmiştir. 10-14 yaş grubu arasından 260 öğrencisi ile gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında ebeveynlere bağlanma düzeyine bağlı olarak ön ergenlerin psikolojik dışlanma ile yaşam doyumlarında farklılık olduğu görülmüştür.

Buna göre, annelerine ve babalarına güvenli bağlanana kıyasla güvensiz bağlanana daha yüksek psikolojik dışlanma yaşadıkları ve daha düşük yaşam doyumuna (aile, arkadaş ve benlik Doyumu alt boyutlarıyla) sahip oldukları bulgulanmıştır. Ayrıca, psikolojik dışlanma ve yaşam doyumunu cinsiyet, sınıf düzeyi, anne- baba eğitim düzeyi gibi değişkenler açısından da incelenmiş ve 5. sınıf öğrencilerinin 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerine göre dışlanmayı daha az yaşadıkları, cinsiyete bağlı olarak katılımcıların psikolojik dışlanma ve yaşam doyumunu ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı, ancak anne eğitim düzeyinin güvenli-güvensiz bağlanma stilleriyle ve aile yaşam doyumuyla ilişkili olduğu saptanırken psikolojik dışlanmayla ilişkili olmadığı görülmüştür.

Kınay (2019) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında ergenlerde oyun bağımlılığı ile sosyal kaygı, saldırganlık ve sosyal dışlanma arasındaki ilişkileri incelemiştir. Ortaokul ve lisede eğitim gören 484 öğrencisi ile gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında oyun bağımlılığı ile dışlanma arasında anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Oyun bağımlılığında sosyal dışlanma, sosyal kaygı ve saldırganlığın önemli birer değişken olduklarını ancak saldırganlık ölçeği alt boyutu olan öfke ile ergenler için sosyal kaygı ölçeği alt boyutu olan genel durumlarda sosyal kaçınma ve huzursuzluk duymanın öne çıktığı görülmüştür.

2.4.4 Bağlanma Stilleri ile Sosyal Görünüş Kaygısı Arasındaki İlişkiyi İnceleyen Araştırmalar

Özteke Kozan ve Hamarta (2017) araştırmalarında beliren yetişkinlik döneminde beden imgesi üzerinde bağlanma ve sosyal görünüş kaygısının rolünü incelemişlerdir. Çalışmaya 181'i kadın, 164'ü erkek toplam 345 üniversite öğrencisi katılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların bağlanma stilleri ve sosyal görünüş kaygısı düzeyleri ile beden imgesi baş etme stratejileri arasında anlamlı korelasyonel ilişkiler olduğu ifade edilmiştir.

Pekin (2017) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri, öznel iyi oluş ve kontrol odağı düzeylerinin sosyal görünüş kaygı düzeyleri üzerindeki yordayıcı rolleri incelemiştir. Araştırma 330'u kadın, 90'ı erkek toplam 420 lisans öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha güvenli

bağlandıkları saptanmıştır. Regresyon analizi sonuçlarına göre ise, öznel iyi oluş, güvenli ve saptantılı bağlanma stillerinin, sosyal görünüş kaygısını anlamlı yordadığı bulgulanmıştır. Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri, öznel iyi oluş ve denetim odağı düzeylerinin hep birlikte, sosyal görünüş kaygısı düzeylerine ait toplam varyansın % 40'ını açıkladığı ifade edilmiştir.

Temel (2018) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımının sosyal görünüş kaygısı ile ilişkisinde bağlanma stillerinin rolünü incelemiştir. Araştırmaya 109 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre güvenli bağlanma stiline sahip katılımcıların sosyal görünüş kaygısının, korkulu ve kayıtsız bağlanma stiline sahip katılımcılardan anlamlı bir şekilde fazla olduğu bulunmuştur.

Karayağız (2019) hazırlamış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında anksiyete bozukluğu olan çocukların annelerinde ebeveyn bağlanma örüntülerini incelemiştir. 40 anksiyete bozukluğu tanısı almış çocuğun annesi ve 40 sağlıklı çocuk annesi ile yapılmış olan bu çalışmanın bulgularına bakıldığında anksiyete bozukluğu olan çocukların annelerinin ebeveynlerinden daha az ilgi algıladıkları ve ebeveynlerini daha yüksek oranda ihmalkâr ebeveyn olarak değerlendirdiklerini belirlemiştir.

Alvur Sular (2019)) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında mesleki ve teknik liseler ile anadolu liselerinde öğrenim gören ergenlerin benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı ve anne babalarına bağlanma düzeylerinin incelenmiştir. 566 lise öğrencisiyle gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında mesleki ve teknik liseye giden öğrenciler ile anadolu lisesine giden öğrencilerin benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı ve ebeveyn bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Küçük (2019) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında üniversite öğrencilerinde sosyal kaygının yordayıcısı olarak ailesel, bilişsel ve kişisel faktörleri incelemiştir. 875 üniversite öğrencisiyle gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında üniversite öğrencilerinin sosyal kaygıları ile anne koruma ve baba koruma alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde ilişkiler, anne ve baba ilgi/kontrol alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde ilişkiler gözlenmiştir. Üniversite öğrencilerinin sosyal kaygıları ile otomatik düşünceleri

arasında pozitif yönde ilişkiler olduğu görülmektedir. Öğrencilerin kendilik algıları ile sosyal kaygıları arasındaki ilişkiler negatif yönde belirlenmiştir. Anne babaya bağlanma alt boyutu baba koruma, otomatik düşünceler ve kendilik algısının sosyal kaygı üzerinde anlamlı yordama gücüne sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Bayraktar (2019) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında ebeveyne bağlanma ve beden imajı arasındaki ilişkide kırılğan narsisizmin aracı rolünü incelemiştir. 18-25 yaş arasındaki 279 kişi ile gerçekleştirdiği bu çalışmanın bulgularına bakıldığında ebeveyne bağlanmanın ilgi boyutu ve beden imajı arasında anlamlı ilişki bulunmuş ancak anne ve babanın aşırı koruması ve beden imajı arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Aracı değişken analizlerinin sonuçları, anne ya da baba ilgisi ile beden imgesi ile arasındaki ilişkide kırılğan narsisizm aracılığıyla aracılık etmediğini göstermiştir

Sağlam (2019) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında ergenlerde sosyal görünüş kaygısı, ebeveyn ve akrana bağlanmanın depresyonu yordamadaki katkısını incelemiştir. Lise 9. 10, 11 ve 12.sınıfta eğitim gören 512 öğrenci ile gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına bakıldığında depresyon ile sosyal görünüş kaygısı, anneye bağlanma, babaya bağlanma ve arkadaşına bağlanma arasında anlamlı düzeyde ilişkilerin olduğu, adı geçen değişkenlerin birlikte depresyona ilişkin varyansın yaklaşık % 32'sini açıkladığı görülmüştür. Depresyonu yordamaya katkı sırası; sosyal görünüş kaygısı, babaya bağlanma, anneye bağlanma ve arkadaşına bağlanma şeklindedir.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, katılımcılara ilişkin özellikler, veri toplama araçları ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler hakkında bilgi verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırmayla ergenlerin ebeveyne bağlanma stilleri, sosyal görünüş kaygısı ve sosyal dışlanma arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. ‘*Tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan düzenlemelerdir.*’ (Karasar, 2017).

3.2 Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini belirlemek amacıyla Konya ili merkez ilçelerinde bulunan ve 2019-2020 yılında eğitim öğretime devam liseler arasından üç lise türü (Anadolu Lisesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve İmam Hatip Anadolu Lisesi) seçilmiştir. Daha sonra bu üç lise türünden basit tesadüfi küme örneklem yöntemi kullanılarak seçilen liselerde öğrenim gören öğrenciler arasından uygun örneklem yöntemi kullanılarak belirlenen öğrenciler ile araştırmanın çalışma grubu oluşturulmuştur. Çalışma grubunun Konya ili merkez ilçelerindeki farklı üç lise türünden seçilmiş olması daha kolay ulaşılabilirlikten dolayıdır.

Tablo 1. Sosyo-demografik bilgilerin dağılımı

Değişken	N	%
Cinsiyet		
Kadın	289	41,9
Erkek	401	58,9
Sınıf Düzeyi		
9. sınıf	343	49,7
10. sınıf	205	29,7
11. sınıf	92	13,3
12.sınıf	50	7,2

Lise Türü		
Anadolu Lisesi	254	36,8
Anadolu İmam Hatip Lisesi	192	27,8
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	244	35,4
Kardeş Sayısı		
1	17	2,5
2	194	28,1
3	309	44,8
4	105	15,2
5 ve üzeri	65	9,4
Kardeş Sırası		
İlk çocuk	294	42,6
İkinci çocuk	190	27,5
Üçüncü çocuk	87	12,6
Dördüncü çocuk	27	3,9
Son çocuk	90	13,0
Aylık Gelir Durumu		
0-2000 TL	108	15,7
2001-4000 TL	297	43,0
4001-6000 TL	159	23,0
6000 TL ve üzeri	126	18,3
Anne Eğitim Durumu		
Okuma yazması yok	20	2,9
Okuma yazması var	17	2,5
İlkokul	270	39,1
Ortaokul	165	23,9
Lise	121	17,5
Üniversite	97	14,1
Baba Eğitim Durumu		
Okuma yazması yok	4	0,6
Okuma yazması var	9	1,3
İlkokul	177	25,7
Ortaokul	158	22,9
Lise	153	22,2
Üniversite	188	27,2
Toplam	690	100,0

Ergenlerin sosyo-demografik bilgilerine bakıldığında araştırmaya katılan ergenlerin 289'u (%41,9) kadın, 401'i (58,9) ise erkektir. Sınıf düzeylerine bakıldığında araştırmaya katılan ergenlerin 343'ü (49,7) 9.sınıf, 205'i (29,7) 10.sınıf, 92'si (13,3) 11.sınıf, 50'si (7,2) ise 12.sınıftadır. Ergenlerin öğretim gördükleri lise türüne bakıldığında 254'ü (36,8) Anadolu Lisesi, 192'si (27,8) Anadolu İmam Hatip Lisesi, 244'ü ise (%35,4) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde öğretim görmektedir. Ergenlerin kardeş sayılarına ilişkin bilgilere bakıldığında 17'sinin (2,5) tek çocuk, 194'ü (28,1) iki kardeş, 309'u (44,8) üç

kardeş, 105'i (15,2) dört kardeş, 65'i (9,4) ise beş kardeş ve üzeri durumdadır. Ergenlerin ailelerindeki kardeş sıralarına ilişkin bilgilere bakıldığında ergenlerin 294'ünün (42,6) ilk çocuk, 190'ının (27,5) ikinci çocuk, 87'sinin (12,6) üçüncü çocuk, 27'sinin (3,9) dördüncü çocuk, 90'ının (13,0) ise son çocuk olduğu görülmektedir. Ergenlerine ailelerinin aylık gelirine ilişkin bilgilere bakıldığında ailelerin 108'inin (15,7) 0-2000 TL arasında, 297'sinin (43,0) 2001-4000 TL arasında, 159'unun (23,0) 4001-6000 TL arasında, 126'sının (18,3) ise 6000 TL ve üzerinde gelire sahip olduğu görülmektedir. Ergenlerin annelerinin eğitim durumlarına ilişkin bilgilere bakıldığında annelerin 20'sinin (2,9) okuma yazması olmadığı, 17'sinin (2,5) sadece okuma yazması olduğu, 270'inin (39,1) ilkokul mezunu olduğu, 165'inin (23,9) ortaokul mezunu olduğu, 121'inin (17,5) lise mezunu olduğu, 97'sinin (14,1) ise üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Ergenlerin babalarının eğitim durumlarına ilişkin bilgilere bakıldığında ergenlerin babalarının 4'ünün (0,6) okuma yazmasının olmadığı, 9'unun (1,3) sadece okuma yazması olduğu, 177'sinin (25,7) ilkokul mezunu olduğu, 158'inin (22,9) ortaokul mezunu olduğu, 153'ünün (22,2) lise mezunu olduğu, 188'inin (27,2) ise üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

3.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılacak veri toplama araçlarından olan Kişisel Bilgi Formu, Ebeveyne Bağlanma Envanteri-Kısa Formu, Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği ve Ergenler İçin Ostrasizm (Sosyal Dışlanma) Ölçeği' ne ait bilgiler aşağıda verilmiştir.

3.3.1 Kişisel Bilgi Formu

Araştırma kapsamında katılımcıların bazı kişisel bilgilerinin toplanması amacıyla kişisel bilgi formu oluşturulmuştur. Oluşturulan bu formda katılımcıların cinsiyet, yaş, sınıf düzeyleri, ailelerinin aylık gelirleri, kardeş sayıları, kaçınıcı kardeş oldukları, anne ve babalarının eğitim durumlarına ilişkin sorular sorulmuştur.

3.3.2 Ebeveyne Bağlanma Envanteri-Kısa Formu

Anne-baba ve arkadaşlara bağlanmayı ölçmek için geliştirilen “Ebeveyne Bağlanma Envanteri” (EABE), Armsden ve Greenberg (1987) tarafından geliştirilmiş; ölçeğin orijinali 28 maddeden oluşmasına rağmen Raja ve meslektaşları (1992) tarafından 12 maddelik kısa form uyarlaması yapılmıştır. Envanterin Türk örnekleminde geçerlik güvenirlik çalışmaları Günaydın, Selçuk, Sümer ve Uysal (2005) tarafından yapılarak, Türkçe’ye uyarlanmıştır. Hem anne hem de baba formlarının üniversite örneklemindeki iç tutarlık katsayılarının sırasıyla .88 ve .90 olarak bulunmuştur Ebeveyne bağlanma ölçeğinin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .82 olarak bulunmuştur. Bu araştırmada kullanılan, Ebeveyne Bağlanma Envanteri Kısa Formu, anneye bağlanma için 12 ve babaya bağlanma için 12 olmak üzere toplam 24 maddeden oluşmaktadır. Ebeveyne bağlanma envanteri anne ve baba formları için alınabilecek en yüksek puan 72, en düşük puan ise 12’dir. Envanterden alınan yüksek puanlar güvenli bağlanmayı, düşük puanlar ise güvensiz bağlanmayı göstermektedir. Ayrıca yapılan analizler sonunda ebeveyne bağlanmanın yüksek düzeyde test-tekrar test güvenirliğine sahip olduğuna ifade edilmektedir. Aralıklı olarak ölçülen anneye bağlanma puanı .87, babaya bağlanma puanı ise .88 olarak belirtilmiştir. Envanterin anne ve baba formlarının faktör yükleri verilerin analizi esnasında toplam bağlanma skoru hesaplanırken 2., 4., 5., 6., 9. ve 10. maddelerin ters kodlanıp diğer maddeler ile toplanması tavsiye edilmektedir (Günaydın, Selçuk, Sümer, & Uysal, 2005). Yurtiçinde yapılan başka bir araştırmada ise ebeveyne bağlanma alt-ölçeği için lise örnekleminde .84; üniversite örnekleminde .88 olarak saptanmıştır (Bayraktar, Kumru ve Sayıl, 2009).

3.3.3 Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği

Hart ve arkadaşları (2008), tarafından bireyin görünüşüyle ilgili olarak yaşadığı duygusal, bilişsel ve davranışsal kaygıları ölçmek için geliştirilmiş 16 maddeden oluşan, 5’li likert tipi, öz-bildirim tarzı bir ölçektir. Ülkemizde ilk

olarak uyarlaması, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Doğan (2010) tarafından 143'ü kız 197'si erkek toplam 340 üniversite öğrencisiyle gerçekleştirilmiş ve ölçeğin tek faktörlü bir yapısı olduğu, Olumsuz Değerlendirme Korkusu Ölçeği Kısa Formu ile arasında .60 düzeyinde ilişki olduğu, maddelerin korelasyon katsayılarının .32 ve .82 arasında değiştiği ifade edilmiştir. Test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .85, test yarılama yöntemi kullanılarak hesaplanan güvenilirlik katsayısı .88, Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .93 bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 80 en düşük puan ise 16'dır. Ardından yine Doğan (2011) tarafından ölçeğin psikometrik özellikleri, 12-15 yaş aralığında bulunan 235'i kız 218'i erkek olmak üzere toplam 453 ergen üzerinde incelenmiştir ve tek faktörlü bir yapıya sahip olan ölçeğin Ergenler için Sosyal Kaygı Ölçeği ile arasında .76 düzeyinde ilişki olduğu, ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısının .91, tekrar test güvenilirlik katsayısının ise .80 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği'nin ergenlerde kullanılabilmesi için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

3.3.4 Ergenler İçin Ostrasizm (Sosyal Dışlanma) Ölçeği

Bireyin sosyal bir gruptan dışlanmasına ve önemsenmemesine ilişkin algılarını değerlendirmek amacıyla Gilman, Carter-Sowell, Adams ve Carboni (2013) tarafından geliştirilen Ostrasizm Deneyimleri Ölçeği 11 maddeden ve iki alt boyuttan (önemsenmeme ve dışlanma) oluşan bir ölçme aracıdır. Ölçeğin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Akın ve arkadaşları (2016) tarafından gerçekleştirilmiştir Ölçek 5'li bir derecelendirmeye sahiptir ("1" Hiçbir zaman, "2" Nadiren, "3" Sık sık, "4" Genellikle, "5" Her zaman). Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Yüksek puanlar yüksek düzeyde sosyal dışlanma algısını göstermektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 55, en düşük puan 11'dir. Ölçeğin önemsenmeme alt boyutu 5, dışlanma alt boyutu 6 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı önemsenmeme alt boyutu için .94 ve dışlanma alt boyutu ikisi için .93 olarak bulunmuştur. Ölçekte yapı geçerliğinin sağlanabilmesi için yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda toplam varyansın %76.65'ini açıkladığı ve faktör yük değerlerinin .77 ile .90 arasında değiştiği görülmektedir. Ölçek maddelerinin

faktör yük değerlerinin, .71 ile .88 arasında değiştiği ifade edilmiştir. Ölçeğin düzeltilmiş madde-test korelasyonları .51 ile .70 arasında değerler aldığı belirtilmiştir.

3.4 Verilerin Toplanması

Verileri toplamak amacıyla öğrenciler, Konya ili merkez ilçelerinde bulunan liselerden basit tesadüfi küme örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Kararlaşdırılacak gün ve saatlerde *Ebeveyne Bağlanma Envanteri-Kısa Formu*, *Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği* ve *Ergenler İçin Ostrasizm (Sosyal Dışlanma) Ölçeği* birlikte uygulanmıştır. Öğrencilerin kişisel bilgilerini elde etmek için de ayrıca Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Uygulamadan önce ölçeklerle ilgili yönergeler okunmuş ve uygulamalarla ilgili bilgiler verilmiştir.

3.5 Verilerin Analizi

Bütün değişkenler için betimsel istatistikler hesaplanarak araştırmada ergenlerin ebeveyne bağlanma stilleri, sosyal görünüş kaygısı ve sosyal dışlanma düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma verilerinin analizinde değişkenlere bağlı olarak SPSS 18.0 paket programı kullanılmıştır.

Bu araştırmanın bağımsız değişkeni; ebeveyne bağlanma düzeyleri olup bağımlı değişkenler ise sosyal görünüş kaygısı ve sosyal dışlanmadır. Ebeveyne bağlanma düzeyleri, sosyal görünüş kaygısı ve sosyal dışlanma arasındaki ilişkinin analizinde Pearson momentler çarpım korelasyon katsayısı ve Spearman's Rho korelasyon katsayısı tekniğinden yararlanılmıştır. Ebeveyne bağlanma düzeylerinin sosyal görünüş kaygısı ve sosyal dışlanmayı anlamlı düzeyde yordayıp yordamadığı ise basit ve çoklu regresyon analizi tekniği ile hesaplanmıştır. Ayrıca ergenlerin ebeveyne bağlanma stilleri, sosyal görünüş kaygısı düzeyleri ve sosyal dışlanma düzeylerinin kişisel bilgi formunda bulunan sosyo-demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi bakmak için bağımsız gruplar t testi ve ANOVA analizlerinden yararlanılmıştır. Büyüköztürk'e (2014) göre; çarpıklık katsayısının -1 ile +1 sınırları içinde kalması, puanların normal dağılımdan büyük bir sapma göstermediği şeklinde yorumlanabilir. Buna bağlı olarak puanların çarpıklık ve basıklık değerleri (Skewness-Kurtosis) incelendiğinde, puanların önemli ölçüde normal dağılım gösterdiği ancak bir

değişkenin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Bu nedenle parametrik testlerin yanı sıra araştırmada nanparametrik testlerden olan Man Withney U Testi ve Kruskal Wallis Testi de kullanılmıştır.

Çalışmadaki değişkenlere ilişkin çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 2.'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Değişkenlere İlişkin Çarpıklık-Basıklık Değerleri

Çarpıklık-Basıklık	Skewness	Kurtosis
Anneye Bağlanma	-.709	.346
Babaya Bağlanma	-.655	-.049
Sosyal Görünüş Kaygısı	.741	.139
Sosyal Dışlanma	.962	.856
Önemsenmeme	1.932	4.135
Dışlanma	.738	-.031

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırma sorularının test edilmesi sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

1. Ergenlerin anneye bağlanma ortalama puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 3. Ergenlerin Cinsiyet Değişkeni Açısından Anneye Bağlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik T Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{x}	ss	t	p
Anneye Bağlanma	Kadın	289	4.62	.825	-.835	.60
	Erkek	401	4.68	.795		

*p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin cinsiyet değişkenine göre anneye bağlanma puan ortalamalarına ilişkin t-testi sonuçlarına bakıldığında; kadın ve erkek katılımcıların anneye bağlanma puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir ($t=-.835$, $p=.60>.05$). Bu bulgular erkek ve kadın katılımcıların anneye bağlanma ortalama puanlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığını göstermektedir.

2. Ergenlerin babaya bağlanma ortalama puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4. Ergenlerin Cinsiyet Değişkeni Açısından Babaya Bağlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik T Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{x}	ss	t	p
Babaya Bağlanma	Kadın	289	4.14	1.000	-2.645	.02*
	Erkek	401	4.35	.893		

*p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin cinsiyet değişkenine göre babaya bağlanma puan ortalamalarına ilişkin t-testi sonuçlarına bakıldığında; kadın ve erkek katılımcıların anneye bağlanma puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu tespit edilmiştir ($t=-2.645$, $p=.02<.05$). Bu bulgular erkek katılımcıların babaya bağlanma puan ortalamalarının ($\bar{X}=4.35$) kadın katılımcılardan ortalama puanlarından ($\bar{X}=4.14$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir

3. Ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ortalama puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 5. Ergenlerin Cinsiyet Değişkeni Açısından Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarının İncelenmesine Yönelik T Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{x}	ss	t	p
Sosyal Görünüş Kaygısı	Kadın	289	2.30	.843	.945	.23
	Erkek	401	2.24	.912		

$p<.05$

Araştırmaya katılan ergenlerin cinsiyet değişkenine göre sosyal görünüş kaygısı puan ortalamalarına ilişkin t-testi sonuçlarına bakıldığında; kadın ve erkek katılımcıların sosyal görünüş kaygısı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir ($t=.945$, $p=.23>.05$). Bu bulgular erkek ve kadın katılımcıların sosyal görünüş kaygısı ortalama puanlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığını göstermektedir.

4. Ergenlerin sosyal dışlanma düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 6. Ergenlerin Cinsiyet Değişkeni Açısından Ergenlerde Sosyal Dışlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik T Testi Sonuçları

Cinsiyet		N	\bar{x}	ss	t	p
Sosyal Dışlanma	Kadın	289	1.94	1.948	-1.878	.18
	Erkek	401	2.05	2.058		

p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin cinsiyet değişkenine göre sosyal görünüş kaygısı puan ortalamalarına ilişkin t-testi sonuçlarına bakıldığında; kadın ve erkek katılımcıların sosyal dışlanma puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir (t=-1.878, p=.18>.05). Bu bulgular erkek ve kadın katılımcıların sosyal görünüş dışlanma puanlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığını göstermektedir

5. Ergenlerin sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından olan dışlanma ortalama puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 7. Ergenlerin Cinsiyet Değişkeni Açısından Ergenlerde Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutu Dışlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik T Testi Sonuçları

Cinsiyet		N	\bar{x}	ss	t	p
Dışlanma	Kadın	289	2.34	.4993	- 1.467	.25
	Erkek	401	2.45	1.051		

p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin cinsiyet değişkenine göre sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından olan dışlanma puan ortalamalarına ilişkin t-testi sonuçlarına bakıldığında; kadın ve erkek katılımcıların sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından olan dışlanma puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir (t=-1.467, p=.25>.05). Bu bulgular erkek ve kadın katılımcıların sosyal dışlanma ölçeği

alt boyutlarından olan dışlanma ortalama puanlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığını göstermektedir.

6. Ergenlerin önemsenmeme düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 8. Ergenlerin Cinsiyet Değişkeni Açısından Ergenlerde Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutu Önemszenmeme Puanlarının İncelenmesine Yönelik Mann Whitney-U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	S.O	S.T	U	z	p
Önemszenmeme	Kadın	289	332.90	96.207	54.302	-1.467	.14
	Erkek	401	354.58	142.188			

p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin cinsiyet değişkenine göre önemsenmeme puan ortalamalarına ilişkin Mann Withney-U Testi sonuçlarına bakıldığında; kadın katılımcıların sıralamalar ortalaması 332.90, erkek katılımcıların sıralamalar ortalaması 354.58'dir. U değeri 54.302 ve Z değeri -1.467 olup kadın ve erkek ergenlerin önemsenme puanları açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

7. Ergenlerin anneye bağlanma ortalama puanları sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 9. Ergenlerin Sınıf Düzeyleri ile Anneye Bağlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları

	Sınıf Düzeyi	N	\bar{x}	ss	F	p
Anneye Bağlanma	9.sınıf	343	4.65	.798	.753	.52
	10. sınıf	205	4.67	.853		
	11. sınıf	92	4.73	.703		
	12. sınıf	50	4.66	.867		

*p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin sınıf düzeyi değişkenine göre anneye bağlanma puan ortalamalarına ilişkin Anova Testi sonuçlarına bakıldığında; 9., 10., 11. ve 12. sınıftaki katılımcıların anneye bağlanma puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir (F=.753, p=.52>.05).

8. Ergenlerin babaya bağlanma ortalama puanları sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 10. Ergenlerin Sınıf Düzeyleri ile Babaya Bağlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları

	Sınıf Düzeyi	N	\bar{x}	ss	F	p
Babaya Bağlanma	9.sınıf	343	4.32	.910	1.758	.15
	10. sınıf	205	4.20	1.016		
	11. sınıf	92	4.19	.838		
	12. sınıf	50	4.06	.143		

*p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin sınıf düzeyi değişkenine göre babaya bağlanma puan ortalamalarına ilişkin Anova Testi sonuçlarına bakıldığında; 9., 10., 11. ve 12. sınıftaki katılımcıların babaya bağlanma puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir ($F=1.758$, $p=.15>.05$).

9. Ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ortalama puanları sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 11. Ergenlerin Sınıf Düzeyleri ile Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları

	Sınıf Düzeyi	N	\bar{x}	ss	F	p	Anlamlı Fark
Sosyal Görünüş Kaygısı	9.sınıf	343	2.34	.911	2.942	.03*	9.sınıf>11.sınıf
	10. sınıf	205	2.24	.892			
	11. sınıf	92	2.05	.810			
	12. sınıf	50	2.18	.724			

* $p<.05$

Araştırmaya katılan ergenlerin sınıf düzeyi değişkenine göre sosyal görünüş kaygısı puan ortalamalarına ilişkin Anova Testi sonuçlarına bakıldığında; 9., 10., 11. ve 12. sınıftaki katılımcıların sosyal görünüş kaygısı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu tespit edilmiştir ($F=2.942$, $p=.03<.05$). Yapılan Scheffé post hoc analizine göre 9.sınıftaki katılımcıların sosyal görünüş kaygısı puan ortalamalarının ($\bar{X}=2.34$) 11.sınıftaki katılımcıların ortalama puanlarından ($\bar{X}=2.05$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir.

10. Ergenlerin sosyal dışlanma düzeyleri sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 12. Ergenlerin Sınıf Düzeyleri ile Ergenlerde Sosyal Dışlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları

	Sınıf Düzeyi	N	\bar{x}	ss	F	p
Sosyal Dışlanma	9.sınıf	343	1.96	.756	.958	.41
	10. sınıf	205	2.06	.801		
	11. sınıf	92	1.99	.701		
	12. sınıf	50	2.09	.765		

*p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin sınıf düzeyi değişkenine göre sosyal dışlanma puan ortalamalarına ilişkin Anova Testi sonuçlarına bakıldığında; 9., 10., 11. ve 12. sınıftaki katılımcıların sosyal görünüş kaygısı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir (F=.958, p=.41>05).

11. Ergenlerin önemsenmeme düzeyleri sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 13. Ergenlerin Sınıf Düzeyleri ile Ergenlerde Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutu Önemsenmeme Puanlarının İncelenmesine Yönelik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Sınıf Düzeyi	N	S.T	X ²	sd	p	Anlamlı Fark
Önemsenme	9.sınıf	343	337.68	7.854	3	.04*	10.sınıf>9, 11 sınıf
	10. sınıf	205	372.78				
	11. sınıf	92	310.47				
	12. sınıf	50	351.72				

*p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin sınıf düzeylerine göre önemsenmeme puan ortalamalarına ilişkin Kruskal Wallis-H Testi sonuçlarına bakıldığında önemsenmeme puan ortalamaları sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($X^2=7.854$ $p<.05$). Bu anlamlı farklılaşmayı incelemek amacıyla yapılan LSD post hoc analizine göre 10.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin önemsenmeme puanları (372.78), 9. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin önemsenmeme puanlarından (337.68) ve 11. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin önemsenmeme puanlarından (310.47) anlamlı şekilde yüksektir. 12.sınıfların sıralı toplamları ise 351.72 olarak bulgulanmıştır.

12. Ergenlerin önemsenmeme düzeyleri sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 14. Ergenlerin Sınıf Düzeyleri ile Ergenlerde Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutu Dışlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları

	Sınıf Düzeyi	N	\bar{x}	ss	F	p
Dışlanma	9.sınıf	343	2.36	1.042	.701	.55
	10. sınıf	205	2.41	.996		
	11. sınıf	92	2.49	1.064		
	12. sınıf	50	2.54	1.000		

* $p<.05$

Araştırmaya katılan ergenlerin sınıf düzeyi değişkenine göre sosyal dışlanma ölçeği alt boyutu dışlanma puan ortalamalarına ilişkin Anova Testi sonuçlarına bakıldığında; 9., 10., 11. ve 12. sınıftaki katılımcıların babaya bağlanma puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir ($F=.701$, $p=.55>.05$).

13. Ergenlerin anneye bağlanma ortalama puanları aylık gelir değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 15. Ergenlerin Ailelerinin Aylık Geliri ile Anneye Bağlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları

	Aylık Gelir	N	\bar{x}	ss	F	p
Anneye Bağlanma	0-2000 TL	108	4.55	.791	.823	.48
	2001-4000 TL	297	4.67	.816		
	4001-6000 TL	159	4.70	.758		
	6000 TL ve üzeri	126	4.66	.861		

*p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin ailelerinin aylık gelir değişkenine göre anneye bağlanma puan ortalamalarına ilişkin Anova Testi sonuçlarına bakıldığında; ergenlerin ailelerinin aylık gelirleri ile anneye bağlanma puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir (F=.823, p=.48>.05).

14. Ergenlerin babaya bağlanma ortalama puanları aylık gelir değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 16. Ergenlerin Ailelerinin Aylık Geliri ile Babaya Bağlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları

	Aylık Gelir	N	\bar{x}	ss	F	p
Babaya Bağlanma	0-2000 TL	108	4.15	1.071	.808	.49
	2001-4000 TL	297	4.30	.823		
	4001-6000 TL	159	4.21	.996		
	6000 TL ve üzeri	126	4.28	1.068		

*p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin ailelerinin aylık gelir değişkenine göre babaya bağlanma puan ortalamalarına ilişkin Anova Testi sonuçlarına bakıldığında; ergenlerin ailelerinin aylık gelirleri ile babaya bağlanma puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir ($F=.808$, $p=.49>.05$).

15. Ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ortalama puanları aylık gelir değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 17. Ergenlerin Ailelerinin Aylık Geliri ile Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları

	Aylık Gelir	N	\bar{x}	ss	F	p	Anlamlı Fark
Sosyal Görünüş Kaygısı	0-2000 TL	108	2.47	.888	3.086	.03*	0-2000 TL > 4001-6000 TL
	2001-4000 TL	297	2.27	.884			
	4001-6000 TL	159	2.14	.836			
	6000 TL ve üzeri	126	2.23	.913			

* $p<.05$

Araştırmaya katılan ergenlerin ailelerinin aylık gelir değişkenine göre sosyal görünüş kaygısı puan ortalamalarına ilişkin Anova Testi sonuçlarına bakıldığında; 0-2000 TL, 2001-4000 TL, 4001-6000 TL ve 6000 TL ve üzeri aylık gelire sahip ailede yaşayan katılımcıların sosyal görünüş kaygısı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğunu tespit edilmiştir ($F=3.086$, $p=.03<.05$). Yapılan Scheffe post hoc analizi 0-2000 TL aylık gelire sahip ailede yaşayan katılımcıların sosyal görünüş kaygısı puan ortalamalarının ($\bar{X}=2.47$), 4001-6000 TL aylık gelire sahip ailede yaşayan katılımcıların puan ortalamalarından ($\bar{X}=2.14$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir.

16. Ergenlerin sosyal dışlanma ortalama puanları aylık gelir değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 18. Ergenlerin Ailelerinin Aylık Geliri ile Ergenlerde Sosyal Dışlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Testi Sonuçları

	Aylık Gelir	N	\bar{x}	ss	F	p	Anlamlı Fark
Sosyal Dışlanma	0-2000 TL	108	2.18	.433	3.548	.01*	0-2000TL>4001-6000
	2001-4000 TL	297	2.02	.388			
	4001-6000 TL	159	1.88	.325			
	6000 TL ve üzeri	126	1.99	.359			

*p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin ailelerinin aylık gelir değişkenine göre sosyal dışlanma puan ortalamalarına ilişkin Anova Testi sonuçlarına bakıldığında; 0-2000 TL, 2001-4000 TL, 4001-6000 TL ve 6000 TL ve üzeri aylık gelire sahip ailede yaşayan katılımcıların sosyal dışlanma puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu tespit edilmiştir (F=3.548, p=.01<.05). Yapılan Scheffe post hoc analizi 0-2000 TL aylık gelire sahip ailede yaşayan katılımcıların sosyal dışlanma puan ortalamalarının (\bar{X} =2.18), 4001-6000 TL aylık gelire sahip ailede yaşayan katılımcıların puan ortalamalarından (\bar{X} =1.88) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir.

17. Ergenlerin sosyal dışlanma ölçeği alt boyutu önemsenmeme ortalama puanları aylık gelir değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 19. Ergenlerin Ailelerinin Aylık Geliri ile Ergenlerde Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutu Önemsenmeme Puanlarının İncelenmesine Yönelik Kruskal Wallis-H Testi Testi Sonuçları

	Aylık Gelir	N	S.T	X ²	sd	p
Önemsenme-	0-2000 TL	108	367.66	4.251	3	.24
	2001-4000 TL	126	352.04			
	4001-6000 TL	159	322.04			
	6000 TL ve üzeri	126	340.71			

*p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin ailelerinin aylık gelir durumuna göre sosyal dışlanma ölçeği alt boyutu önemsenmeme puan ortalamalarına ilişkin Kruskal Wallis-H Testi sonuçlarına bakıldığında önemsenmeme puan ortalamaları ailelerinin aylık gelir durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı ($X^2=4.251$ $p=.24>.05$) görülmektedir.

18. Ergenlerin sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından olan dışlanma ortalama puanları aylık gelir değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 20. Ergenlerin Ailelerinin Aylık Geliri ile Ergenlerde Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutu Dışlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları

	Aylık Gelir	N	\bar{x}	ss	F	p	Anlamlı Fark
Dışlanma	0-2000 TL	108	2.65	1.086	3.213	.02*	0-2000 TL> 4001-6000TL
	2001-4000 TL	297	2.41	1.042			
	4001-6000 TL	159	2.25	.886			
	6000 TL ve üzeri	126	2.39	1.080			

*p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin ailelerinin aylık gelir değişkenine göre sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından olan dışlanma puan ortalamalarına ilişkin Anova Testi sonuçlarına bakıldığında; 0-2000 TL, 2001-4000 TL, 4001-6000 TL ve 6000 TL ve üzeri aylık gelire sahip ailede yaşayan katılımcıların sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından olan dışlanma puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğunu tespit edilmiştir ($t=3.213$, $p=.02<.05$). Yapılan Scheffe post hoc analizi 4001-6000 TL aylık gelire sahip ailede yaşayan katılımcıların sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından olan dışlanma puan ortalamalarının ($\bar{X}=2.25$), 0-2000 TL aylık gelire sahip ailede yaşayan katılımcıların puan ortalamalarından ($\bar{X}=2.65$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde düşük olduğunu göstermektedir.

19. Ergenlerin anneye bağlanma ortalama puanları anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 21. Ergenlerin Annelerinin Eğitim Durumları ile Anneye Bağlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları

Anne Eğitim Durumu		N	\bar{x}	ss	F	p	Anlamlı Fark
Anneye Bağlanma	Okuma yazması yok	20	4.12	1.135	2.873	.01*	Lise> Okuma yazması yok
	Okuma yazması var	17	4.57	.757			
	İlkokul	270	4.60	.846			
	Ortaokul	165	4.72	.761			
	Lise	121	4.77	.752			
	Üniversite	97	4.70	.729			

*p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin ailelerinin anne eğitim durumu değişkenine göre anneye bağlanma puan ortalamalarına ilişkin Anova Testi sonuçlarına bakıldığında; anne eğitim düzeyi okuma yazması yok, okuma yazması var, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu ve üniversite mezunu olan katılımcıların anneye bağlanma puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğunu tespit edilmiştir (F=2.873, p=.01<.05). Yapılan Scheffe post hoc analizi anne eğitim durumu lise mezunu olan katılımcıların anneye bağlanma puan ortalamalarının (\bar{X} =4.77), anne eğitim durumu okuma yazması yok olan katılımcıların anneye bağlanma puan ortalamalarından (\bar{X} =4.12) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir.

20. Ergenlerin babaya bağlanma ortalama puanları anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 22. Ergenlerin Annelerinin Eğitim Durumları ile Babaya Bağlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları

Anne Eğitim Durumu		N	\bar{x}	ss	F	p
Babaya Bağlanma	Okuma yazması yok	20	4.09	1.211	.764	.58
	Okuma yazması var	17	4.37	.602		
	İlkokul	270	4.22	.900		
	Ortaokul	165	4.23	.988		
	Lise	121	4.38	.946		
	Üniversite	97	4.22	.969		

*p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin ailelerinin anne eğitim durumu değişkenine göre babaya bağlanma puan ortalamalarına ilişkin Anova Testi sonuçlarına bakıldığında; anne eğitim düzeyi ile babaya bağlanma puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmektedir ($F=.764$, $p=.58>.05$).

21. Ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ortalama puanları anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 23. Ergenlerin Annelerinin Eğitim Durumları ile Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları

Anne Eğitim Durumu		N	\bar{x}	ss	F	p	Anlamlı Fark
Sosyal Görünüş Kaygısı	Okuma yazması yok	20	2.50	.793	2.785	.02*	İlkokul>Lise
	Okuma yazması var	17	2.53	.961			
	İlkokul	270	2.32	.906			
	Ortaokul	165	2.32	.888			
	Lise	121	2.02	.841			
	Üniversite	97	2.22	.825			

*p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin ailelerinin anne eğitim durumu değişkenine göre sosyal görünüş kaygısı puan ortalamalarına ilişkin Anova Testi sonuçlarına bakıldığında; anne eğitim düzeyi okuma yazması yok, okuma yazması var, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu ve üniversite mezunu olan katılımcıların anneye bağlanma puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğunu tespit edilmiştir (F=2.785, p=.02<.05). Yapılan Games-Howell post hoc testine göre anne eğitim durumu ilkokul mezunu olan katılımcıların sosyal görünüş kaygısı puan ortalamalarının (\bar{X} =2.32), anne eğitim durumu lise mezunu olan katılımcıların sosyal görünüş kaygısı puan ortalamalarından (\bar{X} =2.02) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir.

22. Ergenlerin sosyal dışlanma ortalama puanları anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 24. Ergenlerin Annelerinin Eğitim Durumları ile Sosyal Dışlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları

Anne Eğitim Durumu		N	\bar{x}	ss	F	p
Sosyal Dışlanma	Okuma yazması yok	20	2.19	.906	1.187	.31
	Okuma yazması var	17	2.25	.752		
	İlkokul	270	2.04	.769		
	Ortaokul	165	1.92	.740		
	Lise	121	1.99	.794		
	Üniversite	97	2.01	.714		

*p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin ailelerinin anne eğitim durumu değişkenine göre sosyal dışlanma puan ortalamalarına ilişkin Anova Testi sonuçlarına bakıldığında; anne eğitim düzeyi okuma yazması yok, okuma yazması var, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu ve üniversite mezunu olan katılımcıların anneye bağlanma puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir (F=1.187, p=.31>.05).

23. Ergenlerin sosyal dışlanma ölçeği alt boyutu önemsenmeme ortalama puanları anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 25. Ergenlerin Annelerinin Eğitim Durumları ile Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutu Önemslenme Puanlarının İncelenmesine Yönelik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Anne Eğitim Dur.	N	S.T	X ²	sd	p
Önemslenme	Okuma yazması yok	20	386.78	6.246	5	.28
	Okuma yazması var	17	412.29			
	İlkokul	270	339.54			
	Ortaokul	165	337.93			
	Lise	121	330.76			
	Üniversite	97	373.14			

*p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin annelerinin eğitim durumuna göre sosyal dışlanma ölçeği alt boyutu önemsenmeme puan ortalamalarına ilişkin Kruskal Wallis-H Testi sonuçlarına bakıldığında önemsenmeme puan ortalamaları anne eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı ($X^2=6.246$ $p=.28>.05$) görülmektedir.

24. Ergenlerin sosyal dışlanma ölçeği alt boyutu dışlanma ortalama puanları anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 26. Ergenlerin Annelerinin Eğitim Durumları ile Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutu Dışlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları

Anne Eğitim Durumu		N	\bar{x}	ss	F	p
Dışlanma	Okuma yazması yok	20	2.50	.964	.948	.45
	Okuma yazması var	17	2.52	.786		
	İlkokul	270	2.48	1.084		
	Ortaokul	165	2.27	.990		
	Lise	121	2.40	1.040		
	Üniversite	97	2.38	.959		

*p< .05

Araştırmaya katılan ergenlerin anne eğitim durumu değişkenine göre sosyal dışlanma ölçeği alt boyutu dışlanma puan ortalamalarına ilişkin Anova Testi sonuçlarına bakıldığında; anne eğitim düzeyinin dışlanma puan ortalamalarına göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir (F=.948, p=.45>.05).

25. Ergenlerin anneye bağlanma ortalama puanları baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 27. Ergenlerin Babalarının Eğitim Durumları ile Anneye Bağlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları

Baba Eğitim Durumu		N	\bar{x}	ss	F	p
Anneye Bağlanma	Okuma yazması yok	4	3.56	1.732	2.211	.052
	Okuma yazması var	9	4.16	.587		
	İlkokul	178	4.66	.813		
	Ortaokul	158	4.67	.862		
	Lise	153	4.67	.808		
	Üniversite	188	4.68	.723		

*p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin baba eğitim durumu değişkenine göre anneye bağlanma puan ortalamalarına ilişkin Anova Testi sonuçlarına bakıldığında; baba eğitim düzeyinin anneye bağlanma puan ortalamalarına göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir (F=2.211, p=.052>.05).

26. Ergenlerin babaya bağlanma ortalama puanları baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 28. Ergenlerin Babalarının Eğitim Durumları ile Babaya Bağlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları

Baba Eğitim Durumu		N	\bar{x}	ss	F	p
Babaya Bağlanma	Okuma yazması yok	4	4.02	1.650	.372	.87
	Okuma yazması var	9	4.06	.577		
	İlkokul	178	4.24	.931		
	Ortaokul	158	4.28	.991		
	Lise	153	4.19	.961		
	Üniversite	188	4.30	.903		

*p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin baba eğitim durumu değişkenine göre babaya bağlanma puan ortalamalarına ilişkin Anova Testi sonuçlarına bakıldığında; baba eğitim düzeyinin babaya bağlanma puan ortalamalarına göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir (F=.372, p=.87>.05).

27. Ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ortalama puanları baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 29. Ergenlerin Babalarının Eğitim Durumları ile Sosyal Görünüş Kaygısı Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları

	Baba Eğitim Durumu	N	\bar{x}	ss	F	p	Anlamlı Fark
Sosyal Görünüş Kaygısı	Okuma yazması yok	4	3.09	1.139	2.710	.02*	OKY>Lise, Üni. OKV>Üni. Ortaokul>Lise, Üni.
	Okuma yazması var	9	2.77	.769			
	İlkokul	178	2.25	.905			
	Ortaokul	158	2.40	.896			
	Lise	153	2.18	.839			
	Üniversite	188	2.18	.839			

*p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin ailelerinin baba eğitim durumu değişkenine göre sosyal görünüş kaygısı puan ortalamalarına ilişkin Anova Testi sonuçlarına bakıldığında; baba eğitim düzeyi okuma yazması yok, okuma yazması var, ilkököl mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu ve üniversite mezunu olan katılımcıların sosyal görünüş kaygısı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğunu tespit edilmiştir (F=2.710, p=.02<.05). Bu farklılığı incelemek amacıyla yapılan LSD post hoc analizine göre babası okuma yazma bilmeyen ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanları (\bar{X} =3.09) ve babası ortaokul mezunu olan ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanları (\bar{X} =2.40) babası lise mezunu olan ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanlarından (\bar{X} =2.18) ve babası üniversite mezunu olan ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanlarından (\bar{X} =2.18) anlamlı şekilde yüksektir. Ayrıca babası sadece okuma yazma bilen ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanları (\bar{X} =2.77), babası üniversite mezunu olan ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanlarından (\bar{X} =2.18) anlamlı şekilde yüksektir.

28. Ergenlerin sosyal dışlanma düzeyleri baba eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 30. Ergenlerin Babalarının Eğitim Durumları ile Sosyal Dışlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları

	Baba Eğitim Durumu	N	\bar{x}	ss	F	p	Anlamlı Fark
Sosyal Dışlanma	Okuma yazması yok	4	2.79	.640	2.958	.01*	OKY>İlkokul, Ortaokul, Lise. OKV>İlkokul, Ortaokul, Lise, Üniversite
	Okuma yazması var	9	2.66	.595			
	İlkokul	178	2.01	.379			
	Ortaokul	158	1.97	.359			
	Lise	153	1.92	.361			
	Üniversite	188	2.07	.372			

*p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin ailelerinin baba eğitim durumu değişkenine göre sosyal dışlanma puan ortalamalarına ilişkin Anova Testi sonuçlarına bakıldığında; baba eğitim düzeyi okuma yazması yok, okuma yazması var, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu ve üniversite mezunu olan katılımcıların sosyal dışlanma puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğunu tespit edilmiştir (F=2.958, p=.01<.05). Bu farklılığı incelemek amacıyla yapılan LSD post hoc analizine göre babası okuma yazması olmayan ergenlerin sosyal dışlanma puanları (\bar{X} =2.79), babası ilkokul mezunu olan (\bar{X} =2.01), babası ortaokul mezunu olan (\bar{X} =1.97) ve babası lise mezunu olan (\bar{X} =1.92) ergenlerin sosyal dışlanma puanlarından anlamlı şekilde yüksektir. Ayrıca babası sadece okuma yazma bilen ergenlerin sosyal dışlanma puanları (\bar{X} =2.66), babası ilkokul ve üzeri mezunu olan ergenlerin sosyal dışlanma puanlarından (sırasıyla \bar{X} =2.01, \bar{X} =1.97, \bar{X} =1.92, \bar{X} =2.07), anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

29. Ergenlerin sosyal dışlanma ölçeği alt boyutu önemsenme düzeyleri baba eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 31. Ergenlerin Babalarının Eğitim Durumları ile Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutu Önemsensememe Puanlarının İncelenmesine Yönelik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Sınıf Düzeyi	N	S.T	X ²	sd	p	Anlamlı Fark
Önemsensememe	Okuma yazması yok	4	513.38				
	Okuma yazması var	9	465.72				
	İlkokul	178	313.26	15.690	5	.01*	OKY>OKV, İlkokul, Ortaokul, Lise, Üni.
	Ortaokul	158	360.77				
	Lise	153	330.73				
	Üniversite	188	365.89				

*p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin baba eğitim durumuna göre önemsenmeme puan ortalamalarına ilişkin Kruskal Wallis-H Testi sonuçlarına bakıldığında önemsenmeme puan ortalamalarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir ($X^2=15.690$ $p<.05$). Bu farklılığı açıklamak amacıyla yapılan LSD post hoc analizine göre babası okuma yazma bilmeyen ergenlerin önemsenmeme puanları (513.38), babası sadece okuma yazma bilen ergenlerin önemsenmeme puanlarından (465.72), babası ilkokul mezunu olan ergenlerin önemsenmeme puanlarından (313.26), babası ortaokul mezunu olan ergenlerin önemsenmeme puanlarından (330.73), babası lise mezunu olan ergenlerin önemsenmeme puanlarından (330.73) ve babası üniversite mezunu olan ergenlerin önemsenmeme puanlarından (365.89) anlamlı şekilde yüksektir.

30. Ergenlerin sosyal dışlanma ölçeği alt boyutu dışlanma puanları baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 32. Ergenlerin Babalarının Eğitim Durumları ile Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutu Dışlanma Puanlarının İncelenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları

Baba Eğitim Durumu		N	\bar{x}	ss	F	p
Dışlanma	Okuma yazması yok	4	3.00	1.638	1.854	.10
	Okuma yazması var	9	2.88	.577		
	İlkokul	178	2.49	1.067		
	Ortaokul	158	2.31	.978		
	Lise	153	2.27	.972		
	Üniversite	188	2.48	1.066		

*p<.05

Araştırmaya katılan ergenlerin baba eğitim durumu değişkenine göre sosyal dışlanma ölçeği alt boyutu dışlanma puan ortalamalarına ilişkin Anova Testi sonuçlarına bakıldığında; baba eğitim düzeyinin dışlanma puan ortalamalarına göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir (F=1.954, p=.10>.05).

31. Ergenlerin anneye bağlanma, babaya bağlanma, sosyal görünüş kaygısı, sosyal dışlanma ölçeklerine verdikleri puanlara ait bilgiler.

Tablo 33. Ergenlerin Sürekli Değişkenlere İlişkin Puan Ortalamaları

	N	\bar{x}	Min.	Max.	SS
Anneye Bağlanma	690	4.66	1.42	6.00	.808
Babaya Bağlanma	690	4.25	1.17	6.50	.943
Sosyal Görünüş Kaygısı	690	2.26	1.00	5.00	.884
Sosyal Dışlanma	690	2.01	1.36	4.27	.376
Önemsenmeme	690	1.53	1.00	5.00	.741
Dışlanma	690	2.41	1,50	4,50	.492

Araştırmanın sürekli değişkenlere ilişkin puan ortalamalarına bakıldığında ergenlerin anneye bağlanma puan ortalamalarının ($\bar{X}=4.66$) ölçek puan ortalamasının üzerinde olduğu, babaya bağlanma puan ortalamalarının ($\bar{X}=4.25$) ölçek puan ortalamasının üzerinde olduğu, sosyal görünüş kaygısı puan ortalamalarının ($\bar{X}=2.26$) ölçek puan ortalamasının altında olduğu, sosyal dışlanma puan ortalamalarının ($\bar{X}=2.01$) ölçek puan ortalamasının altında olduğu, sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından olan önemsenmeme boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=1.53$) ölçek alt boyut ortalama puanlarının altında olduğu, sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından olan dışlanma boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=2.41$) ölçek alt boyut ortalama puanlarının altında olduğu görülmektedir.

32. Ergenlerin anneye bağlanma, babaya bağlanma, sosyal görünüş kaygısı, sosyal dışlanma ve sosyal dışlanma ölçeği alt boyutları ortalama puanları arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?

Tablo 34. Ergenlerin Anneye Bağlanma, Babaya Bağlanma, Sosyal Görünüş Kaygısı, Sosyal Dışlanma, Ergenler İçin Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutları Önemsenmeme ve Dışlanma Puanlarının Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Korelasyon Testi

	Anneye Bağlanma	Babaya Bağlanma	Sosyal Görünüş Kaygısı	Sosyal Dışlanma	Dışlanma	Önemsenmeme
Anneye Bağlanma	1					
Babaya Bağlanma	.58**	1				
Sosyal Görünüş Kaygısı	-.33**	-.17**	1			
Sosyal Dışlanma	-.35**	-.33*	.33**	1		
Dışlanma	-.32**	-.28**	.24**	.91**	1	
Önemsenmeme	-.28**	-.25**	.36**	.67**	.41**	1

**p<.01 *p<.05

Araştırmanın sürekli değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak amacıyla yapılan korelasyon analizi sonuçlarına bakıldığında anneye bağlanma puan ortalamaları ile babaya bağlanma puan ortalamaları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu ($r=.58$ $p<.01$), anneye bağlanma puan ortalamaları ile sosyal görünüş kaygısı puan ortalamaları arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu ($r=-.33$ $p<.01$), anneye bağlanma puan ortalamaları ile sosyal dışlanma ortalama puanları arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu ($r=-.35$ $p<.01$), anneye bağlanma puan ortalamaları ile sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından olan dışlanma ortalama puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu ($r=.32$ $p<.01$), anneye bağlanma puan ortalamaları ile sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından olan önemsenme ortalama puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu ($r=-.28$ $p<.01$) görülmektedir.

Ergenlerin babaya bağlanma puan ortalamaları ile sosyal görünüş kaygısı puan ortalamaları arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu ($r=-.17$ $p<.01$), babaya bağlanma puan ortalamaları ile sosyal dışlanma ortalama puanları arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu ($r=-.33$ $p<.05$), babaya bağlanma puan ortalamaları ile sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından olan dışlanma ortalama puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu ($r=-.28$ $p<.01$), babaya bağlanma puan ortalamaları ile sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından olan önemsenme ortalama puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu ($r=-.25$ $p<.01$) görülmektedir.

Ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puan ortalamaları ile sosyal dışlanma ortalama puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu ($r=.33$ $p<.01$), sosyal görünüş kaygısı puan ortalamaları ile sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından olan dışlanma ortalama puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu ($r=.24$ $p<.01$), sosyal görünüş kaygısı puan ortalamaları ile sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından olan önemsenme ortalama puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu ($r=.36$ $p<.01$) görülmektedir.

Ergenlerin sosyal dışlanma puan ortalamaları ile sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından olan dışlanma ortalama puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu ($r=.91$ $p<.01$), sosyal dışlanma puan ortalamaları ile sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından olan önemsenme ortalama puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu ($r=.68$ $p<.01$), sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından olan dışlanma ortalama puanları ile önemsenme puan ortalamaları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu ($r=.41$ $p<.01$) görülmektedir.

33. Ergenlerin ebeveyne bağlanma düzeyleri sosyal görünüş kaygısı düzeylerini anlamlı şekilde yordamakta mıdır?

Tablo 35. Ergenlerin Ebeveyne Bağlanma Düzeylerinin Sosyal Görünüş Kaygısı Düzeylerini Yordanmasına Yönelik Regresyon Analizi

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	3.926	.191		20.500	.00
Anneye Bağlanma	-.387	.048	-.354	-8.006	.00
Babaya Bağlanma	.035	.041	.037	.835	.40

R= .33 R²= .11 p<.01
F(2,687)=30.008 p= .00

Araştırmadaki bağımsız değişkenlerinden ebeveyne bağlanma puan ortalamalarının sosyal görünüş kaygısı değişkenini ne düzeyde yordadığını belirlemek amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre ergenlerin ebeveyne bağlanma puan ortalamaları ile sosyal görünüş kaygısı puan ortalamaları arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır (R= .33, R²= .11, p<.01). Buna göre ebeveyne bağlanma puan ortalamaları sosyal görünüş kaygısı puan ortalamalarının toplam varyansının %11'ini açıklamaktadır. Standardize edilmiş (β) katsayısı ve t değerleri incelendiğinde yordayıcı değişkenlerin sosyal görünüş kaygısı üzerindeki görece önem düzeyi olarak anneye bağlanma değişkeninin anlamlı bir yordayıcısı olduğu söylenebilir.

34. Ergenlerin ebeveyne bağlanma düzeyleri sosyal dışlanma ve alt boyutlarının düzeylerini anlamlı şekilde yordamakta mıdır?

Tablo 36. Ergenlerin Ebeveyne Bağlanma Düzeylerinin Sosyal Dışlanma Düzeylerini Yordanmasına Yönelik Regresyon Analizi

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	3.862	.160		24.092	.00
Anneye Bağlanma	-.294	.040	-.311	-7.260	.00
Babaya Bağlanma	-.113	.035	-.139	-3.247	.00

R= .40 R²= .17 *p<.01
F(2,687)=68.534 p= .00

Araştırmadaki bağımsız değişkenlerinden ebeveyne bağlanma puan ortalamalarının sosyal dışlanma değişkenini ne düzeyde yordadığını belirlemek amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre ergenlerin ebeveyne bağlanma puan ortalamaları ile sosyal dışlanma puan ortalamaları arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($R = .40$, $R^2 = .17$, $p < .01$). Buna göre ebeveyne bağlanma puan ortalamaları sosyal görünüş kaygısı puan ortalamalarının toplam varyansının % 17'sini açıklamaktadır. Standardize edilmiş (β) katsayısı ve t değerleri incelendiğinde yordayıcı değişkenlerin sosyal dışlanma üzerindeki görece önem düzeyi olarak anneye bağlanma değişkeninin anlamlı bir yordayıcısı olduğu söylenebilir.

Tablo 37. Ergenlerin Ebeveyne Bağlanma Düzeylerinin Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutlarından Önemsizleme Düzeylerini Yordamasına Yönelik Regresyon Analizi

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	3.144	.159		19.822	.00
Anneye Bağlanma	-.284	.010	-.310	-7.100	.00*
Babaya Bağlanma	-.066	.034	-.034	-1.935	.05

R= .37 R²= .13 *p<.01
F(2,687)=53.004 p= .00

Araştırmadaki bağımsız değişkenlerinden ebeveyne bağlanma puan ortalamalarının sosyal dışlanma ölçeğinin alt boyutlarından önemsizleme değişkenini ne düzeyde yordadığını belirlemek amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre ergenlerin ebeveyne bağlanma puan ortalamaları ile sosyal dışlanma ölçeğinin alt boyutlarından önemsizleme puan ortalamaları arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($R = .37$, $R^2 = .13$, $p < .01$). Buna göre ebeveyne bağlanma puan ortalamaları sosyal dışlanma ölçeğinin alt boyutlarından önemsizleme puan ortalamalarının toplam varyansının %13'ünü açıklamaktadır. Standardize edilmiş (β) katsayısı ve t değerleri incelendiğinde yordayıcı değişkenlerin sosyal dışlanma ölçeğinin alt boyutlarından önemsizleme üzerindeki görece önem düzeyi olarak anneye bağlanma değişkeninin anlamlı bir yordayıcısı olduğu söylenebilir.

Tablo 38. Ergenlerin Ebeveyne Bağlanma Düzeylerinin Sosyal Dışlanma Ölçeği Alt Boyutlarından Dışlanma Düzeylerini Yordanmasına Yönelik Regresyon Analizi

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	4.460	.222		20.053	.00
Anneye Bağlanma	-.302	.056	-.237	-5.374	.00
Babaya Bağlanma	-.151	.048	-.139	-3.140	.00

R= .34 R²= .11 *p<.01
F(2,687)=44.114 p= .00

Araştırmadaki bağımsız değişkenlerinden ebeveyne bağlanma puan ortalamalarının sosyal dışlanma ölçeğinin alt boyutlarından dışlanma değişkenini ne düzeyde yordadığını belirlemek amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre ergenlerin ebeveyne bağlanma puan ortalamaları ile sosyal dışlanma ölçeğinin alt boyutlarından dışlanma puan ortalamaları arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır (R= .34, R²= .11 p<.05). Buna göre ebeveyne bağlanma puan ortalamaları sosyal dışlanma ölçeğinin alt boyutlarından dışlanma puan ortalamalarının toplam varyansının %11'ini açıklamaktadır. Standardize edilmiş (β) katsayısı ve t değerleri incelendiğinde yordayıcı değişkenlerin sosyal dışlanma ölçeğinin alt boyutlarından dışlanma üzerindeki görelî önem düzeyi olarak anneye bağlanma değişkeninin anlamlı bir yordayıcısı olduğu söylenebilir.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde tartışma, sonuç ve öneriler bölümleri açıklanmıştır.

5.1 Tartışma

Bu bölümde, araştırmanın çalışma grubunu oluşturan ergenlerin ebeveyne bağlanma düzeyleri, sosyal görünüş kaygısı düzeyleri ve sosyal dışlanma düzeylerine yönelik yapılan ve bulgular kısmında belirtilen analizlerin sonuçları literatürdeki bilgiler ışığında tartışılmaktadır.

1. Cinsiyet İle Diğer Değişkenler Arasındaki İlişkilerin Yorumlanması.

1.1 Ergenlerin Anneye Bağlanma Ortalama Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T Testi Sonuçlarının Yorumlanması

Araştırmada ilk olarak ergenlerin anneye bağlanma ortalama puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda ergenlerin anneye bağlanma düzeyleri cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır.

İlgili literatür incelendiğinde, yapılan araştırmaların birçoğunda anneye bağlanma puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir (Aracı, 2012; Yıldız, 2014; Akyıldız, 2017; Kılıç, 2009; Gümüştepe, 2019; Topçu, 2019; Sular Alvur, 2019; Balşık Kaya, 2019; Nada-Raja ve Mcgee, 1992). Bu araştırmalar araştırma sonucumuzu destekler niteliktedir. Ancak ergenlerin anneye bağlanma düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı araştırmalar da ilgili literatürde yer almaktadır (Mutlu Demir, 2018).

Emmanuelle (2009), ebeveyne bağlanma puanlarının cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı birçok araştırma olmasına rağmen bazı

araştırmalarda anlamlı Şekilde farklılaşmanın olmasını ebeveyne bağlanmanın, cinsiyet açısından öneminin açıklanmasına engel teŐkil ettiğini ifade etmiştir. Bulguların tutarsız olmasının olası nedeninin ebeveyn cinsiyeti ile ergen cinsiyeti arasındaki ilişkiye odaklanmamak olduğunu belirterek aile ilişkilerindeki etkileşim modellerinin hem ebeveyn hem de ergen cinsiyetine bağlı olduğu yargısından yola çıkarak bir açıklama getirmiŐtir. Yani araŐtırmacıya göre anneye bağlanmanın kadınlarda anlamlı Şekilde yüksek çıkması anne-kız ilişkisinin rolünden kaynaklı olabilir. Ancak bu durum farklı kültürlerde farklı sonuçlar doğurabilir.

Bağlanma kuramı, bebeğe ilk bakım veren kiŐiyi yani anneyi, birincil bağlanma figürü olarak tanımlamaktadır (Bowlby, 2018). Araştırmanın Türk ergen örnekleminde gerçekleŐtirildięinden ve Türk kültüründe de ilk bakım verenin çoğunlukla anne olmasından yani annenin her iki cinsiyetteki bebekler içinde benzer önemde ve konumda olmasından ötürü anneye bağlanma düzeylerinin her iki cinsiyet için de anlamlı bir farklılaşma göstermemesine bir neden olarak ifade edilebilir.

1.2 Ergenlerin Babaya Bağlanma Ortalama Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T Testi Sonuçlarının Yorumlanması

Araştırmada ikinci olarak ergenlerin babaya bağlanma ortalama puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir Şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda ergenlerin babaya bağlanma düzeyleri cinsiyete göre anlamlı Şekilde farklılaşmaktadır. Erkek ergenlerin babaya bağlanma düzeyleri kadınlardan anlamlı Şekilde yüksektir.

İlgili literatür incelendiğinde babaya bağlanma düzeyinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı Şekilde farklılaştığı araştırmalar bulunmaktadır (Yıldız, 2014; Kılıç, 2009; Mutlu Demir, 2018; Emmanuelle, 2009; Freeman ve Brown, 2001). Bu araştırmalar araştırma sonucumuzu desteklemektedir. Ancak ergenlerin babaya bağlanma düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı Şekilde farklılaşmadığı araştırmalar da ilgili literatürde mevcuttur

(Aracı, 2012; Akyıldız, 2017; Gümüštepe, 2019; Topçu, 2019; Sular Alvir, 2019; Balşık Kaya, 2019; Raja ve Mcgee, 1992).

Anneye bağlanma puanları ile cinsiyet değişkeni arasındaki araştırma sonuçlarının tutarsızlığı babaya bağlanma puanları açısından da benzerdir. Bebeklik döneminde duygusal gelişimdeki cinsiyet farklılıkları da bağlanmanın kızlar ve erkekler için farklılaşmasına etki edebilir. İlgili literatür bebeklik döneminde erkek çocukların kızlardan daha fazla olumsuz duygusallık yaşama olasılığına paralel olarak erkeklerin duygusal sorunlara karşı hayatın ilk birkaç yılı içerisinde kızlardan daha savunmasız olabileceğini düşündürmektedir (Leaper, 2002). Bu durum bebeklik döneminde annesiyle bağlanma ilişkisinde sorun yaşayan erkek ergenlerin babalarıyla bu sorunu giderme çabalarının bir sonucu olabilir.

Freeman ve Brown (2009), erkek ergenlerin babaya bağlanma puanlarının kızlara göre anlamlı şekilde yüksek olmasını erkek ergenlerin, ergenlik döneminde babalarından bekledikleri destekle ilgili olabileceğini ifade etmiştir. Buis, Dekovic, Meeus, van Aken (2002) de ergenlerin ebeveyne bağlanmalarını incelerken bağlanma figürlerinin cinsiyetinin de dikkate alınmasının önemli olduğunu ifade etmiştir. Bu durum erkek ergenlerin babaya bağlanma puanlarının anlamlı şekilde kızlardan yüksek olmasının nedenlerinden biri olabilir.

1.3 Ergenlerin Sosyal Görünüş Kaygısı Ortalama Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T Testi Sonuçlarının Yorumlanması

Araştırmada üçüncü olarak ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ortalama puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda ergenlerin sosyal görünüş kaygısı düzeyleri cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. Araştırmanın sonucuna benzer olarak ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ortalama puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı araştırmalar literatürde yer almaktadır (Ökten, 2019; Altun Dinç, 2016; Doğru, 2018; Kalkan, 2016; Çetinkaya, Gülaçtı ve Çiftçi,

2019; Çelik ve Şenay Güzel, 2018; Kılıç, 2015). Ancak ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ortalama puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı araştırmalar da literatürde yer almaktadır (Şahin, 2018; Şirin, 2015; Tuğral, 2020; Gül, 2016; Özkan, 2017; Şirin, 2015).

Sosyal görünüş kaygısının cinsiyet değişkenine göre farklılaştığı ve farklılaşmadığı araştırmaların sonuçları birbirleriyle tutarsızdır. Şimşir, Seki ve Dilmaç (2019), bu tutarsızlıktan yola çıkarak sosyal görünüş kaygısında cinsiyet farklılıklarını bir meta analiz çalışmasıyla ele almışlardır. 2013-2018 yılları arasında yayımlanmış 10'u tez, 14'ü makale ve 5'i tezden türetilmiş makale olmak üzere toplam 29 çalışmanın analizini yapan araştırmacılar, 7340'ı kadın, 6425'i erkek toplam 13765 kişinin analizlerinden yola çıkarak ergen ve yetişkin örnekleminde cinsiyete göre etki büyüklüğünün istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediğini ifade etmişlerdir.

Feingold ve Mazella (1998), son 50 yılda yapılan 222 araştırmanın meta analizini yaparak beden imgesini cinsiyet açısından inceledikleri araştırmalarında erkeklerin beden imgelerinin kadınlara göre anlamlı şekilde daha olumlu bulduklarını ancak aradaki farkın çok az olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca araştırmacılar beden imgesinde erkeklerin lehine olan farklılığın en çok farklılaştığı dönemin ergenlik dönemi olduğunu da belirtmişlerdir. Bu durumda sosyal görünüş kaygısının cinsiyete göre değişkenlik gösterdiği durumlara ergenlik döneminin de bir etkisi olabileceğini düşündürmektedir. Hagger, Stevenson, Chatzisarantis, Gaspar, Ferreira ve Ravé (2010) ise kadın ergenlerin erkek ergenlerden anlamlı şekilde daha yüksek sosyal fizik kaygısı yaşadıklarını ve kadın ergenlerin fiziksel benlik kavramlarının erkek ergenlerden daha düşük olduğunu ifade etmiştir.

1.5 Ergenlerin Sosyal Dışlanma ve Alt Boyutları Olan Dışlanma ve Önemsizlik Ortalama Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Anova ve Mann Withney-U Testi Sonuçlarının Yorumlanması

Araştırmada dördüncü olarak ergenlerin sosyal dışlanma ortalama puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip

göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin sosyal dışlanma düzeyleri cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. Araştırmanın sonucuna benzer olarak ergenlerin sosyal dışlanma ortalama puanlarının cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı benzer araştırmalar literatürde yer almaktadır (Öztosun, 2018; Özyazıcı, 2018; Yüçetürk, 2018; Gürler ve Demirli, 2017; Oğurlu, 2015).

Araştırmada beşinci olarak ergenlerin sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından olan dışlanma ortalama puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin sosyal dışlanma ölçeği alt boyutu dışlanma düzeyleri cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. Ergenlerin dışlanma puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı benzer araştırmalar da literatürde yer almaktadır (Özyazıcı, 2018; Gür, 2019; Oğurlu, 2015). Ancak ergenlerin dışlanma puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı araştırmalar da literatürde mevcuttur. İlgili çalışmada ergenlerin dışlanma puanlarının cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaştığını belirterek erkek ergenlerin dışlanma puanlarının kız öğrencilerden yüksek olduğu ifade edilmiştir (Yüçetürk, 2018).

Araştırmada altıncı olarak ergenlerin sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından önemsenmeme ortalama puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin önemsenmeme düzeyleri cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. Ergenlerin önemsenmeme ortalama puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı benzer araştırmalar da literatürde yer almaktadır (Özyazıcı, 2018; Oğurlu, 2015). Ancak ergenlerin önemsenmeme ortalama puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı araştırmalar da literatürde mevcuttur. İlgili araştırmada, ergenlerin önemsenmeme puanlarının cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaştığını belirterek kız ergenlerin önemsenme puanlarının erkek öğrencilerden yüksek olduğunu ifade edilmiştir (Yüçetürk, 2018). Genel olarak bakıldığında

sosyal dışlanma ve al boyutları olan dışlanma ve önemsenmeme ortalama puanlarının cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmektedir.

Türkiye'nin üç büyük kentinde cinsiyete göre sosyal dışlanmayı inceleyen bir araştırmaya göre kadınların % 78.1'i erkeklerin ise % 95.8'i cinsiyeti nedeniyle kendini hiçbir zaman dışlanmış hissetmemiştir. Bunun aksine kadınların % 21,9'u düzeyleri farklı olmak üzere cinsiyeti nedeniyle dışlanma yaşadığını ifade etmiştir. Erkekler de bu oran % 4.2'dir (Özpınar, Özpınar ve Çondur, 2013). Bu durum cinsiyet temelli sosyal dışlanmanın toplum genelinde yaygın olmadığını ancak kadınların cinsiyete dayalı sosyal dışlanma oranlarının erkeklere göre önemli düzeyde fazla olduğunu göstermektedir. Ancak ilgili literatürdeki araştırmalar kadınların aleyhine gerçekleşen sosyal dışlanma puanlarının ergenlik döneminde anlamlı şekilde farklılaşmadığını ifade etmektedir (Öztosun, 2018; Özyazıcı, 2018; Yüce Türk, 2018; Gürler ve Demirli, 2017; Oğurlu, 2015). Ergenlik dönemi sosyal ihtiyaçların karşılanmasında arkadaşlık ilişkilerinin önemini arttırdığı bir dönemdir. Çünkü bu dönem ergenlerin yakınlık ilişkisi ihtiyaçlarının arttığı ve bu ihtiyaçların arkadaşlar yoluyla giderildiği bir dönemdir. Bu dönem ayrıca romantik ilişkilerinde başlangıç gösterdiği bir dönemdir. (Santrock, 2015). Arkadaşsız kalmak yani dışlanmak ergenlerde yalnızlık ve eksiklik duygusu yaratarak ergen gelişimini olumsuz etkilemektedir (Bayhan ve Işıtan, 2010). Bu açıdan bakıldığında hem kadın hem de erkek ergenlerin sosyal ihtiyaçları gereği birbirlerini dışlamayı tercih etmemelerinin doğal olduğu görülmektedir. Bu durumda araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

2. Sınıf Düzeyi Değişkeni İle Diğer Değişkenler Arasındaki İlişkilerin Yorumlanması

2.1 Ergenlerin Ebeveyne Bağlanma Ortalama Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Anova Testi Sonuçlarının Yorumlanması

Araştırmada yedinci olarak ergenlerin anneye bağlanma ortalama puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına

göre ergenlerin anneye bağlanma düzeyleri sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. Benzer sonuçlara sahip olan araştırmalar ilgili literatürde yer almaktadır (Kılıç, 2009; Onur, 2006). Ancak araştırmanın sonuçlarından farklı olarak ergenlerin anneye bağlanma ortalama puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı araştırmalar da ilgili literatürde mevcuttur (Mutlu Demir, 2018).

Araştırmada sekizinci olarak ergenlerin anneye bağlanma ortalama puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin babaya bağlanma düzeyleri sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. Ancak ergenlerin babaya bağlanma puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı şekilde farklılık gösterdiği araştırmalarda ilgili literatürde yer almaktadır (Kılıç, 2009).

Mutlu Demir (2018) yapmış olduğu araştırmada ergenlerin anneye bağlanma düzeylerinin sınıf düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaştığını belirtmiştir. Bu farklılık incelendiğinde ise 12. sınıf öğrencilerin anneye bağlanma puanlarının 9., 10. ve 11. Sınıflardaki öğrencilerin anneye bağlanma düzeylerinden anlamlı şekilde yüksek olduğu ifade edilmiştir. Kılıç (2009) ise yapmış olduğu araştırmasında 9.sınıf öğrencilerinin babaya bağlanma puanlarının, 10. sınıf ve 11. sınıf öğrencilerinin babaya bağlanma puanlarından anlamlı şekilde yüksek olduğunu ifade etmiştir. Ancak ergenlik dönemi daha erken yaşlarda görülen bağlanma davranışının devamı gibi gözükse de içerisinde keskin bir farklılığı taşımaktadır. Ergenlik dönemi bir özerklik geliştirme dönemi olduğu için kendi ayakları üzerinde durmak isteyen ergenlerin bağlanma figürlerinden uzaklaştıkları ve genellikle sosyal ilişkilerde yardıma ihtiyaç duydukları zamanlarda bağlanma figürlerine yaklaştıkları bir dönemdir (Allen ve Land, 1999). Bu açıdan bakıldığında anneye bağlanmanın sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılaşmamasının, ergenlerin aynı dönemde olmaları ve bu dönemin özerklik geliştirme dönemi olması ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

2.2 Ergenlerin Sosyal Görünüş Kaygısı Ortalama Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Anova Testi Sonuçlarının Yorumlanması

Araştırmada dokuzuncu olarak ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ortalama puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin sosyal görünüş kaygısı düzeyleri sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. 9.sınıf öğrencilerinin sosyal görünüş kaygısı düzeyleri 11.sınıftakilerden anlamlı şekilde yüksektir. Araştırmanın sonucuna benzer olarak ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ortalama puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı araştırmalar literatürde mevcuttur (Gül, 2016; Doğru, 2018; Özkan, 2017). Bu araştırmalar araştırmamızın sonuçlarını destekler niteliktedir. Ancak ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ortalama puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı araştırmalar da literatürde yer almaktadır (Ökten, 2019; Altun Dinç, 2016; Kalkan, 2016).

Özkan (2017), sınıf düzeyi açısından bakıldığında sosyal görünüş kaygısı en yüksek olan öğrencilerin 10. sınıf düzeyindeki öğrenciler olduğunu, sosyal görünüş kaygısı en düşük olan öğrencilerin ise 12. sınıf öğrencileri olduğunu ifade etmiştir. Araştırmacı bu farklılığı 10. sınıf öğrencilerinin ergenlik döneminin daha yoğun olarak etkisini hissetmelerine ve 12. sınıfların kaygı durumlarının üniversite sınavlarına yönelebilemiş olabileceği ile açıklamaktadır. Gül (2016) de sosyal görünüş kaygısının sınıf düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaştığını ifade ederek sosyal görünüş kaygısı en yüksek olan öğrencilerin 9. sınıf öğrencileri, en düşük olan öğrencilerin ise 12. Sınıf öğrencileri olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmalara ek olarak Doğru (2018) da sosyal görünüş kaygısı en yüksek olan öğrencilerin 9.sınıf öğrencileri olduğunu ifade etmiştir. Araştırmacı bu durum henüz ergenliğin ilk zamanlarını yaşayan 9.sınıf öğrencilerinin benlik gelişimlerindeki süreç nedeniyle kaynaklanabileceğini belirtmektedir. Bu araştırmalar araştırmamızın sonuçlarını destekler niteliktedir. 9. sınıf öğrencilerinin gerek ergenlik döneminin getirmiş olduğu sorunları daha yoğun şekilde

hissetmeleri gerek yeni bir ortam olan liseye ve oradaki yeni sosyal çevrelerine uyum sağlama çabaları onları üst sınıflara göre sosyal görünüş kaygısı açısından daha hassas bir duruma getirmiş olabilir.

2.3 Ergenlerin Sosyal Dışlanma ve Alt Boyutları Dışlanma ve Önemszenmeme Ortalama Puanlarının Sınıf Düzeyi Durumu Değişkenine Göre Anova ve Kruskal Wallis-H Testi Sonuçlarının Yorumlanması

Araştırmada onuncu olarak ergenlerin sosyal dışlanma ve alt boyutları olan dışlanma ve önemszenmeme ortalama puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal dışlanma ve dışlanma puan ortalamaları sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmazken önemszenmeme puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. 10.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin önemszenmeme puanları, 9. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin önemszenmeme puanlarından ve 11. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin önemszenmeme puanlarından yüksektir. Ergenlerde sosyal dışlanma ve önemsememe puan ortalamalarının sınıf düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı araştırmalar literatürde yer almaktadır (Oğurlu, 2015). Ancak ergenlerin sosyal dışlanma ve alt boyutları puan ortalamalarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı araştırmalar da literatürde mevcuttur (Öztosun, 2018; Yüçetürk, 2018).

Öztosun (2018) 8. sınıf öğrencilerinin sosyal dışlanma puanlarını 10. sınıf öğrencilerinden anlamlı şekilde yüksek olduğunu ifade etmiştir. Yüçetürk (2018) de 9. sınıf öğrencilerinin sosyal dışlanma puanlarının 10. sınıf öğrencilerinden anlamlı şekilde yüksek olduğunu belirtmiştir. Bu araştırmalardan yola çıkarak 8. sınıf öğrencilerinin liseye geçecek olmaları, 9. sınıf öğrencilerinin ise yeni bir ortam olan liseye uyum sağlamaya çalıştıkları için liseye daha iyi uyum sağlamaları beklenen 10. sınıflardan yüksek sosyal dışlanma yaşamalarının doğal olabileceği düşünülmektedir. Bunun yanında liseye yeni başlayan öğrencilere sosyal destek sağlanması öğrencilerin yalnızlık düzeylerini anlamlı şekilde azaltmaktadır (Duyan,

Çamur Duyan, Gökçeaslan Çiftçi, Sevin, Erbay ve İkizoğlu, 2010). Bu durum sosyal desteğe sahip olan ergenlerin liseye uyum problemlerini daha az yaşamasına ve dolayısıyla sosyal dışlanma düzeylerinin de azalmasına neden olmuş olabileceğini düşündürmektedir. Bu açıdan bakıldığında ergenlerin sosyal dışlanma düzeylerinin sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı şekilde farklılık göstermemesi öğrencilerin liseye daha iyi uyum sağlamalarıyla ilgili olabilir.

3. Aylık Gelir Değişkeni İle Diğer Değişkenler Arasındaki İlişkilerin Yorumlanması

3.1 Ergenlerin Ebeveyne Bağlanma Ortalama Puanlarının Aylık Gelir Değişkenine Göre Anova Testi Sonuçlarının Yorumlanması

Araştırmada on birinci olarak ergenlerin anneye bağlanma ortalama puanlarının aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin anneye bağlanma düzeyleri aylık gelir değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. Benzer sonuçlara sahip olan araştırmalar ilgili literatürde mevcuttur (Akyıldız, 2017; Keler, 2008). Ancak ergenlerin anneye bağlanma puanlarının aylık gelir değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı araştırmalar da ilgili literatürde yer almaktadır (Kılıç, 2009).

Araştırmada on ikinci olarak ergenlerin babaya bağlanma ortalama puanlarının aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin babaya bağlanma düzeyleri aylık gelir değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. Benzer sonuçlara sahip olan araştırmalar ilgili literatürde yer almaktadır (Uluman, 2011; Akyıldız, 2017; Keler, 2008). Ancak ergenlerin babaya bağlanma puanlarının aylık gelir değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı araştırmalar da ilgili literatürde yer almaktadır (Kılıç, 2009).

Kılıç (2009) yapmış olduğu araştırmada ailesinin gelir düzeyi orta halli olan ergenlerin anneye bağlanma puanlarının, ailesi ortanın altında gelir düzeyine sahip ergenlerin anneye bağlanma puanlarından yüksek olduğunu;

ortanın altı gelir düzeyine sahip ergenlerin babaya bağlanma puanlarının, orta halli ve ortanın üstü gelir düzeyine sahip ergenlerin babaya bağlanma puanlarından anlamlı şekilde düşük olduğunu ifade etmiştir. Bu farklılığı ise ekonomik durumu ortanın üstünde olan ailelerdeki çocukların daha az stres yaşayabileceği, kendini daha güvenli hissedeceği ve buna bağlı olarak ebeveynlerinden daha olumlu ve kabul edici davranışlar görmeleriyle ilgili olabileceğini ifade ederek açıklamıştır.

Farklı kültürlerdeki araştırmalar incelendiğinde Afrikalı-Amerikan öğrencilerle Beyaz-Amerikan öğrenciler arasında bağlanma stillerinde, Beyaz-Amerikan öğrencilerin lehine bir sonuç çıkarken bu sonucun gelir düzeyi değişkenine göre de anlamlı şekilde farklılaştığı ifade edilmiştir. Ekonomik düzeyi daha iyi olan Beyaz-Amerikan öğrencilerin bağlanma puanlarının yüksek olması ise bağlanmaya önemli derecede etki ettiği bilenen anne hassasiyeti ve bağlanma güvenliği ile açıklanmıştır. Buradan ekonomik durumun dolaylı bir etkisinin söz konusu olduğu anlaşılmaktadır (Bakermans-Kranenburg, Van Ijzendoorn ve Koonenberg, 2004). Başka bir araştırmada da ekonomik durumun bağlanma düzeylerine kültürel farklılıklar olmaksızın etki edebileceği ifade edilmiştir (Van Ijzendoorn ve Bakermans-Kranenburg, 2010; Schmitt, Alcalay, Allensworth vd., 2004). Her ne kadar ailenin ekonomik durumunun bağlanma için önemli olduğu görülse de bağlanmanın gelişiminde anne ve babanın ekonomik imkânları ne olursa olsun bebeklerine karşı hassas ve duyarlı olmalarının, bu sayede yakınlık ilişkisini desteklemelerinin güvenli bağlanmanın gelişmesi için yeterli olabileceği düşünülmektedir. Bu durum ergenlerin ebeveyne bağlanma düzeylerinin ailenin aylık gelir durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmasının nedeni olabilir.

3.2 Ergenlerin Sosyal Görünüş Kaygısı Ortalama Puanlarının Aylık Gelir Değişkenine Göre Anova Testi Sonuçlarının Yorumlanması

Araştırmada on üçüncü olarak ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ortalama puanlarının aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin sosyal görünüş kaygısı düzeyleri aylık gelir değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. 0-2000 TL arasında aylık gelire sahip ailede yaşayan

ergenlerin sosyal görünüş kaygısı düzeyleri 4001-6000 TL arasında aylık gelire sahip ailede yaşayan ergenlerden anlamlı şekilde yüksektir. Araştırmanın sonucuna benzer olarak ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ortalama puanlarının aylık gelir değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı araştırmalar literatürde yer almaktadır (Şahin, 2018; Özkan, 2017). Ancak ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ortalama puanlarının aylık gelir değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı araştırmalar literatürde yer almaktadır (Ökten, 2019; Gül, 2016; Doğru, 2018; Çetinkaya, Gülaçtı ve Çiftçi, 2019).

Araştırmanın sonuçlarına benzer şekilde Şahin (2018), ailesinin aylık gelir düzeyi düşük olan ergenlerin orta ve yüksek olan ergenlere göre anlamlı şekilde daha fazla sosyal görünüş kaygısı yaşadıklarını ifade etmiştir. Özkan (2017) da ergenlerin algıladıkları ekonomik duruma göre sosyal görünüş kaygısı puanlarının anlamlı şekilde farklılaştığını ifade ederek ekonomik durumlarına kötü olarak algılayan ergenlerin, ekonomik durumlarını iyi olarak algılayan ergenlere göre daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Ayrıca ekonomik durumlarını orta olarak algılayan ergenlerin de sosyal görünüş kaygısı puanlarının ekonomik durumu iyi olarak algılayan ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanlarından yüksek olduğu ifade edilmiştir.

İlgili literatürden yola çıkarak sosyal görünüş kaygısı puanlarının ergenlerin ailelerinin aylık gelir durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı araştırmaların anlamlı şekilde farklılaşan araştırmalardan fazla olduğu; sosyal görünüş kaygısı puanlarının ergenlerin ailelerinin aylık gelir durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşan araştırmalar da ise çoğunlukla ekonomik durumu düşük olan ergenlerin, yüksek olan ergenlerden daha çok sosyal görünüş kaygısı yaşadığı ifade edilebilir. Bu farklılaşma ekonomik durumu düşük olan ergenlerin kendi özel harcamalarının az olmasından kaynaklanıyor olabilir.

3.3 Ergenlerin Sosyal Dışlanma ve Alt Boyutları Dışlanma ve Önemsememe Ortalama Puanlarının Aylık Gelir Değişkenine Göre Anova ve Kruskal Wallis-H Testi Testi Sonuçlarının Yorumlanması

Araştırmada on dördüncü olarak ergenlerin sosyal dışlanma ortalama puanlarının aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre

ergenlerin sosyal dışlanma düzeyleri aylık gelir değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. 4001-6000 TL arasında aylık gelire sahip ailede yaşayan ergenlerin sosyal dışlanma düzeyleri, 0-2000 TL aylık gelire sahip ailede yaşayan ergenlerden anlamlı şekilde düşüktür. Araştırmanın sonucundan farklı olarak ergenlerin sosyal dışlanma ortalama puanlarının aylık gelir değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı araştırmalar da ilgili literatürde yer almaktadır (Yüçetürk, 2018; Özyazıcı, 2018; Öztosun, 2018).

Araştırmada on beşinci olarak ergenlerin sosyal dışlanma ölçeği alt boyutu önemsenmeme ortalama puanlarının aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin sosyal dışlanma ölçeği alt boyutu önemsenmeme düzeyleri aylık gelir değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. Araştırmanın sonucuna benzer olarak ergenlerin önemsenmeme ortalama puanlarının aylık gelir değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı araştırmalar da ilgili literatürde yer almaktadır (Gür, 2019; Yüçetürk, 2018; Özyazıcı, 2018).

Araştırmada on altıncı olarak ergenlerin sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından olan dışlanma ortalama puanlarının aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin sosyal dışlanma ölçeği alt boyutu dışlanma düzeyleri aylık gelir değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. 4001-6000 TL arasında aylık gelire sahip ailede yaşayan ergenlerin dışlanma düzeyleri, 0-2000 TL aylık gelire sahip ailede yaşayan ergenlerden anlamlı şekilde düşüktür. Araştırmanın sonuçlarına benzer olarak ergenlerin dışlanma ortalama puanlarının aylık gelir değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı araştırmalar literatürde mevcuttur (Yüçetürk, 2018; Gür, 2019). Ancak ergenlerin dışlanma ortalama puanlarının aylık gelir değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı araştırmalar da literatürde yer almaktadır (Özyazıcı, 2018).

Yüçetürk (2018), ergenlerin dışlanma puanlarının ailelerin gelir durumuna göre anlamlı şekilde farklılık gösterdiğini belirterek aile gelir durumu orta düzeyde olan ergenlerin dışlanma puanlarının, gelir durumu yüksek olan

ergenlerin dışlanma puanlarından anlamlı şekilde yüksek olduğunu ifade etmiştir. Bu sonuç araştırmamızı kısmen desteklemektedir. Gür (2019) de ergenlerin dışlanma puanlarının ekonomik durumlarına göre anlamlı şekilde farklılık gösterdiğini belirterek ekonomik düzeyini yüksek olarak algılayan ergenlerin dışlanma puanlarının, ekonomik düzeyini düşük olarak algılayan ergenlerden yüksek olduğunu ifade etmiştir. İlgili literatür incelendiğinde ergenlerin dışlanma puanlarının ailelerinin aylık gelir durumuna göre farklılaşmadığı ve farklılaştığı araştırmaların mevcut olduğu görülmektedir. Ergenlerin dışlanma puanlarının ailelerinin aylık gelir durumuna göre anlamlı şekilde farklılaştığı araştırmalar birbirlerinden farklılık göstermektedir.

4. Anne ve Baba Eğitim Durumu ile Diğer Değişkenler Arasındaki İlişkilerin Yorumlanması

4.1 Ergenlerin Ebeveyne Bağlanma Ortalama Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anova Testi Sonuçlarının Yorumlanması

Araştırmada on yedinci olarak ergenlerin anneye bağlanma ortalama puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin anneye bağlanma düzeylerinin anne eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Annesi lise mezunu olan ergenlerin anneye bağlanma düzeyleri, annesi okuma yazma bilmeyen ergenlerden anlamlı şekilde yüksektir. Ergenlerin anneye bağlanma ortalama puanlarının anne eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaştığı benzer araştırmalarda da mevcuttur (Mutlu Demir, 2018; Gümüştepe, 2019; Uluman, 2011). Ancak ergenlerin anneye bağlanma düzeylerinin anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı araştırmalarda literatür de yer almaktadır (Aracı, 2012; Akyıldız, 2017; Kılıç, 2009; Balşık Kaya, 2019).

Araştırmada on sekizinci olarak ergenlerin babaya bağlanma ortalama puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin babaya bağlanma düzeylerinin anne eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. Benzer sonuçlara sahip olan araştırmalar ilgili literatürde yer almaktadır (Akyıldız, 2017). Ancak ergenlerin babaya

bağlanma ortalama puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı araştırmalarda ilgili literatürde yer almaktadır (Aracı, 2012).

Mutlu Demir (2018), anne ve babaya bağlanma puanlarının anne-baba eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaştığını ifade etmiş; anne-babası üniversite ve üzeri bir eğitim durumuna sahip olan ergenlerin anne ve babaya bağlanma puanlarının, anne babası lise mezunu olan ergenlerin, anne babası ortaokul mezunu olan ergenlerin ve anne ve babası ilkokul mezunu ve altı eğitim durumuna sahip ergenlerin anne ve babaya bağlanma puanlarından anlamlı şekilde yüksek olduğu belirtilmiştir. Gümüštepe (2019) de anne eğitim durumu ilkokul mezunu olan ergenlerin daha çok kaçınmalı bağlanma gösterdiklerini tespit etmiştir. Uluman (2011) ise annesi okuma yazma bilmeyen ergenlerin anne ve babaya bağlanma puanlarının, annesi lise mezunu olan ergenlerin anne ve babaya bağlanma puanlarından anlamlı şekilde düşük olduğunu ifade etmiştir.

İlgili literatüre bakıldığında ergenlerin anneye bağlanma düzeylerinin anne eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaştığı ve farklılaşmadığı araştırmaların varlığı görülmektedir. Ergenlerin anneye bağlanma düzeylerinin anne eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaştığı araştırmalara bakıldığında, ergenlerin anneye bağlanma düzeylerinin anne eğitim durumu yükseldikçe arttığı söylenebilir. Bu durum daha iyi eğitim almış bir annenin, çocuğunun gelişim özelliklerini ve ihtiyaçlarını daha iyi anlayabileceğiyle ilgili olabilir.

4.2 Ergenlerin Sosyal Görünüş Kaygısı Ortalama Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anova Testi Sonuçlarının Yorumlanması

Araştırmada on dokuzuncu olarak ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ortalama puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin sosyal görünüş kaygısı düzeylerinin anne eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Annesi ilkokul mezunu olan ergenlerin sosyal görünüş kaygısı düzeyleri annesi lise mezunu olan ergenlerden anlamlı şekilde yüksektir. Araştırmanın sonucuna benzer olarak ergenlerin

sosyal görünüş kaygısı ortalama puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı araştırmalar literatürde yer almaktadır (Altun Dinç, 2016; Özkan, 2017; Kalkan, 2016). Ancak ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ortalama puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmadığı araştırmalar da literatürde mevcuttur (Sular Alvir, 2019; Şahin, 2018; Çetinkaya, Gülaçtı ve Çiftçi, 2019).

Altun Dinç (2016), ergenlerin sosyal görünüş kaygısı düzeylerinin, ergenlerin annelerinin eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılık gösterdiğini ve annesi lise mezunu olan ergenlerin sosyal görünüş kaygısı düzeylerinin annesi ilkokul ve altı düzeyinde eğitim ergenlerin sosyal görünüş kaygılarından anlamlı şekilde düşük olduğunu ifade etmiştir. Araştırmanın bulguları bu araştırmadaki ilgili sonucu destekler niteliktedir. Özkan (2017) da ergenlerin sosyal görünüş kaygısı düzeylerinin anne eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaştığını ifade ederek annesi okur-yazar olmayan ve annesi ilkokul mezunu olan ergenlerin, annesi lise mezunu olan ergenlerden anlamlı şekilde daha yüksek sosyal görünüş kaygısı yaşadıklarını belirtmiştir. Bu bulgular da araştırmadaki ilgili sonuçları destekler niteliktedir.

İlgili literatürden yola çıkarak ergenlerin sosyal görünüş kaygılarının anne eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılık göstermediği araştırmaların olduğu ancak ergenlerin sosyal görünüş kaygılarının anne eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaştığı araştırmaların da olduğu ve bu araştırmalarda annesi lise mezunu olan ergenlerin sosyal görünüş kaygısı düzeylerinin annesi okuma-yazma bilmeyen, okuma-yazma bilen, ilkokul mezunu olanlardan daha düşük olduğu söylenebilir.

4.3 Ergenlerin Sosyal Dışlanma ve Alt Boyutlarının Ortalama Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anova ve Kruskal Wallis-H Testi Sonuçlarının Yorumlanması

Araştırmada yirminci olarak ergenlerin sosyal dışlanma ve alt boyutlarının ortalama puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin sosyal dışlanma düzeylerinin anne eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. Alt boyutlara bakıldığında

araştırma sonuçlarına göre ergenlerin sosyal dışlanma ölçeği alt boyutu önemsenmeme ve dışlanma düzeylerinin anne eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. Benzer sonuçlara sahip olan araştırmalar ilgili literatürde yer almaktadır (Gür, 2019; Yüçetürk, 2018; Öztosun, 2018; Çiçek, 2019). Anne eğitim durumu ergenlerin arkadaşlarından ve kendileri için özel biriden algıladıkları sosyal destek ile ilgili değildir (Pinar, 2020) . Bu durum anne eğitim durumunun ergenin sosyal hayattaki kabulüyle ilgili olmayabileceğinden anne eğitim durumunun sosyal dışlanma ve alt boyutları için anlamlı şekilde farklılık göstermemesi doğal karşılanabilir.

4.4 Ergenlerin Ebeveyne Bağlanma Ortalama Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anova Testi Sonuçlarının Yorumlanması

Araştırmada yirmi birinci olarak ergenlerin anneye bağlanma ortalama puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin anneye bağlanma düzeyleri baba eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. Benzer sonuçlara sahip olan araştırmalar ilgili literatürde mevcuttur (Aracı, 2012; Akyıldız, 2017). Ancak ergenlerin anneye bağlanma ortalama puanlarının baba eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaştığı araştırmalarda literatür de yer almaktadır (Mutlu Demir, 2018; Uluman, 2011).

Araştırmada yirmi dördüncü olarak ergenlerin babaya bağlanma ortalama puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin babaya bağlanma düzeyleri baba eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. Benzer sonuçlara sahip olan araştırmalar ilgili literatürde mevcuttur (Kılıç, 2009; Akyıldız, 2017). Ancak ergenlerin babaya bağlanma ortalama puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı araştırmalar da ilgili literatürde yer almaktadır (Uluman, 2011; Aracı, 2012).

Mutlu Demir (2018) yapmış olduğu araştırmada babası üniversite ve üzerinden mezun olan ergenlerin anne ve babaya bağlanma puanlarının, babası ilkokul ve altı, ortaokul ve lise düzeyi eğitim durumuna sahip ergenlerin anne ve

babaya bağlanma puanlarından anlamlı şekilde yüksek olduğunu ifade etmiştir. Uluman (2011) ise yapmış olduğu araştırmada babası ilkokul mezunu olan ergenlerin anne ve babaya bağlanma puanlarının, babası üniversite mezunu olan ergenlerin anne ve babaya bağlanma puanlarından anlamlı şekilde düşük olduğunu belirtmiştir. Arıcı (2012) da babası üniversite mezunu olan ergenlerin babaya bağlanma puanlarının, babası ilköğretim mezunu olan ergenlerin babaya bağlanma puanlarından anlamlı şekilde yüksek olduğunu ifade etmiştir.

4.5 Ergenlerin Sosyal Görünüş Kaygısı Ortalama Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anova Testi Sonuçlarının Yorumlanması

Araştırmada yirmi ikinci olarak ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ortalama puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin sosyal görünüş kaygısı düzeylerinin baba eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Babası okuma yazma bilmeyen ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanları ve babası ortaokul mezunu olan ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanları, babası lise mezunu olan ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanlarından ve babası üniversite mezunu olan ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanlarından anlamlı şekilde yüksektir. Ayrıca babası sadece okuma yazma bilen ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanları, babası üniversite mezunu olan ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanlarından anlamlı şekilde yüksektir. Araştırmanın sonucuna benzer olarak ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ortalama puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı araştırmalar literatürde mevcuttur (Özkan, 2017). Ancak ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ortalama puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı araştırmalar da literatürde mevcuttur (Sular Alvir, 2019; Şahin, 2018; Altun Dinç, 2016; Kalkan, 2016).

Özkan (2017), ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanlarının baba eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaştığını belirterek babası ilköğretim mezunu olan ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanlarının babası lise ve üniversite mezunu olan ergenlerden yüksek olduğunu ifade etmiştir. İlgili literatürden yola çıkarak ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanlarının baba eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı araştırmaların çoğunlukta

olduğu ancak ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanlarının baba eğitim durumuna göre farklılaştığı araştırmaların da olduğu ve baba eğitim durumu lise ve niversite mezunu olan ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanlarının, babası ortaokul, ilkokul ve okuma-yazması olmayan ergenlerden daha düşük olduğu söylenebilir. Bu farklılık lise ve niversite mezunu olan babaların aldıkları eğitim sayesinde çocuklarını daha iyi anlamış olabilecekleri ve onlara daha iyi destek olabilecek bir potansiyele sahip olmaları nedeniyle gerçekleşmiş olabilir.

4.8 Ergenlerin Sosyal Dışlanma ve Alt Boyutları Dışlanma ve nemsenmeme Ortalama Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anova ve Kruskal Wallis-H Testi Sonuçlarının Yorumlanması

Araştırmada yirmi üçüncü olarak ergenlerin sosyal dışlanma ortalama puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal dışlanma puan ortalamalarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir. Babası okuma yazması olmayan ergenlerin sosyal dışlanma puanları, babası, ilkokul mezunu olan, babası ortaokul mezunu olan ve babası lise mezunu olan ergenlerin sosyal dışlanma puanlarından anlamlı şekilde yüksektir. Ayrıca babası sadece okuma yazma bilen ergenlerin sosyal dışlanma puanları, babası ilkokul ve üzeri mezunu olan ergenlerin sosyal dışlanma puanlarından anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Ergenlerin sosyal dışlanma puan ortalamalarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı benzer araştırmalar da ilgili literatürde yer almaktadır (ztosun, 2018). Ancak araştırmanın sonuçlarının aksine ergenlerin sosyal dışlanma ortalama puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı araştırmalar da ilgili literatürde mevcuttur (Yücetürk, 2018).

Öztosun (2018), ergenlerin sosyal dışlanma puanlarının baba eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaştığını belirterek babası lisansüstü ve üzeri eğitim durumuna sahip ergenlerin sosyal dışlanma puanlarının en yüksek düzeyde, babası niversite eğitim durumuna sahip olan ergenlerin sosyal dışlanma puanlarının ise en düşük düzeyde olduğunu ifade etmiştir. İlgili literatürde ergenlerin sosyal dışlanma puanlarının baba eğitim durumuna göre

farklılık gösterdiği ve göstermediği araştırmalar mevcuttur. Ergenlerin sosyal dışlanma puanlarının baba eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaştığı araştırmaların sonuçları ise farklılık göstermektedir.

Araştırmada yirmi dördüncü olarak ergenlerin sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından önemsenmeme puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmaya katılan ergenlerin önemsenmeme puan ortalamalarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir. Babası okuma yazma bilmeyen ergenlerin, babası sadece okuma yazma bilen ergenlerin, babası ilkokul mezunu olan ergenlerin, babası ortaokul mezunu olan ergenlerin, babası lise mezunu olan ergenlerin ve babası üniversite mezunu olan ergenlerin önemsenmeme puanlarından anlamlı şekilde yüksektir. Ancak araştırmanın sonuçlarının aksine ergenlerin önemsenmeme ortalama puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı araştırmalar da literatürde mevcuttur (Yücutürk, 2018; Gür, 2019; Çiçek, 2019).

Araştırmada yirmi beşinci olarak ergenlerin sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından dışlanma puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin sosyal dışlanma ölçeği alt boyutu dışlanma düzeyleri baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. Benzer sonuçlara sahip olan araştırmalar ilgili literatürde yer almaktadır (Gür, 2019; Yücutürk, 2018; Çiçek, 2019).

5. Ebeveyne Bağlanma, Sosyal Görünüş Kaygısı ve Sosyal Dışlanma Arasındaki İlişkilerin Yorumlanması

5.1 Ergenlerin Ebeveyne Bağlanma Düzeyleri ve Sosyal Görünüş Kaygısı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Yorumlanması

Araştırmada ergenlerin ebeveyne bağlanma ortalama puanları ile sosyal görünüş kaygısı ortalama puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre anneye bağlanma düzeyleri ile sosyal görünüş kaygısı arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı

bir ilişki, babaya bağlanma düzeyleri ile sosyal görünüş kaygısı arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır. Ergenlerin ebeveyne bağlanma ortalama puanları ile sosyal görünüş kaygısı ortalama puanları arasında anlamlı ilişkinin olduğu farklı araştırmalar da literatür de yer almaktadır (Sular Alvr, 2019; Sağlam, 2019; Ekşi, Kardaş ve İnci, 2018). Araştırma sonuçlarına göre ebeveyne bağlanma düzeyleri sosyal görünüş kaygısı düzeylerinin %11'ini yordamaktadır.

Üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilen bir çalışmada sosyal görünüş kaygısı ile ebeveyne bağlanma stilleri arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu ifade edilmiştir (Ekşi vd. 2018). Sosyal görünüş kaygısı, bireylerin olumsuz beden imajına sahip olmalarının bir sonucudur (Doğan, 2010). Beden imajı ile bağlanma stilleri arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ifade etmiştir. Beden imajı ile kaygılı bağlanma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğunu, güvenli bağlanma ile ise negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğunu ifade etmiştir. Yani güvenli bağlanma artıkça olumlu beden imajı puanları artmakta, kaygılı bağlanma puanları arttıkça olumsuz beden imajı puanları artmaktadır (Cash ve diğerleri, 2004),

Özteke Kozan ve Hamarta (2017), ise beliren yetişkinlik beden imgesini bağlanma ve sosyal görünüş kaygısı açısından inceledikleri çalışmalarında güvenli olmayan bağlanmayı beden imgesi baş etme stratejilerinin önemli bir yordayıcısı olarak bulmuşlardır. Beden imgesi baş etmesi stratejileriyle anlamlı şekilde ilişkisi bulunan bir diğer unsur ise sosyal görünüş kaygısıdır. Katılımcıların sosyal görünüş kaygıları arttıkça beden imgesi baş etme stratejilerinden görünüş düzeltme ve kaçınma stratejileri artış göstermiştir. Beden imgesi ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelendiği başka bir araştırmada ise beden imgesi tutumları ile güvenli bağlanma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu ifade edilmiştir (Barnes ve Caltabiano, 2016). Türkiye’de yapılan başka bir araştırmada ise güvenli bağlanma stiline sahip katılımcıların sosyal görünüş kaygısının, korkulu ve kayıtsız bağlanma stiline sahip katılımcılardan anlamlı bir şekilde fazla olduğu bulunmuştur (Temel, 2018).

Ergenlerde sosyal görünüş kaygısı, sosyal kaygı ile yüksek düzeyde anlamlı şekilde ilişkilidir (Doğan, 2011). Bu nedenle sosyal kaygı ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkide araştırmamız için önem arz etmektedir. Bu açıdan ele alındığında sosyal kaygı bozukluğu olan çocukların annelerinin ebeveynlerinden daha az ilgi algıladıkları ve ebeveynlerini daha yüksek oranda ihmalkâr ebeveyn olarak değerlendirdiklerini belirlemiştir (Karayağız, 2019). Eng, Heimberg, Hart, Schneier ve Liebowitz (2001) ise güvenli bağlanan bireylerin kaygılı bağlanan bireylere göre anlamlı şekilde daha fazla sosyal kaygı yaşadıklarını ifade etmiştir. Başka bir araştırmada da öğrencilerin sosyal kaygıları ile anne koruma ve baba koruma alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde ilişkiler, anne ve baba ilgi/kontrol alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde ilişkiler gözlenmiştir. Anne babaya bağlanma alt boyutu baba koruma, otomatik düşünceler ve kendilik algısının sosyal kaygı üzerinde anlamlı yordama gücüne sahip olduğu ortaya çıkmıştır (Küçük, 2019). Benzer olarak ebeveyne bağlanmanın ilgi boyutu ve beden imajı arasında anlamlı ilişki bulunmuş ancak anne ve babanın aşırı koruması ve beden imajı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Bayraktar, 2019).

Sümer ve Güngör (1999) ise ebeveyn tutumları ile bağlanma arasında anlamlı bir ilişki olduğunu, ebeveynlerden algılanan kabul ve ilginin bireylerin özsaygısını artırarak benlik gelişimlerine katkı sağladığını ve ebeveynlerden algılanan sevginin özgüveni artıran, kaygıyı azaltan bir rolü olduğunu ifade etmişlerdir. Belirtilen araştırmalar araştırmamızın sonuçlarını destekler niteliktedir ayrıca ebeveyne bağlanma ile sosyal görünüş kaygısı arasındaki negatif yönlü anlamlı ilişkinin nedenini açıklar niteliktedir.

5.2 Ergenlerin Ebeveyne Bağlanma Düzeyleri ve Sosyal Dışlanma Düzeyleri ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkinin Yorumlanması

Araştırmada ergenlerin ebeveyne bağlanma ortalama puanları ile sosyal dışlanma ve alt boyut ortalama puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre anneye bağlanma düzeyleri ile sosyal dışlanma düzeyleri arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki, anneye bağlanma düzeyleri ile sosyal dışlanma alt boyutlarından dışlanma düzeyleri arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı

bir ilişki, anneye bağlanma düzeyleri ile sosyal dışlanma alt boyutlarından önemsenmeme düzeyleri arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır.

Babaya bağlanma düzeyleri ile sosyal dışlanma düzeyleri arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki, babaya bağlanma düzeyleri ile sosyal dışlanma alt boyutlarından dışlanma düzeyleri arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki, babaya bağlanma düzeyleri ile sosyal dışlanma alt boyutlarından önemsenmeme düzeyleri arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır.

Çiçek (2019), ebeveynlerine güvenli bağlanan bireylerin, ebeveynlerine saplantılı ve kaygılı şekilde bağlanan bireylerden anlamlı şekilde daha az önemsenmeme ve dışlanma deneyimi yaşadıkların ifade etmiştir. Karremans ve diğerleri (2011), sosyal dışlanmanın beynin sosyal sıkıntıları düzenlediği bölgelerinde aktivasyona neden olduğunu ve güvenli bağlanan bireylerin kaygılı bağlanan bireylere göre bu bölgelerindeki aktivasyonun azaldığı ifade edilmiştir. Bunun yanında bağlanma figürünün psikolojik varlığının sosyal dışlanmanın neden olduğu beyin aktivasyonunu zayıflattığını ifade etmiştir. Bu bulgular güvenli bağlanmanın sosyal dışlanmayla mücadelede etkisinin olabileceği söylenebilir. Maxwell ve diğerleri (2013) bağlanma teorisinin, bireylerin sosyal dışlanmaya karşı verdikleri tepkileri anlamlandırmak için kullanılabilecek faydalı bir çerçeve olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Bağlanma teorisi açısından bakıldığında sosyal dışlanmanın, bireyi kabul eden bağlanma figüründen rahatlık aramaya yönlendirdiğini ileri süren araştırmacılar bağlanma teorisi ile ilgili yapılan çoğu deneysel çalışmanın bireylerin bağlanma figürlerinden bekledikleri tepkiyi alamadıklarında olumsuz duygular hissetmesini sosyal dışlanma yaşayan bireyin durumuna benzetmişlerdir. Bu açıdan bakıldığında sosyal dışlanmanın bağlanma kuramı açısından incelendiği sınırlı araştırmalar bu araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

5.3 Ergenlerin Sosyal Görünüş Kaygısı Düzeyleri ve Sosyal Dışlanma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Yorumlanması

Araştırmada ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ortalama puanları ile sosyal dışlanma ve alt boyut ortalama puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup

olmadığını ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre sosyal görünüş kaygısı ile sosyal dışlanma düzeyleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki, sosyal görünüş kaygısı düzeyleri ile sosyal dışlanma alt boyutlarından dışlanma düzeyleri arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki, sosyal görünüş kaygısı düzeyleri ile sosyal dışlanma alt boyutlarından önemsenmeme düzeyleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır. İlgili literatürde ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ve sosyal dışlanma düzeylerini inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Ancak Işık (2019) sosyal kaygı ile sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından önemsenmeme ve dışlanma arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmaya benzer olarak Işık ve Çelik (2020) sosyal kaygı ile sosyal dışlanma alt boyutlarından olan önemsenmeme arasında pozitif yönde orta düzeyde; sosyal kaygı ile sosyal dışlanma alt boyutlarından olan dışlanma arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğunu ifade etmiştir. Sosyal dışlanmanın aidiyet, benlik saygısı, kontrol ve anlamlı varoluş ihtiyaçlarını tehdit etmesi bireyin benlik saygısını düşürmektedir (Williams ve Nida, 2011; Kandemir, 2011). Bunun sonucunda bireyin benlik saygısının düşük olması olumsuz bir beden imgesine sahip olmasıyla ilişkilidir (Oktan ve Şahin, 2010; Pesa, Syre ve Jones, 2000; Clay, Vignoles ve Dittmar, 2005). Bu durumda olumsuz beden imgesine sahip bireylerin sosyal ortamlardan kaçınmalarına neden olabilmektedir (Öngören, 2015). Ergenlerin sosyal dışlanma puanları arttıkça sosyal görünüş kaygısı puanlarının da anlamlı şekilde artıyor olması bu nedenlerle açıklanabilir.

5.2 Sonuçlar

Bu araştırmada ergenlerin ebeveyne bağlanma ile sosyal görünüş kaygısı ve sosyal dışlanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda şu sonuçlara varılmıştır:

1. Sosyo-demografik değişkenler ile ilgili sonuçlar.

- 1.1. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin anneye bağlanma düzeyleri, sosyal görünüş kaygısı düzeyleri, sosyal dışlanma düzeyleri ve alt boyutları cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmazken ergenlerin babaya bağlanma düzeyleri

cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. Erkek ergenlerin babaya bağlanma düzeyleri kadınlardan anlamlı şekilde yüksektir.

- 1.2. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin ebeveyne bağlanma düzeyleri, sosyal dışlanma düzeyleri ve alt boyutu olan dışlanma düzeyleri sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmazken ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ve önemsenmeme düzeyleri sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. 9.sınıf öğrencilerinin sosyal görünüş kaygısı düzeyleri 11.sınıftakilerden anlamlı şekilde yüksektir. 10.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin önemsenmeme puanları, 9. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin önemsenmeme puanlarından ve 11. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin önemsenmeme puanlarından yüksektir.
- 1.3. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin ebeveyne bağlanma düzeyleri ve önemsenmeme düzeyleri aylık gelir değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmazken ergenlerin sosyal görünüş kaygısı, sosyal dışlanma ve dışlanma düzeyleri aylık gelir değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. 0-2000 TL arasında aylık gelire sahip ailede yaşayan ergenlerin sosyal görünüş kaygısı düzeyleri 4001-6000 TL arasında aylık gelire sahip ailede yaşayan ergenlerden anlamlı şekilde yüksektir. 4001-6000 TL arasında aylık gelire sahip ailede yaşayan ergenlerin sosyal dışlanma ve dışlanma düzeyleri, 0-2000 TL aylık gelire sahip ailede yaşayan ergenlerden anlamlı şekilde düşüktür. .
- 1.4. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin babaya bağlanma düzeyleri, sosyal dışlanma düzeyleri ve alt boyutları anne eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmazken ergenlerin anneye bağlanma düzeyleri ve sosyal görünüş kaygısı düzeyleri anne eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Annesi lise mezunu olan ergenlerin anneye bağlanma düzeyleri annesi okuma yazma bilmeyen ergenlerden anlamlı şekilde yüksektir. Annesi ilkokul mezunu olan ergenlerin sosyal görünüş kaygısı düzeyleri annesi lise mezunu olan ergenlerden anlamlı şekilde yüksektir.
- 1.5. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin ebeveyne bağlanma düzeyleri ve sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından dışlanma düzeyleri baba eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmazken göre ergenlerin sosyal görünüş kaygısı düzeyleri, sosyal dışlanma düzeyleri ve sosyal dışlanma ölçeği alt boyutlarından önemsenmeme düzeyleri baba eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Babası okuma yazma bilmeyen ergenlerin sosyal görünüş

kaygısı puanları ve babası ortaokul mezunu olan ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanları, babası lise mezunu olan ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanlarından ve babası üniversite mezunu olan ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanlarından anlamlı şekilde yüksektir. Ayrıca babası sadece okuma yazma bilen ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanları, babası üniversite mezunu olan ergenlerin sosyal görünüş kaygısı puanlarından anlamlı şekilde yüksektir. Babası okuma yazması olmayan ergenlerin sosyal dışlanma puanları, babası, ilköğretim mezunu olan, babası ortaokul mezunu olan ve babası lise mezunu olan ergenlerin sosyal dışlanma puanlarından anlamlı şekilde yüksektir. Ayrıca babası sadece okuma yazma bilen ergenlerin sosyal dışlanma puanları, babası ilköğretim ve üzeri mezunu olan ergenlerin sosyal dışlanma puanlarından anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Babası okuma yazma bilmeyen ergenlerin, babası sadece okuma yazma bilen ergenlerin, babası ilköğretim mezunu olan ergenlerin, babası ortaokul mezunu olan ergenlerin, babası lise mezunu olan ergenlerin ve babası üniversite mezunu olan ergenlerin önemsenmeme puanlarından anlamlı şekilde yüksektir.

2. Ebeveyne bağlanma stilleri, sosyal görünüş kaygısı ve sosyal dışlanma düzeyleri arasındaki ilişkiler ile ilgili sonuçlar.

2.1. Araştırma sonuçlarına göre anneye bağlanma düzeyleri ile sosyal görünüş kaygısı arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki, anneye bağlanma düzeyleri ile sosyal dışlanma düzeyleri arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki, anneye bağlanma düzeyleri ile sosyal dışlanma alt boyutlarından dışlanma düzeyleri arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki, anneye bağlanma düzeyleri ile sosyal dışlanma alt boyutlarından önemsenmeme düzeyleri arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır.

2.2. Araştırma sonuçlarına göre babaya bağlanma düzeyleri ile sosyal görünüş kaygısı arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki, babaya bağlanma düzeyleri ile sosyal dışlanma düzeyleri arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki, babaya bağlanma düzeyleri ile sosyal dışlanma alt boyutlarından dışlanma düzeyleri arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki, babaya bağlanma düzeyleri ile sosyal dışlanma alt

boyutlarından önemsenmeme düzeyleri arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır.

- 2.3. Araştırma sonuçlarına göre sosyal görünüş kaygısı ile sosyal dışlanma düzeyleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki, sosyal görünüş kaygısı düzeyleri ile sosyal dışlanma alt boyutlarından dışlanma düzeyleri arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki, sosyal görünüş kaygısı düzeyleri ile sosyal dışlanma alt boyutlarından önemsenmeme düzeyleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır.
- 2.4. Araştırma sonuçlarına göre sosyal dışlanma düzeyleri ile sosyal dışlanma alt boyutlarından dışlanma düzeyleri arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki sosyal dışlanma düzeyleri ile sosyal dışlanma alt boyutlarından önemsenmeme düzeyleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır.
- 2.5. Araştırma sonuçlarına göre sosyal dışlanma alt boyutlarından dışlanma düzeyleri ile sosyal dışlanma alt boyutlarından önemsenmeme düzeyleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır.
- 2.6. Araştırma sonuçlarına göre. ebeveyne bağlanma düzeyleri, sosyal görünüş kaygısı düzeylerini ve sosyal dışlanma ve alt boyutlarını anlamlı şekilde yordamaktadır.

5.3 Öneriler

1. Bu çalışmada ergenlerin ebeveyne bağlanma ile sosyal görünüş kaygısı ve sosyal dışlanma düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Ergenlerle yapılacak benzer bir çalışmada akrana bağlanma düzeylerinin araştırmaya dâhil edilerek aracılık ilişkilerine bakılması önerilmektedir.
2. Bu çalışmada ebeveyne bağlanma ile sosyal görünüş kaygısı ve sosyal dışlanma arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunması bize ergenlerin erken çocukluk dönemlerinde ebeveynleriyle sağlıklı yakın ilişkiler geliştirmesinin önemli olduğunu göstermektedir. Buradan hareketle ebeveynlere çocuklarıyla sağlıklı yakın ilişkiler kurabilmelerine yönelik eğitim programlarının düzenlenmesi önerilebilir.
3. Bu çalışmada ergenlerin sosyal görünüş kaygısı düzeyleri anne ve baba eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılık göstermektedir. Buradaki farklılığın

kaynağının daha iyi tespit edilmesi için ergenlerin sosyal görünüş kaygısı düzeyleri ile anne ve baba ilişkilerinin çeşitli değişkenler (anne baba tutumu, anne baba ile geçirilen vakit vb.) açısından incelenmesi önerilebilir.

4. Bu çalışmanın temel sınırlılığı örnekleminin ergenlerden oluşmasıdır. Ebeveyne bağlanma stilleri ile sosyal görünüş kaygısı ve sosyal dışlanma düzeyleri arasındaki ilişkilerin ergenler dışında seçilecek yeni örneklem gruplarında yeni çalışmaların yapılması önerilmektedir.

GENELLEŞTİRİLMİŞ TÜRKE ÖZET

Bu araştırmada, ergenlerin ebeveyne bağlanma stilleri, ile sosyal gÖrÖnÖŐ kaygısı ve sosyal dışlanma dÖzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın alıŐma grubunu 2019-2020 eğitim Öğretim dÖneminde Konya ili merkez ilçelerinden seçilen liselerde Öğrenim gÖren ergenler oluşturmaktadır. Katılımcıların kişisel bilgilerini belirlemek amacıyla ‘‘Kişisel Bilgi Formu’’, ebeveyne bağlanma stillerini ortaya koymak için ‘‘Ebeveyne Bağlanma Envanteri Anne ve Baba Kısa Formu’’, sosyal gÖrÖnÖŐ kaygılarını belirlemek amacıyla ‘‘Sosyal GÖrÖnÖŐ Kaygısı ÖLçeği’’, sosyal dışlanma dÖzeylerini belirlemek amacıyla ‘‘Ergenler İçin Ostrasizm (Sosyal Dışlanma) ÖLçeği’’ kullanılmıştır. Verilerin analizinde değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla Pearson Momentler arpım Korelasyon Katsayısı, ilgili değişkenlerin sosyo-demografik bilgiler açısından incelenmesi için Anova Testi, T Testi, Mann Whitney-U Testi, Kruskal Wallis-H Testi ve ilgili değişkenler arasındaki yordayıcı ilişkileri belirlemek amacıyla regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına gÖre ebeveyne bağlanma stilleri ile sosyal gÖrÖnÖŐ kaygısı arasında negatif yÖnde orta dÖzeyde, ebeveyne bağlanma stilleri ile sosyal dışlanma dÖzeyleri arasında negatif yÖnde dÖŐük dÖzeyde, sosyal gÖrÖnÖŐ kaygısı ile sosyal dışlanma dÖzeyleri arasında pozitif yÖnde dÖŐük dÖzeyde anlamlı ilişkiler ortaya çıkmıştır. Anneye bağlanma stillerinin sadece anne eğitim durumu değişkenine gÖre anlamlı Şekilde farklılaştığı, babaya bağlanma stillerinin sadece cinsiyet değişkenine gÖre anlamlı Şekilde farklılaştığı, sosyal gÖrÖnÖŐ kaygısı dÖzeylerinin sınıf dÖzeyi, aylık gelir, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu değişkenlerine gÖre anlamlı Şekilde farklılaştığı bulgulanmıştır. Elde edilen sonuçlar dâhilinde tartışma ve Önerilere yer verilmiştir.

KAYNAKÇA

Akbay, S. E. (2015) *Ana-babaya bağlanma ile romantik yakınlık ve otantik benlik arasındaki ilişkilerde bağlanma stillerinin aracı rolünün incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi) Mersin Üniversitesi, Mersin.

Akın, A., Uysal, R. & Akın, Ü. (2016). Ergenler için ostrasizm (Sosyal dışlanma) ölçeğinin Türkçe'ye uyarlaması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24 (2), 895-904.

Akyıldız, Z. (2017) *Liseli ergenlerde bağlanma düzeyleri ile duygusal zeka arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

Alımcı, D. (2018) *Ortaokul öğrencilerinin akran zorbalığı ve sosyal görünüş kaygıları ile kendine saygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.

Allen, J. P., & Land, D. (1999). *Attachment in adolescence*. In J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (p. 319–335). The Guilford Press.

Altun Dinç, M. (2016) *Lise öğrencilerinin sosyal görünüş kaygıları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

Alvur Sular, E. N. (2019) *Mesleki ve teknik liseler ile anadolu liselerinde öğrenim gören ergenlerin benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı ve anne babalarına bağlanma düzeylerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Gazi Üniversitesi, Ankara.

Ammaniti M, van IJzendoorn MH, Speranza AM, Tambelli R. Internal working models of attachment during late childhood and early adolescence: an exploration of stability and change. *Attachment Human Development*. 2000;2(3):328-346. doi:10.1080/14616730010001587.

Arıcan, B. (2019) *Kuşaklar arası bağlanma stillerinin algılanan evlilik çatışması ve duygusal güvenlik açısından değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Arslan, Y. (2009). *Lise öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek ile sosyal problem çözme arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Asyriati, R. (2019) Parent attachment and adolescent's problematic internet use: a literature review. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research (5th Asean Conference on Psychology, Counselling, and Humanities)*, 395, 124-128.

Atik, L. E. (2013) *Liseli ergenlerde bağlanma stilleri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkide öz-yansıtma ve içgörünün rolü*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) İstanbul Bilim Üniversitesi, İstanbul.

Balkaya, A., & Ceyhan, E. (2007). Lise öğrencilerinin kimlik duygusu kazanım düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 433-446.

Balışık Kaya, N. (2019) *Liseli ergenlerin ebeveyne bağlanma stilleri, empati düzeyleri ve saldırgan davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Barnes, M. A., & Caltabiano, M. L. (2016). The interrelationship between orthorexia nervosa, perfectionism, body image and attachment style. *Eating and Weight Disorders - Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity*, 22(1), 177–184. doi:10.1007/s40519-016-0280-x.

Baumeister, R. F., & Tice, D. M. (1990). *Point-Counterpoints: Anxiety and Social Exclusion*. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 9(2), 165–195. doi:10.1521/jscp.1990.9.2.165

Bayhan, P. & Işıtan, S. (2010) Ergenlik döneminde ilişkiler: akran ve romantik ilişkilere genel bakış, *Aile ve Toplum*, 11(5), 33-44.

Bayraktar, E. (2019) *Ebeveyn bağı ve beden imajı arasındaki ilişkide kırılğan narsisizmin aracı rolünün incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.

Bayraktar, F., Sayıl, M., & Kumru, A. (2009). Liseli ergenler ve üniversiteli gençlerde benlik saygısı: ebeveyn ve akrana bağlanma, empati ve psikolojik uyum değişkenlerinin rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 48.

Bornstein, M. H. (2002). “Parenting infants,” in *Handbook of Parenting*, Vol. 1, *Children and Parenting*, ed. M. H. Bornstein (Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates), 3–43.

Bowlby, J. (2014). *Güvenli Bir Dayanak (Çev.Sarp Güneri)* Piskoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları, İstanbul.

Bowlby, J. (2018). *Bağlanma (Çev. Tuğrul Veli Soylu)*. Pinhan Yayıncılık, İstanbul.

Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology* (1992), 28, 759-775.

Buist, K. L., Dekovic, M., Meeus, W. & van Aken, M. A. G. (2002) Development patterns in adolescent attachment to mother, father and sibling. *Journal of Youth and Adolescence*, 31(3), 167-176.

Büyükcebeci, A. (2017). *Ergenlerde sosyal dışlanma, yalnızlık ve okul öznel iyi oluş arasındaki ilişki: empatik eğilimin aracı rolü* (Yayımlanmamış doktora tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum*. (19. Baskı). Ankara: Pegem Akademi

Cash, T. F. (1989). *Body-Image Affect: Gestalt versus Summing the Parts. Perceptual and Motor Skills*, 69(1), 17–18. doi:10.2466/pms.1989.69.1.17

Cash, T. F., & Fleming, E. C. (2002). *The impact of body image experiences: Development of the body image quality of life inventory. International Journal of Eating Disorders*, 31(4), 455–460. doi:10.1002/eat.10033

Cash, T. F., Theriault, J., & Annis, N. M. (2004). Body image in an interpersonal context: adult attachment, fear of intimacy and social anxiety. *Journal of social and clinical psychology*, 23(1), 89-103.

Cassidy, J. (1988). Child-Mother attachment and the self in six-year-olds. *Child Development*, 59(1), 121-134. doi:10.2307/1130394.

Clay, D., Vignoles, V. L., & Dittmar, H. (2005). Body image and self- esteem among adolescent girls: Testing the influence of sociocultural factors. *Journal of research on adolescence*, 15(4), 451-477.

Çelik, E. & Şenay Güzel, H. (2018) Ergenlerde sosyal görünüş kaygısı ile mükemmeliyetçilik arasındaki ilişki: benlik saygısının aracı rolü. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16 (2), 235-256

Çelik, E., Turan, M. E., ve Arıcı, N. (2014). The role of social appearance anxiety in meta-cognitive awareness of adolescents. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 7(1), 138-147.

Çetinkaya, B., Gülaçtı, F. & Çiftçi, Z. (2019) Lise öğrencilerinin sosyal görünüş kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 904-922.

Çiçek, N. (2019) *Ön ergenlik döneminde psikolojik dışlanma, bağlanma ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Ufuk Üniversitesi, Ankara.

Dakanalis, A., Carra, G., Calogero, R., Zanetti, M. A., Volpato, C., Riva, G., Clerici, M. & Cipresso, P. (2016). The Social appearance anxiety scale in italian adolescent populations: construct validation and group discrimination in community and clinical eating disorders samples. *Child Psychiatry & Human Development*, 47(1), 133-150.

DeFranc, W. & Mahalik, J. R. (2002). Masculine gender role conflict and stress in relation to parental attachment and separation. *Psychology of Men & Masculinity*, 3(1), 51-60.

Demiröz, Z. (2017). *Kadın üniversite öğrencilerinde cinsel nesneleştirilmenin sosyal görünüş kaygısı ve risk alma davranışları ile ilişkisinde bağlanma stillerinin aracı rolünün incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Mersin.

Dereli Yılmaz, S. (2013) Prenatal anne-bebek bağlanması. *Hemşirelikte Eğitim Ve Araştırma Dergisi* 2013;10 (3), 28-33.

Dılmaç, B., Hamarta, E. & Arslan, C. (2009). Üniversite öğrencilerinin sürekli kaygı ve denetim odaklarının bağlanma stilleri açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 127-159.

Doğan, T. (2009) *Bilişsel ve kendini değerlendirme süreçlerinin sosyal anksiyete açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi) Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Doğan, T. (2010). Sosyal görünüş kaygısı ölçeği'nin (sgkö) türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 151-159.

Doğan, T. (2011). Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği'nin Psikometrik Özelliklerinin Ergenlerden Oluşan Bir Örnekte İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 10(1), 12-19.

Doğru, B. (2018) *Ergenlerde sosyal görünüş kaygısının benlik saygısı ve otomatik düşünceler üzerine etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

Doğruyol, S. (2018) *Algılanan anne-baba tutumu ve ebeveyne bağlanma ile akran ilişkileri arasındaki ilişkide benlik saygısının aracılık rolü*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Mersin Üniversitesi, Mersin.

Duyan, V., Duyan, G. Ç., Çifti, E. G., Sevin, Ç., Erbay, E., & İkizoğlu, M. (2010). Lisede okuyan öğrencilerin yalnızlık durumlarına etki eden değişkenlerin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 33(150), 28-41.

Ebem, V. (2019) *Lise öğrencilerinin sosyal görünüş kaygı düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi (Bitlis ve Yozgat ili örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Ağrı.

Ekşi, H., Arıcan, T. & Yaman, G. (2016). Meslek lisesi öğrencilerinin riskli davranışlarının yordayıcısı olarak sosyal görünüş kaygısı ve mükemmeliyetçilik, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 527-545.

Ekşi, H., Kardeş, S. & İnci, O. (2018). Üniversite öğrencilerinin anne baba bağlanma düzeyleri ve sosyal görünüş kaygılarının sahte benlik algılarının yordayıcılığı. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(18), 155-163.

Emmanuelle, V. (2009). Inter-relationships among attachment to mother and father, self-esteem, and career indecision. *Journal of Vocational Behavior*, 75, 91-99. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jvb.2009.04.007>.

Eng, W., Heimberg, R. G., Hart, T. A., Schneier, F. R., & Liebowitz, M. R. (2001). Attachment in individuals with social anxiety disorder: The relationship among adult attachment styles, social anxiety, and depression. *Emotion*, 1(4), 365-380. <https://doi.org/10.1037/1528-3542.1.4.365>

Feingold, A., & Mazzella, R. (1998). Gender differences in body image are increasing. *Psychological Science*, 9(3), 190–195.

Fraley, R. C., & Spieker, S. J. (2003). Are infant attachment patterns continuously or categorically distributed? A taxometric analysis of strange situation behavior. *Developmental Psychology*, 39(3), 387–404. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.39.3.387>

Freeman, H. & Brown, B., B. (2001). Primary attachment to parents and peers during adolescence: Differences by attachment style. *Journal of Youth and Adolescence*, 30 (6), 653-674.

Gilman, R., Carter-Sowell A., DeWall, N., Adams, R., & Carboni I. (2013). Validation of the ostracism experiences scale for adolescents. *Psychological Assessment*, 25(2), 319-330

Giray Sözen, F. S. (2016) *Suçta sürüklenmiş ergenlerin çocukluk çağı ruhsal travmaları ve anne-babaya bağlanma düzeylerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi) İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Gül, E. (2016) *Ergenlerde sosyal görünüş kaygısı ve sosyal karşılaştırmanın fonksiyonel olmayan tutum ve bilişsel çarpıtmalarla ilişkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

Gümüštepe, H. (2019) *Çocukların bağlanma kaygısı ile bağlanma kaçınmasının okula bağlanma ve akran ilişkilerine etkisinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Okan Üniversitesi, İstanbul.

Günaydın, G., Selçuk, E., Sümer, N., & Uysal, A. (2005). Ebeveyn ve arkadaşlara bağlanma envanteri kısa formu'nun psikometrik açıdan değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16), 13-23.

Gür, E. (2019) *Boşanmış ve evli ebeveynlere sahip ergenlerin siber zorbalık sosyal dışlanma ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.

Gürler, A. & Demirli, C. (2017) Ergenlerde sosyal dışlanma ve benlik saygısı arasındaki ilişki, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(11), 941-951.

Hamarta, E. (2004). *Üniversite öğrencilerinin yakın ilişkilerindeki bazı değişkenlerin (benlik saygısı, depresyon ve saplantılı düşünme) bağlanma stilleri açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi. Konya.

Hagger, M. S., Stevenson, A., Chatzisarantis, N. L., Gaspar, P. M. P., Ferreira, J. P. L., & Ravé, J. M. G. (2010). Physical self- concept and social physique anxiety: Invariance across culture, gender and age. *Stress and Health*, 26(4), 304-329.

Hart, E. A., Leary, M. R., & Rejeski, W. J. (1989). The measurement of social physique anxiety. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 11, 94-104.

Hart, T. A., Flora, D. B., Palyo, S. A., Fresco, D. M., Holle, C., & Heimberg, R. G. (2008). Development and examination of the social appearance anxiety scale. *Assessment, 15*(1), 48-59.

Havaçeliği, D. (2013) *Partner ilişkilerindeki ilişki bağımlılığının ebeveyn bağlanma stilleri ve madde kullanımı ile ilişkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.

Hazan, C. & Shaver, P., R. (1994) Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry, 5* (1): 1-22

Işık, Y. (2019) *Ergenlerde psikolojik sağlamlığın sosyal dışlanma, sosyal kaygı, cinsiyet ve sınıf düzeyi açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Işık, Y. & Çelik, E. (2020) Ergenlerde psikolojik sağlamlığın sosyal dışlanma, sosyal kaygı, cinsiyet ve sınıf düzeyi açısından incelenmesi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 16*(28), 125-160.

İslamoğlu, A. N. (2018) *Ergenlik döneminde bağlanma kavramının anne ve çocuk arasındaki ilişkiye etkilerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.

Kandemir, K. B. (2011). *Psikolojik dışlanma, sosyal dışlanma ve sosyal reddedilmenin tehdit edilen ihtiyaçlar ve dışlanma tepkileri üzerindeki etkileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Karakaş, N. M., & Dağlı, F. Ş. (2019). Bebeklerde bağlanmanın önemi ve etkileyen etmenler. *Türk Pediatri Arşivi, 54*(2), 76-81.

Karakuş, Ö. (2012) Ergenlerde bağlanma stilleri ve yalnızlık arasındaki ilişki, *Toplum ve Sosyal Hizmet, 2*(23), 33-46.

Karasar, N. (2017) *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Yetenekler*. Nobel, Ankara.

Karayağız, L. Z. (2019) *Anksiyete bozukluğu olan çocukların annelerinde ebeveyn bağlanma örüntülerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Çağ Üniversitesi, Mersin.

Karremans, J. C., Heslenfeld, D. J., van Dillen, L. F., & Van Lange, P. A. (2011). Secure attachment partners attenuate neural responses to social exclusion: an fMRI investigation. *International Journal of Psychophysiology, 81*(1), 44-50.

Kavaklı, M. (2019) Psikolojik dışlanma ve sosyal dışlanma arasındaki farklılık: benlik değeri, yalnızlık ve genel aidiyet duygusu üzerindeki etkileri, *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, 11*(20), 45-55.

Kaya, A. G. (2012) *Sosyal dışlanmaya verilen tepkilerin sosyal karşılaştırma süreçleri açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi).Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Keler, H. (2008). *Liseli ergenlerin transaksyonel analiz ego durumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Kılıç, M. (2015). *Üniversite öğrencilerinin sosyal görünüş kaygıları ile benlik saygıları ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Selçuk üniversitesi, Konya.

Kınay, B. (2019) *Ergenlerde oyun bağımlılığı ile sosyal kaygı, saldırganlık ve sosyal dışlanma arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Kring, A.M., Johnson, S.L., Davidson, G. & Neale, J. (2017) *Anormal Psikoloji* (Çev. Ed. Muzaffer Şahin), Nobel, Ankara.

Kulaksızoğlu, A. (2018) *Ergenlik Psikolojisi (21.baskı)*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Kutlu, B. (2009). *Beden imajının gelişimi ve sağlıklı beden ağırlığının korunmasında yemeye ilgili tutumlar, temel inançlar ve ebeveyne bağlanmanın rolü*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.

Küçük, V. (2019) *Üniversite öğrencilerinde sosyal kaygının yordayıcısı olarak ailesel, bilişsel ve kişisel faktörler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Leaper, C. (2002). "Parenting girls and boys," in *Handbook of Parenting*, Vol. 2, *Parenting children of varying status*, ed. M. H. Bornstein (Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates), 189-225.

Leary, M. R. & Kowalski, R.M. (1995). The self-presentation model of social phobia. R. G. Heimberg, M. R. Liebowitz, D. A. Hope & F. R. Schneier (Ed.), *Social phobia: Diagnosis, assessment and treatment* (s.94-112). New York: Guilford Press.

Leary, M. R., Tambor, E. S., Terdal, S. K. ve Downs, D. L. (1995). Self-esteem as an interpersonal monitor: The sociometer hypothesis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(3), 518. doi:10.1037/0022-3514.68.3.518.

Lee, J. R. (2008). Adolescents' attachments to parents, teachers, and friends, and delinquencies. *Korean Journal of Human Ecology*, 17 (4), 563-574.

Leets, L. & Sunwolf (2005). Adolescent rules for social exclusion: when is it fair to exclude someone else?. *Journal of Moral Education*, 34:3, 343-362, DOI: 10.1080/03057240500211618.

Levinson, C. A. & Rodebaugh, T. L. (2011) Validation of the social appearance anxiety scale: factor, convergent and divergent validity, *Assesment*, 20(10), 1-7.

MacDonald, G. ve Leary, M. R. (2005). Why does social exclusion hurt? The relationship between social and physical pain. *Psychological Bulletin*, 131(2), 202. doi:10.1037/0033-2909.131.2.202.

Main, M., & Goldwyn, R. (1984). Predicting rejection of her infant from mother's representation of her own experience: Implications for the abused-abusing intergenerational cycle. *Child Abuse and Neglect*, 8(2), 203-217.

Main, M., Kaplan, N.ve Cassidy, J. (1985). Security in infancy, childhood, and adulthood: A move to the level of representation. *Monographs of the society for research in child development*, 50(1/2), 66-104.

Markiewicz, D., Doyle, A. B. & Brendgen, M. (2001). The quality of adolescents' friendships: associations with mothers' interpersonal relationships, attachments to parents and friends, and prosocial behaviors. *Journal of Adolescence*, 24, 429-445.

Mastro, S., Zimmer-Gembeck, M. J., Webb, H. J., Farrell, L., & Waters, A. (2016). Young adolescents' appearance anxiety and body dysmorphic symptoms: Social problems, self-perceptions and comorbidities. *Journal of Obsessive-Compulsive and Related Disorders*, 8, 50-55.

Meral, B. S. (2018) *Üniversite öğrencilerinde sosyal görünüş kaygısı ile algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

Mutlu Demir, D. (2018) *Lise öğrencilerinin anne baba ilişkileri ve bağlanma durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Gazi Üniversitesi, Ankara.

Nada-Raja, S., Mcgee, R. & Stanton, R. W. (1992). Perceived attachment to parents and peers and psychological well-being in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 21(4), 471-485.

Oğurlu, U. (2015). Ostracism among gifted adolescents: a preliminary study in Turkey. *Educational Process: International Journal*, 4 (1-2), 18-30.

Onur, N. (2006) *Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Oktan, V. & Şahin, M. Kız ergenlerde beden imajı ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 543-556.

Ökten, Ü. G. (2019) *Lise öğrencilerinde sosyal görünüş kaygısı ve utangaçlık arasındaki ilişkide benlik saygısının aracılık rolü: Şırnak il örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

Öngören, B. (2015) Sosyolojik açıdan sağlıklı beden imgesi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, (34), 24-45.

Özcan, H., Subaşı, B., Budak, B., Çelik, M., Gürel, Ş. C., & Yıldız, M. (2013). Ergenlik ve genç yetişkinlik dönemindeki kadınlarda benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı, depresyon ve anksiyete ilişkisi. *Journal of Mood Disorders*, 3(3), 107-113.

- Özdemir, M. (2016) *Ergenlik döneminde bağlanma, özerklik ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Özkan, Y. (2017) *Ergenlerde sosyal görünüş kaygısı ile duygusal yeme arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Özpınar, Ş., Özpınar, Ö. & Çondur, F. (2013) Türkiye’de üç büyük kentte cinsiyete göre sosyal dışlanma. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 5(2), 31-44.
- Özteke Kozan, H. İ. & Hamarta, E. (2017) Beliren yetişkinlikte beden imgesi: bağlanma ve sosyal görünüş kaygısının rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(48), 63-81.
- Öztosun, A. (2018) *Ergenlerde algılanan sosyal destek ve sosyal dışlanma deneyimlerinin internet bağımlılığını yordayıcılığı*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Özyazıcı, K. (2018) *Ortaöğretim öğrencilerinde sosyal dışlanmanın, arkadaşlık kalitesi ve sahte kimlik açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Papini, D. R., & Roggman, L. A. (1992). Adolescent perceived attachment to parents in relation to competence, depression, and anxiety: A longitudinal study. *The Journal of Early Adolescence*, 12(4), 420-440.
- Parlaz, E. A., Tekgül, N., Karademirci, E. & Öngel, K. (2012). Ergenlik dönemi: fiziksel büyüme, psikolojik ve sosyal gelişim süreci. *Turkish Family Physician*, 3(2), 10-16.
- Pehlivan, S. (2017). *Lise öğrencilerinin sosyal uyum becerileri ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Pekin, Z. (2017). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri, öznel iyi oluş ve kontrol odağı düzeylerinin sosyal görünüş kaygı düzeyleri üzerindeki yordayıcı rollerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Pesa J. A., Syre T. R. & Jones, E. (2000) Psychosocial differences associated with body weight among female adolescents: the importance of body image. *Journal of Adolescent Health* 26, 330-337.
- Pharo, H. (2011). *The behavioral and psychological effects of ostracism in adolescence and emerging- adulthood* (Doctoral dissertation). Universty of Otago - Dunedine, New Zealand.
- Pinar, H. (2020) *Akran zorbalığına maruz kalan ergenlerin algıladıkları sosyal deste ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Robson, K. S., & Moss, H. A. (1970). *Patterns and determinants of maternal attachment. The Journal of Pediatrics, 77(6), 976–985.* doi:10.1016/s0022-3476(70)80080-4.

Sağlam, N. (2019) *Ergenlerde sosyal görünüş kaygısı, ebeveyn ve akrana bağlanmanın depresyonu yordamadaki katkısı.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Mersin Üniversitesi, Mersin.

Santrock, J. W. (2015) *Yaşam boyu gelişim (Çev. Ed. Prof. Dr. Galip Yüksel 13.baskı)*, Nobel, Ankara.

Santrock, J. W. (2017) *Ergenlik (Çev. Ed. Diğdem Müge Siyez 14. baskı)*, Nobel, Ankara.

Sarıçam, H. (2018) Önleyici psikolojik danışma açısından risk faktörleri. Savi Çakar, F. (Ed.). *Önleyici Psikolojik Danışma Kuram ve Uygulamaları içinde (119-135)*. Pegem Akademi, Ankara.

Savi Çakar, F. (2018). *Önleyici Psikolojik Danışma Kuram ve Uygulamaları*. Pegem Akademi, Ankara.

Schmitt, D. P., Alcalay, L., Allensworth, M., Allik, J., Ault, L., Austers, I., Bennett, K. L., Bianchi, G., Boholst, F., Cunen, M. A. B., Braeckman, J., Brainerd, E. G., Jr., Caral, L. G. A., Caron, G., Casullo, M. M., Cunningham, M., Daibo, I., De Backer, C., De Souza, E., . . . ZupanËiË, A. (2004). Patterns and Universals of Adult Romantic Attachment Across 62 Cultural Regions: Are Models of Self and of Other Pancultural Constructs? *Journal of Cross-Cultural Psychology, 35(4), 367–402.* <https://doi.org/10.1177/0022022104266105>

Seki, T. (2014) *Ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ve öznel iyi oluşlarının sahip oldukları değerler açısından incelenmesi.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.

Senna, Y. E. (2019) *Ortaöğretim öğrencilerinin fiziksel aktiviteye yönelimlerinin, sosyal görünüş kaygısı ve öz-yeterlikleriyle ilişkisinin incelenmesi.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Aksaray Üniversitesi, Aksaray.

Shaver, P. R. & Mikulincer, M. (2002) Attachment-related psychodynamics, *Attachment & Human Development, 4 (2), 133-161.*

Shaver, P. R., Mikulincer, M., Gross, J. T., Stern, J. A., & Cassidy, J. A. (2016). A lifespan perspective on attachment and care for others: Empathy, altruism, and prosocial behavior. Cassidy, J.; Shaver, PR (ed.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications (3rd ed.)*, 878-916.

Siyez, D. M. (2013) *Ergenlerde problem davranışlar*. Pegem Akademi, Ankara.

Sosyal, A. Ş., Bodur, Ş., İşeri, E. & Şenol, S. (2005) Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri, 8, 88-89.*

Stout, J. G.(2009). *When he doesn't mean you: Gender-exclusive language as a form of subtle ostracism* (Unpublished masters thesis). University of Massachusetts, Amherst, Massachusetts.

Sümer, N. & Güngör, D. (1999) Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örnekleme üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma, *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 71-106.

Sümer, N. & Güngör, D. (1999). Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi. *Türk psikoloji dergisi*, 14(44), 35-58.

Şahin, D. (2018) *Orta öğretim kurumlarına devam eden 14-18 yaş arası ergenlerin anne baba tutumları ve öz anlayışlarının sosyal görünüş kaygılarına etkisi.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Gazi Üniversitesi, Ankara.

Şahin, D. (2019) *Üniversite öğrencilerinin ebeveynlerine bağlanma örüntüleri ile çocukluk çağı olumsuz deneyim yaşama durumları arasındaki ilişki.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Karaman.

Şahin, E. (2012) *Bazı değişkenlere göre ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin benlik saygıları ve sosyal görünüş kaygıları.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

Şimşir, Z., Seki, T. & Dilmaç, B. (2019). Sosyal görünüş kaygısında cinsiyet farklılıkları: bir meta analiz çalışması. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10 (17), 615-637.

Şirin, E. (2015) *Ergenlerin vücut kitle indeksi ile sosyal görünüş kaygı düzeyi ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Haliç Üniversitesi, İstanbul.

Temel, M. E. (2018). *Sosyal medya kullanımının sosyal görünüş kaygısı ile ilişkisinde bağlanma stillerinin rolü: Üsküdar Üniversitesi örneği.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

Topal, M. (2019) *Ön ergenlerde sosyal görünüş kaygısı, benlik saygısı ve otomatik düşüncelerin sosyal kaygıyı yordamadaki rolü.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.

Topçu, N. (2019) *Yatılı bölge ortaokullarında öğrenim gören ergenlerin ebeveyne, akrana ve okula bağlanma düzeylerinin incelenmesi.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

Torres-Gomez, B., Alonso-Arbiol, I. & Gallarin, M. (2018). Attachment to parents and aggressiveness in adopted adolescents: A multi-sample comparison study. *Journal of Research on Adolescence*, 30(S1), 46-54.

Tuğral, R. (2020) *Ergenlerde yalnızlık, psikolojik sağlamlık, algılanan sosyal destek ve sosyal görünüş kaygısı.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul.

Türktan, Ş. (2004) *İstanbul ili 6. sınıf öğrencilerinin aileye bağlanma düzeyleri ile algılanan özgüvenleri ve okul başarıları arasındaki ilişkiler.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Tüzün, O. & Sayar, K. (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. *Düşünen Adam*, 19(1):24-39.
- Uluman, Ö. (2011) *Lise öğrencilerinde bağlanma biçimleri ve kuraldışı davranışlar*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Usta, F. (2017) *Kabul ve kararlılık terapisi yönelimli psiko-eğitim programının ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ve kabul ve eyleme geçme düzeylerine etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi) Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Uzun, H. (2017) *Ergenlerde sosyal görünüş kaygısının umutsuzluk düzeyi ve kilo özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Van IJzendoorn, M. H., & Bakermans-Kranenburg, M. J. (2010). Invariance of adult attachment across gender, age, culture, and socioeconomic status? *Journal of Social and Personal Relationships*, 27(2), 200–208. doi:10.1177/0265407509360908
- Will, G. J., van Lier, P. A., Crone, E. A., & Güroğlu, B. (2016). Chronic childhood peer rejection is associated with heightened neural responses to social exclusion during adolescence. *Journal of abnormal child psychology*, 44(1), 43-55.
- Williams, K. D. (2007). Ostracism. *Annual Review of Psychology*, 58, 425-452. doi:10.1146/annurev.psych.58.110405.085641.
- Williams, K. D., & Nida, S. A. (2011). Ostracism: Consequences and coping. *Current Directions in Psychological Science*, 20, 71–75.
- Williams, K. D., Bernieri, f. J., Faulkner, S. L., Gada-Jain, N. & Grahe, J. E. (2000) The scarlet letter study: five days of social ostracism, *Journal of Personal and Interpersonal Loss*, 5, 19-63.
- Witvliet, M., Brendgen, M., Van Lier, P. A. C., Koot, H. M., & Vitaro, F. (2010). Early adolescent depressive symptoms: Prediction from clique isolation, loneliness, and perceived social acceptance. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 38, 1045–1056. doi:10.1007/s10802-010-9426-x.
- Wölfer, R., & Scheithauer, H. (2013). Ostracism in childhood and adolescence: Emotional, cognitive, and behavioral effects of social exclusion. *Social Influence*, 8(4), 217-236.
- Yavuz Güler, Ç. & Çakmak, I. (2019) Arkadaş İlişkilileri. Deniz, M. E. ve Eryılmaz, A (Ed.) *Sosyal Beceri Eğitimi içinde (123-157)*. Pegem Akademi, Ankara.
- Yıldız Bıçakçı, M. (2015). *Bebeklik ve İlk Çocukluk Döneminde (0-36 Ay) Gelişim, Duyuların Gelişimi ve Desteklenmesi*, Eğiten Kitap, Ankara.
- Yıldız, M. A. (2014) *Ergenlerde anne-babaya bağlanma ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide duygu düzenleme ve baş etme yöntemlerinin çoklu aracılık rolü*. (Yayımlanmamış doktora tezi) Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Yılmaz Anatca, V. (2010). *Sosyal dışlanmanın saldırgan davranışlar üzerindeki etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Yorulmaz, M. & Kurutçu, Ş. (2019). vücut algısı ve sosyal görünüş kaygısı ilişkisinin incelenmesi . *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* , 6 (2), 195-208.

Yücutürk, O. K. (2018) *Lise öğrencilerinde sosyal dışlanmanın akran ilişkileri ve mükemmeliyetçilik ile ilişkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

EKLER

Araştırmada kullanılacak olan kişisel bilgi formu ve ölçekler bulunmaktadır.

Ek 1: Kişisel Bilgi Formu

1. Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()	2. Yaşınız:
3. Sınıfınız: 1.() 2. () 3. () 4. ()	4. Öğrenim gördüğünüz lise türü: Anadolu Lisesi () Fen Lisesi () İmam Hatip Anadolu Lisesi () Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ()
5. Kaç kardeşsiniz? 1 () 2 () 3 () 4 () 5 ve üzeri ()	6. Kaçınıcı çocuksunuz? İlk () 2. () 3. () 4. () Sonuncu ()
7. Ailenizin aylık geliri ne kadardır? 0-2000 TL () 2001-4000 TL () 4001-6000 TL () 6001 TL ve üzeri ()	8. Annenizin eğitim durumu: Okuma Yazması Yok () Okuma Yazması Var () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite ()
9. Babanızın eğitim durumu: Okuma Yazması Yok () Okuma Yazması Var () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite ()	

Ek 2: Ebeveyne Bağlanma Envanteri-Kısa Formu (Anne Formu)

(Örnek Maddeler)

İFADELER		Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Oldukça	Çok Sık	Her Zaman
1	Annem duygularıma saygı gösterir.	()	()	()	()	()	()
5	Evde kolayca keyfim kaçar.	()	()	()	()	()	()
8	Bir sorunum olduğunda ya da başım sıkıştığında bunu anneme anlatırım.	()	()	()	()	()	()
10	Annemden pek ilgi görmüyorum.	()	()	()	()	()	()
12	Annem bir şeyin beni rahatsız ettiğini hissederse, bana nedenini sorar.	()	()	()	()	()	()

Ek 3: Ebeveyne Bağlanma Envanteri-Kısa Formu (Baba Formu)

(Örnek Maddeler)

İFADELER		Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Oldukça	Çok Sık	Her Zaman
2	Babam başka biri olsun isterdim.	()	()	()	()	()	()
4	Sorunlarım hakkında babamla konuştuğumda kendimden utanırım ya da kendimi kötü hissederim.	()	()	()	()	()	()
7	Kim olduğumu daha iyi anlamamda babam bana yol gösterir	()	()	()	()	()	()
9	Babama kızgınlık duyuyorum.	()	()	()	()	()	()
11	Kızgın olduğumda babam anlayışlı olmaya çalışır.	()	()	()	()	()	()

Ek 4: Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği
(Örnek Maddeler)

	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Biraz Uygun	Uygun	Tamamen Uygun
1. Dış görünüşüm ile ilgili kendimi rahat hissedirim.					
5. Yanlarında olmadıgımda insanların, görünüşümle ilgili kusurlarımı konuşacaklarından endişelenirim.					
9. Karşıma çıkan fırsatları görünüşümden dolayı kaybetmekten kaygılanırım.					
13. İnsanların görünüşümü olumsuz olarak değerlendirecekleri konusunda endişelenirim.					
16. İnsanların görünüşümün iyi olmadığını düşünmelerinden endişeleniyorum.					

Ek 5: Ergenler İçin Ostrasizm (Sosyal Dışlanma) Ölçeği
(Örnek Maddeler)

	Genellikle diğer insanlar;	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Çoğunlukla	Her zaman
2	Benim varlığımı yok sayarlar.	1	2	3	4	5
5	Beni önemsemezler.	1	2	3	4	5
7	Beni partilerine, organizasyonlarına ve toplantılarına davet ederler.	1	2	3	4	5
9	Benim onlarla ilgilenmem için çaba harcarlar.	1	2	3	4	5
11	Hafta sonu etkinliklerine ve eğlencelerine beni davet ederler.	1	2	3	4	5

Ek 6: Araştırma ve Ölçek İzinleri



T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 83688308-605.99-E.5058109
Konu : Araştırma İzni (Emirhan AKTAŞ)

09.03.2020

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı Genelgesi.
b) 24/02/2020 tarihli ve 48178250-300-E.4068 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Emirhan AKTAŞ'ın "Ergenlerin Ebeveyne Bağlanma Stilleri ile Sosyal Görünüş Kaygısı ve Sosyal Dışlanma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu araştırmasını uygulama talebi incelenmiştir.

Araştırmanın; Karatay ve Meram ilçelerinde bulunan ekli listede adı yazılı ortaöğretim kurumlarında eğitim gören öğrencilere eğitim öğretimi aksatmamak ve ilgi (a) Genelgede belirtilen açıklamalara uyulması kaydıyla uygulanmasında sakınca görülmemektedir. Müdürlüğümüze bağlı eğitim kurumlarındaki çalışmaların 2019-2020 eğitim öğretim yılı içerisinde tamamlanması zorunludur. Araştırma kapsamında yürütülecek çalışmaların 2019-2020 eğitim öğretim yılında tamamlanmaması durumunda Müdürlüğümüzden tekrar izin alınması gerekmektedir.

Araştırmada Müdürlüğümüz tarafından onaylanarak gönderilen veri toplama araçlarının kullanılması, elde edilecek kişisel verilerin gizliliği hususuna dikkat edilmesi ve araştırma sonucunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde CD ortamında bir nüsha olarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve adı geçene tebliğini arz ederim.

Seyit Ali BÜYÜK
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:

- 1-Genelge (3 Sayfa)
- 2-Kişisel Bilgi Formu (1 Sayfa)
- 3-Ergenler İçin Ostrasizm (Sosyal Dışlanma) Ölçeği (1 Sayfa)
- 4-Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği (1 Sayfa)
- 5-Ebeveyne Bağlanma Envanteri Kısa Formu (Baba Formu) (1 Sayfa)
- 6-Ebeveyne Bağlanma Envanteri Kısa Formu (Anne Formu) (1 Sayfa)
- 7-Okul Listesi (1 Sayfa)

Akteşme Mah.Garaj Cad. No: 4 Karatay/KONYA
Elektronik Ağ: <http://konya.meb.gov.tr>
e-posta: istatistik42@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için : Abdurrahman KAYNAK - Şef
Ali Naci İŞİK - VHKİ
Tel: (0 332) 353 30 50 - Faks : (0 332) 351 39 40

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrak.konya.meb.gov.tr> adresinden b514-26be-3543-a8c2-88ac kodu ile teyit edilebilir.

Ynt: Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği İzni Hakkında



Tayfun Doğan <dogantayfun@msn.com>

24.01.2020 17:16

Kime: Emirhan AKTAŞ

Merhaba Emirhan,

Ölçeği web sitemden indirerek kullanabilirsiniz.

Kolay gelsin.

Doç. Dr. Tayfun Doğan
Üsküdar Üniversitesi
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Psikoloji Bölümü

Twitter: @drtayfundogan
Web: www.tayfundogan.net

Re: Ergenler İçin Ostracizm (Sosyal Dışlanma) Ölçeği İzni Hakkında.



Ahmet Akın <aakin@sakarya.edu.tr>

24.01.2020 21:53

Kime: Emirhan AKTAŞ



126. Ergenler için Sosyal...
228,37 KB

Prof. Dr. Ahmet Akın
İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Fakültesi
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı

24 Oca 2020 Cum 16:46 tarihinde Emirhan AKTAŞ <emirhan_aktas@hotmail.com> şunu yazdı:

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Emirhan AKTAŞ
Doğum Yeri ve Tarihi : Bayburt 31/05/1996
Medeni Durumu : Bekar
e-posta : emirhan_aktas@hotmail.com

Eğitim Bilgileri

İlkokul : Bayburt Aydıntepe Şehit Oktay Altuntaş İlköğretim Okulu
Ortaokul : Bayburt Aydıntepe Şehit Oktay Altuntaş İlköğretim Okulu
Lise : Bayburt Anadolu Lisesi
Lisans : Necmettin Erbakan Üniversitesi- Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

İş Deneyimi

1. Konya AmericanLife Dil Okulu- Eğitim Danışmanı
2. Özel Nazarboncuğu Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi- Rehber Öğretmen

İlgi Alanları

Edebiyat, spor, sanat, dağcılık, tiyatro, sosyal gönüllük projeleri.

Yayımları

Aktaş, E. & Şahin, C. (2019) Üniversite öğrencilerinin kariyer sürecinde yaşadıkları kariyer kararsızlığının incelenmesi. 21. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, Sözlü Bildiri.

Aktaş, E. & Şahin, C. (2019) Üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri ile kariyer uyum yetenekleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Necmettin Erbakan Üniversitesi Örneği. 21. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, Sözlü Bildiri.

Aktaş, E. (2018) Üniversite öğrencilerinin öz anlayış düzeyleri ile kişilerarası problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. 15. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Öğrencileri Kongresi, Sözlü Bildiri.